

بسمه تعالی

جزوه دوره مقدماتی آموزش بورس و راههای سرمایه‌گذاری در آن

گردآوران:

علی مهدیزاده

عادل شمالی

رحیم ناظرقراملکی

زمستان 92

فهرست مطالب

5.....	شرکت
۵.....	شرکت سهامی
۵۶	شرکت های سرمایه گذاری
۶۰.....	شرکت های سرمایه پذیر
7.....	جلسات سهامداران
۸	مجمع عمومی مؤسس
۸	مجمع عمومی عادی و محدود صلاحیت آن
۱۰.....	مجمع عمومی فوق العاد و صلاحیت آن
10.....	صورتهای مالی
۱۰.....	ترازنامه چیست؟
۱۲.....	صورتمساب سود و زیان چیست؟
۱۴.....	صورت جریان های نقدی
16.....	تامین مالی چیست ؟
۱۶	شیوه های تامین مالی
40.....	انواع بازارها
۴۰	الف -بازار کالا و خدمات:
۴۱	ب -بازار پول
۴۲	ج -بازار سرمایه

نوع دیگر تقسیم بندی بازار های مالی بر اساس مدت زمان	۴۳
شرکتهای سرمایه گذاری	56
مزایای شرکت های سرمایه گذاری	۵۸
ارزش پرتفوی بورسی یک شرکت سرمایه گذاری	۵۸
ارزش پرتفوی غیر بورسی یک شرکت سرمایه گذاری	۵۹
نمونه ارزیابی شرکتهای سرمایه گذاری	۵۹
شرکت سرمایه گذاری مشترک بسته	۶۰
صندوق های سرمایه گذاری مشترک (Mutual Funds)	65
صندوق های سرمایه گذاری مشترک در ایران	۶۶
انواع صندوق های سرمایه گذاری	۶۰
مقایسه صندوق های با سرمایه ثابت و صندوق های با سرمایه متغیر	۶۳
مزایای صندوق های سرمایه گذاری	۶۷
معایب صندوق های سرمایه گذاری	۶۸
ارزش خالص دارایی ها یا NAV(NET ASSET VALUE)	۶۹
تفاوت صندوق و شرکتهای سرمایه گذاری مشترک	۶۹
مجموعه مبنا:	70
قیمت نهایی	71
مد نوسان قیمت سهم و مق تقدم	72
نماد معاملاتی	72
توقف نماد معاملاتی	۷۳

74.....	سود هر سهم (EPS):
۷۴	درصد پوشش EPS :
74.....	سود نقدی هر سهم (DPS):
74.....	نسبت P/E
۷۵.....	منظور از سهام گران قیمت چیست؟
75.....	شافص چیست؟
۷۵.....	شافص بورس:
۷۶.....	شافص کل قیمت (TEPIX):
۷۷	شافص مالی
۷۷	شافص صنعتی
۷۷	شافص ۵۰ شرکت فعال تر
۷۸	شافص آزاد شناور:
79.....	سرمایه گذاری
۷۹.....	دیدگاه های سرمایه گذاری:
79.....	نمونه سرمایه گذاری در بورس
۷۹.....	تالار بورس:
۸۰	سرمایه گذار نهادی:
۸۴	کارگزار نهادی
۸۴	کارگزار (BROKER)
۸۵.....	سفارش های خرید و فروش

۹۰	کارمزد معاملات فرابورس و بورس
۹۳	معاملات آنلاین سهام و نکات حائز اهمیت
۹۶	برخی اصطلاحات مورد نیاز
۹۷	سرمایه گذاری فعال، فطرات و فواید
۱۰۰	گوسفندها در بورس
۱۰۱	توصیه های نهایی برای دوره مقدماتی

بسمه تعالی

شرکت

شرکت، قراردادی است که بر اساس آن اعضا یا شرکا سود حاصل از سرمایه را تقسیم می‌کنند
شرکتها در چارچوب قانون تجارت دارای انواع مختلف هستند که عبارتند از:

۱- شرکت سهامی (عام - خاص)

۲- شرکت با مسئولیت محدود

۳- شرکت تضامنی

۴- شرکت مفصل سهامی

۵- شرکت مفصل غیر سهامی

۶- شرکت نسبی

۷- شرکت تعاونی

از انواع شرکتهای نام برده شده فقط شرکتهای سهامی عام قابلیت پذیرش در بورس سهام را داشته و اکنون هم در بورس تهران فعالیت دارند. بنابراین در ادامه به تشریح شرکت سهامی و به خصوص شرکت سهامی عام می پردازیم.

شرکت سهامی

زمانی که یک شرکت برای انجام امور تجاری بین حداقل سه نفر، و یا بیشتر، تشکیل میشود به آن شرکت سهامی میگویند. در واقع شرکت سهامی شرکتی است که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مسئولیت صاحبان سهام محدود به مبلغ اسمی آنها است. برای مثال سرمایه ی شرکت سهامی الف صد میلیون ریال میباشد که به صورت صد هزار سهم هزار ریالی توسط صاحبان سهام تأمین گردیده است. مسئولیت صاحبان سهام به نسبت مبلغی است که سهم خریده اند؛ بنابراین بدیهی است کسانی که دارای سهام بیشتر و در نتیجه سرمایه ی بیشتری هستند، دارای حقوق و مسئولیت زیادتری نیز میباشند. سهامداران در شرکت سهامی از حقوق و

مزایایی مانند حق دریافت سود سهام، حق تقدم در خرید سهام جدید شرکت، حق رأی و حق نقل و انتقال سهام برقرار دارند. طبق قانون تجارت شرکت سهامی شرکت بازرگانی محسوب میشود و لو اینکه موضوع عملیات آن امور بازرگانی نباشد. شرکتهای سهامی به دو نوع تقسیم میشوند:

الف) شرکت سهامی خاص

شرکتی که کل سرمایه اش در موقع تأسیس از سوی مؤسسان آن به صورت نقدی و غیر نقدی تأمین میشود طبق قانون شرکت سهامی خاص، نام دارد. سرمایه ی این شرکت سهامی خاص در زمان تأسیس نباید از یک میلیون ریال کمتر باشد. در ضمن قابلیت عرضه به عموم را ندارد و مالکیت آن در اختیار گروه محدودی است.

ب) شرکت سهامی عام

شرکتی که سرمایه آن به سهام تقسیم شده و مؤسسان آن قسمتی از سرمایه ی شرکت را از طریق فروش سهام به عموم مردم تأمین میکنند شرکت سهامی عام نام دارد. شرکت ها برای پذیرش در بورس اوراق بهادار باید به صورت شرکت سهامی عام باشند. در شرکت سهامی عام، تعداد سهامداران نباید از ۵ نفر کمتر باشد و مسئولیت سهامداران، محدود به مبلغ اسمی سهام آنها است. خرید سهام در ابتدا توسط پذیره نویسی انجام می گیرد. به فرآیند خرید اوراق بهادار از ناشر و یا نماینده او و پرداخت یا تعهد پرداخت وجه کامل آن طبق قرارداد، پذیره نویسی می گویند.

مداقل سرمایه مورد نیاز برای تأسیس چنین شرکتی، ۵ میلیون ریال است که ۲۰ درصد آن توسط مؤسسین و باقیمانده توسط مردم پرداخت میگردد. از کل سرمایه حداقل ۳۵ درصد باید به صورت نقد در زمان تأسیس شرکت و مابقی حداکثر ظرف مدت ۵ سال و به تصمیم هیئت مدیره پرداخت گردد. در این شرکت، عبارت "شرکت سهامی عام" باید قبل از نام شرکت یا بعد از آن، بدون فاصله با نام شرکت در کلیه ی اوراق و اطلاعیه ها و آگهی های شرکت به طور روشن و خوانا قید شود. دارنده سهام به طور کامل از حقوق مالکیت برخوردار است. اشخاصی که سهام جدید شرکت را میفروشند، حق مشارکت در سود را به دست می آورند؛ یعنی با خرید سهام جدید از همان حقوق سهامداران قبلی برخوردار میشوند. پرداخت سود سهام عادی مشروط به وجود سود

قابل تقسیم و تصویب مجمع عمومی صاحبان سهام در مورد تقسیم سود است. البته قانون تجارت ایران پیش بینی کرده است که اگر شرکتی سود داشته باشد، باید حداقل ده درصد آن را بین سهامداران تقسیم کند. با این توضیح، از ویژگی های سهام میتوان مق مالکیت، مسئولیت محدود سهامداران، مق رأی و کنترل شرکت و مق تقدم در فرید سهام جدید را نام برد. سهامداران مالکان واقعی شرکت هستند و البته آخرین مدعیان نسبت به دارایی های آن شمرده میشوند.

بنابراین اگر شرکت ورشکست شود، نفست مق و مقوق طلبکاران و سپس ادعای سهامداران از ممل آنچه باقی مانده است، پرداخت میشود.

تعهد سهامدار در شرکت سهامی، پرداخت مبلغ اسمی سهم است و اگر به این تعهد خود عمل کند، به عنوان صاحب سهم تعهد دیگری ندارد. سهامدار هیچگونه تعهد شفصی در قبال طلبکاران شرکت ندارد و اگر شرکت بنا به دلایلی قادر به پرداخت دیون خود نباشد، نمیتواند به سهامداران رجوع کند. همچنین تعهدات سهامداران همان است که قبول کرده اند و نمیتوان با تخییر اساسنامه تعهد جدیدی بر عهده آنان گذاشت یا تعهدات فعلی آنان را افزایش داد.

جلسات سهامداران

با توجه به تفاوت بین سهامداران شرکت و مدیران شرکت ها و نظارت بر عملکرد مدیران نیاز به جلساتی برای اطلاع از وضع شرکت می باشد. جلسات سهامداران تمت عنوان مجمع عمومی بوده و قانون سه نوع از آن را پیش بینی نموده است. اولین مورد مجمع شرکاء یا مؤسسين است که تنها برای شرکتهای سهامی عام الزامی است. دومین شکل آن مجمع عمومی عادی (یا سالانه) است که باید هر سال یک بار برگزار گردد و سومین مورد آن مجمع عمومی فوق العاده است که بنا به درخواست صورت میپذیرد . بعلاوه ، دو نوع مجمع ویژه دیگر نیز وجود دارد که با حضور سهامداران تشکیل میشود . یکی از آن دو مجمع خاص است که هرگاه مقوق سهامداران ممتاز تخییر یابد باید انجام پذیرد و دیگری مجمع عمومی فوق العاده خاص است که بنا به درخواست هیئت مدیره ، بازرسان یا ۲۰ % از سهامداران شرکت، بهنگام نیاز در قالب جلسات عادی اما در برنامه های غیر از جلسات عادی برگزار میگردد.

مجمع عمومی مؤسس

مجمع عمومی مؤسس 4 وظیفه اصلی به عهده دارد. وظایف مجمع عمومی مؤسس به قرار زیر است:

- رسیدگی به گزارش مؤسسين و تصویب آن و نیز اماراز پذیره نویسی کلیه سهام شرکت و تادیه مبالغ لازم.

- تصویب طرح اساسنامه شرکت و در صورت لزوم، اصلاح آن.

- انتخاب اولین مدیران و بازررس یا بازرسان شرکت.

- تعیین روزنامه کثیرالانتشاری که هرگونه دعوت و اطلاعیه بعدی برای سهامداران تا تشکیل اولین مجمع عمومی عادی در آن منتشر فواهد شد.

مجمع عمومی عادی و حدود صلاحیت آن

گردهمایی مدیران و سهامداران شرکت ها که برای ارائه وضعیت شرکت و تعیین سود مداکثر ۴ ماه پس از پایان سال مالی شرکت تشکیل می گردد. در این مجمع ، معمولاً مدیرعامل شرکت به نمایندگی از هیات مدیره گزارش خود را به سهامداران ارائه می کند و سهامداران در مورد نحوه تقسیم سود و میزان آن نظرات خود را بیان می کنند.

مجمع عمومی عادی صلاحیت رسیدگی به کلیه امور شرکت به استثنای مواردی که در صلاحیت مجمع عمومی فوق العاده یا قانونی واگذار شده باشند را داراست از جمله موارد مورد بررسی عبارتند از:

1- بررسی و تأیید ترارزنامه و مساب سود و زیان و سایر گزارشات مالی

2- بررسی و تأیید گزارشهای سالانه مدیران

3- بررسی و تأیید گزارشهای سالانه بازرسان

4- انتخاب مدیران (در صورت فائمه دوره تصدی)

5-انتخاب بازرسان اصلی و بازرسان علی البدل

6-تعیین روزنامه کثیرالانتشار که حاوی اعلانات قانونی شرکت است

سال مالی

عبارتست از یک سال که ابتدای آن شروع فعالیت مالی و انتهای آن پایان فعالیت مالی است. در پایان هر دوره مالی هیات مدیره موظف به ارائه گزارش عملکرد خود در دوره گذشته و طرح های آتی خود می باشند. سهامداران برای مناسبه سود و زیان یک شرکت دوره فاصی را انتخاب می کنند که در پایان آن دوره هیات مدیره موظف به گزارش دادن عملکرد خود در آن دوره و طرح های خود در دوره آتی می باشد. این دوره هر زمانی بر اساس موافقت اکثر سهامداران می تواند باشد،ولی آنچه در کشور ما و در بورس ما مرسوم است یک سال کامل است که به آن سال مالی گفته می شود. در برخی از شرکت ها در سایر بورس های جهان دیده شده است که از فصل مالی و یا شش ماه مالی نیز استفاده شده است. ایاچ مالی طولانی تر باعث تعدیلات بیشتر در سود های اعلامی در ابتدای دوره توسط شرکت ها می شود. و هیچ تاثیر فاصی (در بازار کارا) بر روند قیمت شرکت ندارد .

مجمع عمومی فوق العاد و صلاحیت آن

این مجمع صلاحیت رسیدگی به کلیه تغییراتی که در ارتباط با اساسنامه یا سرمایه سهام یا انملاال شرکت باشد را فواهد داشت .مانند تصمیم برای تغییر سرمایه (که بعدا با آن آشنا فواهیم شد) .

صورت‌های مالی

اگر کسی بفواهد بداند وضعیت مالی شرکت چگونه است تنها راهش بررسی صورت مالی شرکت است. تحلیل صورت مالی شرکتها کار نسبتا دقیق و فنی است. پس از بررسی صورت مالی مشخص می شود، که گذشته شرکت از لحاظ قدرت فروش سرمایه و سوددهی چگونه بوده است و وضعیت آینده را می شود تخمین زد. نیاز به تحلیل صورت‌های مالی کاملا ضروری است و بسیاری که در انتخاب خود متضرر می شوند، به دلیل توجه نکردن به صورت مالی شرکت می باشد.

صورت‌های مالی چند نوع است:

۱ -ترازنامه

۲ -صورت‌مساب سود و زیان و صورت مساب سود و زیان انباشته

۳ -صورت سود و زیان جامع

۴ -صورت گردش وجوه نقد

هر شرکت سهامی عام علاوه بر هیئت مدیره دارای مسابرس مستقل نیز می باشد که وظیفه وی رسیدگی به صورت های مالی و تأیید اطلاعات موجود در آنهاست و صورت‌های مالی تأیید شده توسط مسابرسان به اصطلاح مسابرسی شده نامیده می‌شود. صورت‌های مالی مسابرسی شده به صورت سالانه منتشر می شوند . البته به صورت میان دوره ای یعنی ۶ ماهه نیز صورت‌های مالی برای اطلاع سهامداران منتشر می شود و گزارشهای 3 ماهه نیز به صورت غیر مسابرداری شده اطلاع رسانی می شود.

ترازنامه چیست؟

ترازنامه صورت مالی است که در آن دارایی های شرکت، بدهی های شرکت و سرمایه (مقوق صاحبان سهام) ثبت است.

اطلاعات ترازنامه طبقه بندی خاص خود را دارد. مثلا اول دارایی ها ذکر می شود، بعد بدهی ها و در آخر مقوق صاحبان سهام. ترازنامه، برای سهامداران از این جهت با اهمیت است که معلوم میکند، شرکت چه میزان دارایی، چه میزان بدهی و سرمایه دارد و بدین وسیله می توان قدرت شرکت را پیش بینی کرد. در شکل بعد یک نمونه ترازنامه را می بینیم.

ترازنامه			
در تاریخ ۲۹ اسفند ماه ۱۳۸۲			
۲۹ - اسفند - ۸۲	بدهیهای جاری:	۲۹ - اسفند - ۸۲	داراییهای جاری:
میلیون ریال		میلیون ریال	
۱۶,۴۶۲	حسابهای پرداختی تجاری	۱۶,۴۷۰	موجودی نقد
۱۵,۳۶۹	سایر حسابها و اسناد پرداختی		
۳۳۱	پیش دریافتها	۲۵,۱۲۸	حسابها و اسناد تجاری
۲,۶۸۹	ذخیره مائیات	۳,۲۳۵	سایر حسابها و اسناد دریافتی
۳,۳۲۶	سود سهام پیشنهادی و پرداختی	۲۸,۵۰۱	موجودی مواد و کالا
۵,۶۵۶	تسهیلات مالی دریافتی	۵۷۲	سفرات و پیش پرداختها
۲۳,۷۲۵	جمع بدهیهای جاری	۷۲,۶۰۸	جمع داراییهای جاری
	بدهیهای غیر جاری:		داراییهای ثابت مشهود
۱۱,۵۲۰	ذخیره مزایای پایان خدمت کارکنان	۲۹,۷۶۵	
۵۵,۲۶۵	جمع بدهیها	۲,۲۷۲	سرمایه گذاری بلند مدت
	حقوق صاحبان سهام:		سایر داراییها
۳۰,۰۰۰	سرمایه	۲,۵۶۱	
۷۱۵	اندوخته قانونی		سایر حسابهای دریافتی بلند مدت
۱۲,۸۹۵	سایر اندوختهها	۳۷۵	
۱۰,۹۰۶	سود انباشته		جمع داراییهای غیر جاری
۵۲,۵۱۶	جمع حقوق صاحبان سهام	۳۵,۱۷۳	
۱۰۹,۷۸۱	جمع بدهیها و حقوق صاحبان سهام	۱۰۹,۷۸۱	جمع داراییها

ترازنامه منتهی به

۱۳xx/xx/xx

در طرف چپ، منابع مالی		در طرف راست، تمام
نوشته می شوند که به دو		اقلامی که دارای ارزش
دسته تقسیم می شوند. این		است و سازمان این
مقادیر را بستانکاران و صاحبان		مقادیر را در امور و
سهام تامین می کنند.		فعالیت های سودآور
		سرمایه گذاری کرده
		است نوشته می شود.
	بدهیهای جاری بدهیهای بلندمدت حقوق صاحبان سهام	داراییهای جاری داراییهای ثابت

$$\text{تعداد سهام} = \frac{\text{سرمایه}}{۱۰۰۰}$$

$$\text{تعداد سهام} = \frac{۳۰,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰}{۱۰۰۰}$$

$$= ۳۰,۰۰۰,۰۰۰$$

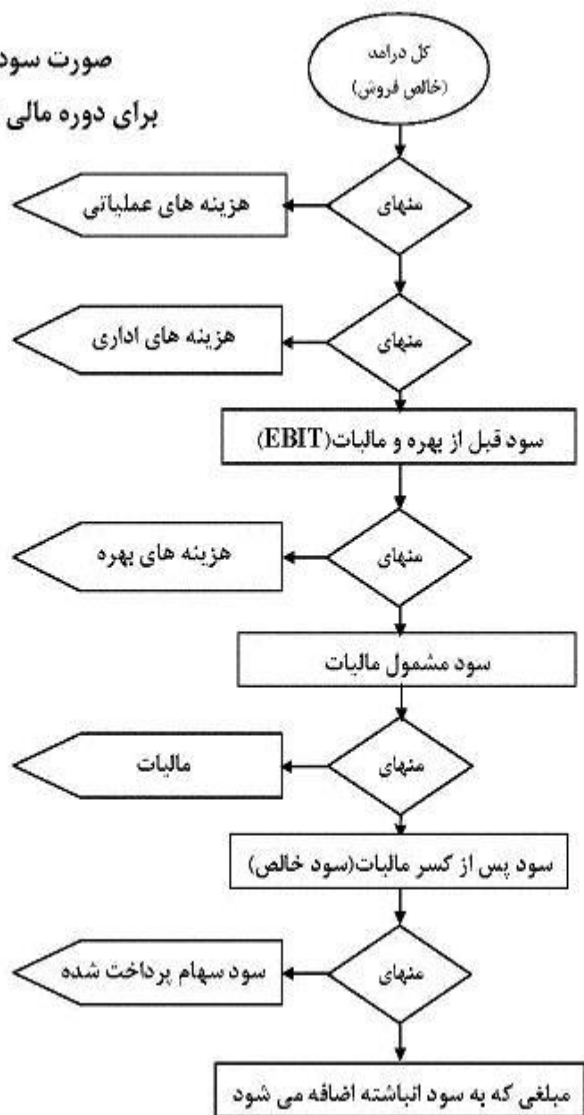
صورت حساب سود و زیان چیست ؟

صورت مسابی می باشد که نشان میدهد شرکت مربوطه، چقدر درآمد کسب کرده ، چه میزان هزینه داشته و در نهایت چه مبلغ سود و یا زیان شناسایی کرده است.

اهمیت این صورتمساب واضح است چرا که برای خرید سهام یک شرکت یکی از مهمترین مولفه ها سودآوری است.

در دوتصویر بعدی با این صورتمساب بیشتر آشنا می شوید.

صورت سود و زیان
برای دوره مالی ۱۳xx/xx/xx

$$\text{EPS} = \frac{\text{سود خالص}}{\text{تعداد سهام}}$$

درآمد هر سهم (EPS)

اندوخته قانونی،
سود انباشته و
اندوخته طرح و
توسعه

DPS: سود نقدی هر سهم

صورت سود و زیان

برای دوره مالی منتهی به ۲۹ اسفند ۱۳۸۲

۲۹ - اسفند - ۸۲	
میلیون ریال	
۱۲۱,۵۶۰	فروش خالص
(۱۰۶,۷۲۰)	بهای تمام شده کالای فروش رفته
۱۴,۸۴۰	سود ناویژه
(۷,۹۵۸)	هزینه‌های توزیع و فروش و عمومی اداری
۶,۸۸۲	سود (زیان) عملیاتی
(۹۵۶)	هزینه‌های مالی
۳۶۶	خالص درآمد (هزینه) غیر عملیاتی
۶,۲۹۲	سود قبل از کسر مالیات
(۹۲۸)	مالیات
۵,۳۶۴	سود خالص

صورت جریان های نقدی

گردش نقدینگی در شرکت در طول یکسال بوسیله صورت جریانهای نقدی اندازه گیری می شود. خصوصیت مهم این صورت مالی این است که منابع و مصارف وجوه نقد را در طول یکسال دقیقاً تعیین می کند. صورت گردش وجوه نقد براساس اطلاعات موجود در صورت سود و زیان و ترازنامه مماسبه می شود.

صورت سود و زیان جامع

تهیه و ارائه یک صورت مالی اساسی جدید با عنوان " صورت سود و زیان جامع " لازم است تا میزان افزایش یا کاهش حقوق صاحبان سرمایه از بابت درآمدها و هزینه‌های مختلف دوره نشان داده شود. سود یا زیان خالص دوره مالی به عنوان اولین قلم در صورت سود و زیان جامع انعکاس می‌یابد. این بدان معنی است که صورت سود و زیان دوره، یکی از اقلام صورت سود و زیان جامع را به تفصیل نشان می‌دهد و سایر درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده، به‌طور جداگانه در صورت سود و زیان جامع انعکاس می‌یابد. سایر درآمدها و هزینه‌های شناسایی شده شامل موارد زیر است:

الف. درآمدها و هزینه‌های تحقق نیافته ناشی از تخییرات ارزش داراییها و بدهیهایی که مستقیماً به حقوق صاحبان سرمایه منظور می‌شود (از قبیل درآمدها و هزینه‌های ناشی از تجدید ارزیابی داراییهای ثابت مشهود).

ب. درآمدها و هزینه‌هایی که طبق استانداردهای مسابرداری به استناد قوانین آمره مستقیماً در حقوق صاحبان سرمایه منظور می‌شود (از قبیل مابه‌التفاوتهای حاصل از تسعیر داراییها).

سود خالص سال ***

مازاد تحقق نیافته ناشی از تجدید ارزیابی داراییهای ثابت ***

سود (زیان) تحقق نیافته سرمایه‌گذاری بلندمدت ***

سود جامع سال مالی ***

کسر می‌شود: تعدیلات سنواتی (***)

سود جامع شناسایی شده از تاریخ گزارشگری قبلی ***

تامین مالی چیست ؟

تامین مالی یا فاینانس ، یعنی تهیه منابع مالی و وجوه برای ادامه فعالیت شرکت و ایجاد و راه اندازی طرح های توسعه و درآمدزای این وامدهای اقتصادی.

تامین مالی عمدتاً از طریق انتشار سهام ، فروش اوراق قرضه و وام و اعتبار صورت می گیرد.

شیوه های تامین مالی

شرکتها اساساً برای تامین وجوه مورد نیاز عملیات خود دو راه کار پیش روی دارند (۱) آورده سهامداران که اصطلاحاً به آن سهام سرمایه اطلاق میشود؛ و (۲) استقراض که خود شامل مواردی چون افذ وام و انتشار اوراق قرضه (اوراق مشارکت) می شود.

معرفی انواع اوراق بهادار

در این بخش اوراق بهادار مورد معامله در بورس و تعدادی از اوراق بهادار مطرح و پرتعداد شرح داده خواهد شد.

اوراق قرضه

اوراق مشارکت

مشتقات (Derivatives)

اقتیار معامله (Option)

قرارداد آتی (Future)

صکوک

مق تقدم

سهام جایزه

سهام ممتاز

سهام عادی

اوراق قرضه:

این اوراق اصطلاحاً «ابزار بدهی» (Debt Instrument) نیز نامیده می شوند. در این بخش به شماری از ابزارهای مالی اشاره می شود که به طور رسمی قراردادی بین وام دهنده (سرمایه گذار) و

وام‌گیرنده (فروشنده اوراق) به وجود می‌آورند و در آن وام‌گیرنده تعهد می‌کند، مبالغ معینی (بهره سالانه) را در زمانهایی خاص (مثلاً هر سه ماه یکبار) به دارنده آن پرداخت کند و در موعد مقرر (سررسید) اصل مبلغ را باز پرداخت کند. زمان این قرارداد می‌تواند از کوتاه‌مدت تا بلندمدت تغییر کند.

نکته ای درمورد ارتباط اوراق قرضه و سهام

اوراق قرضه یک بدهی برای شرکت است پس از طریق افزایش ریسک شرکت ارزش بازاری سهام را کاهش می‌دهد بنابراین نرخ بازده سرمایه‌گذاری شرکت باید بیش از نرخ بهره اوراق قرضه باشد تا مقدار سود هر سهم کاهش نیابد. تامین مالی از طریق اوراق قرضه با بازده ثابت باعث افزایش درجه اهرم مالی خواهد شد. اگر نسبت های مالی نشان دهند که ریسک مالی شرکت تغییر زیادی نکرده ارزش بازار سهام افزایش می‌یابد و در نتیجه ثروت سهامدار زیاد می‌شود ولی اگر نسبت های مالی نشان دهد که تامین مالی از طریق انتشار اوراق قرضه باعث افزایش ریسک مالی شرکت شده ارزش سهام شرکت کاهش می‌یابد.

ویژگی های اوراق قرضه :

- ۱- سند بستانکاری : دارنده اوراق به عنوان بستانکار حق دریافت اصل و بهره آن را دارد ولی هیچ مالکیتی در شرکت ندارد.
- ۲- تاریخ سر رسید معین .
- ۳- ارزش اسمی .
- ۴- اولویت : اگر شرکت منتشر کننده اوراق قرضه ورشکست شود و دارندگان اوراق قرضه در رابطه با دریافت اصل و فرع خود بر صامبان سهام عادی حق تقدم دارند.
- ۵- وثیقه : معمولاً انتشار اوراق قرضه با وثیقه همراه است. (مثلاً زمین و ساختمان شرکت وثیقه اوراق باشد)
- ۶- حق رای : دارندگان اوراق قرضه در تصمیم گیریهای شرکت حق رای ندارند مگر در صورت عدم رعایت شرایط قرار داد قرضه که می‌توانند بر فعالیت های شرکت اعمال قدرت نمایند.

- ۷- امین دارندگان اوراق قرضه: شمس سوم طرف قرار داد است که به نمایندگی از طرف دارندگان اوراق قرضه بر اجرای تعهدات شرکت نظارت می کند.
- ۸- نرخ بهره: در گذشته اوراق دارای بهره ثابت بوده ولی اکثر اوراق جدید دارای نرخ بهره شناور (متغیر با توجه به نرخ بهره سایر اوراق رایج در بازار) هستند.

نقش امین

وظایف بانک یا سازمان امین عبارتست از:

- الف- امضای تمام اوراق قرضه.
- ب- گرفتن اصل و فرع وجوه و پرداخت آن به دارنده اوراق
- ج- دارایی هایی که در گروه اوراق قرضه است در رهن امین قرار می گیرد.
- د- مطلع نمودن دارندگان اوراق در صورت نقض مفاد قرار داد.

اوراق قرضه با نام و بی نام

در اوراق قرضه با نام، اسم و آدرس صامب ورقه در دفاتر شرکت انتشار دهنده ثبت می شود و نقل و انتقال آن در صورتی مسیر است که صامب آنها اسناد و مدرک انتقال را امضا کند. اوراق قرضه بی نام معمولاً متعلق به دارنده آن است (مگر فلاش ثبت شود) و مالکیت آن در جایی ثبت نمی شود و تغیر مالکیت آن از طریق دست به دست شدن اوراق است.

باز خرید اوراق قرضه (Buy Back)

شرکت ها یا بانک ها اوراق قرضه قابل تبدیل یا غیرقابل تبدیل یا بفش غیرقابل تبدیل اوراق قرضه خود را پیش از تاریخ سررسید به ارزش اسمی یا با تخفیف، از مشتریان خود باز خرید می کنند.

اوراق مشارکت

همان طور که از اسم این اوراق هم مشخص است، اوراق مشارکت اوراق بهاداری است که بیانگر مشارکت دارنده آن در یک طرح است و روشی برای تامین مالی پروژه های شرکت است.

اوراق مشارکت مانند سهام ممتاز دارای نرخ سود اسمی هستند که در مواعید مشخص به خریداران پرداخت می شود. اوراق مشارکت دارای تاریخ سررسید هستند که در آن تاریخ مبلغ اولیه ی اوراق مشارکت (مبلغ اسمی مندرج بر روی اوراق مشارکت) به مالک اوراق پرداخت می شود. برقی از اوراق مشارکت از قابلیت تبدیل به سهم در تاریخ سررسید برخوردارند.

اجازه بدهید با یک مثال توضیح دهیم:

فرض کنید یک شرکت فودروسازی برای راه اندازی خط تولید جدید، به 200 میلیارد تومان سرمایه جدید نیاز دارد. همچنین براساس بررسی های کارشناسی، در صورت راه اندازی این خط تولید، سرمایه صرف شده برای آن ظرف مدت 4 سال پس از راه اندازی، از محل افزایش درآمد ناشی از فروش محصولات جدید، جبران شده و میزان سودآوری شرکت هم طی این مدت، سالانه 25 تا 30 درصد افزایش خواهد یافت، به بیان دیگر، طرح مذکور دارای توجیه اقتصادی است.

در چنین حالتی، یکی از روش هایی که شرکت فودروساز می تواند برای تأمین سرمایه مورد نیاز خود از آن استفاده کند، انتشار اوراق مشارکت است. به این ترتیب، شرکت فودروسازی با فروش این اوراق به سرمایه گذاران، منابع مالی مورد نیاز خود را از آنها تأمین کرده و سرمایه گذاران نیز در ازای این مشارکت، به نسبت سرمایه خود در منافع حاصل از راه اندازی خط تولید جدید شریک خواهند شد.

مهم ترین جذابیت اوراق مشارکت در مقایسه با سایر انواع اوراق بهادار مانند سهام، تضمین پرداخت سود است، به این معنا که دارنده اوراق مشارکت اطمینان دارد که سود مشخص و تضمین شده ای را به عنوان سود علی المساب، در فواصل زمانی معین، دریافت می کند. اما چه کسی، پرداخت حداقل سود را تضمین می کند؟

طبیعتاً شرکت یا سازمان منتشرکننده این اوراق نمی تواند خودش، پرداخت سود اوراق را هم تضمین کند. در حال حاضر، سود اغلب اوراق مشارکتی که در کشور منتشر می شود، توسط بانک ها و موسسات مالی معتبر و یا دولت، تضمین می شود، بنابراین، خریدار این اوراق اطمینان دارد که در سررسیدهای مشخص، سود تعهدشده را دریافت می کند. در مورد اوراق مشارکت، باید به چند نکته توجه داشت:

1. همان طور که قبلا هم گفتیم، بین ریسک و بازده رابطه مستقیم وجود دارد، بنابراین اوراق مشارکت، با توجه به اینکه بازدهی تضمین شده دارند و ریسکی را متوجه سرمایه‌گذار نمی‌کنند، بنابراین بازده مورد انتظار آنها هم در مقایسه با سایر انواع اوراق بهادار، کمتر است.
2. سود تضمین شده اوراق مشارکت، به صورت علی‌المساب به دارنده اوراق پرداخت می‌شود، به این معنا که پس از پایان پروژه و در سررسید نهایی، ناشر اوراق موظف است سود قطعی پروژه را مناسبه کرده و در صورتی که سود قطعی پروژه، بیشتر از سود علی‌المساب پرداختی به خریداران اوراق باشد باشد، مابه‌التفاوت را به آنها پرداخت نماید. البته، در صورتی که سود قطعی پروژه، از سود علی‌المساب پرداختی کمتر باشد، جبران مابه‌التفاوت برعهده ضامن اوراق مشارکت است و ضرر و زیانی از این بابت، متوجه خریدار این اوراق نیست.
3. سود اوراق مشارکت، معاف از پرداخت مالیات است و این موضوع نیز یکی از جذابیت‌های سرمایه‌گذاری در اوراق مشارکت محسوب می‌شود.
4. اوراق مشارکت، اغلب بی‌نام منتشر شده و فردی که این اوراق را در اختیار دارد، مالک آن شناخته می‌شود، بنابراین باید از اوراق مشارکت نیز همانند اسکناس و بلکه بیشتر از آن، مراقبت کرد. البته، بانک‌ها معمولا این امکان را برای خریداران اوراق مشارکت فراهم می‌کنند که بتوانند اوراق خریداری شده را نزد بانک، به امانت بگذارند تا از مواردی مانند سرقت، آتش‌سوزی و... در امان باشد.
5. سود اوراق مشارکت، در فواصل زمانی تعیین شده (مثلا یک ماهه یا سه ماهه) و از طریق برگه‌هایی که همراه اوراق مشارکت، به خریدار تمویل می‌شود، به وی پرداخت می‌شود. در صورتی که فرد اوراق مشارکت را نزد خود نگهداری کند، هنگام تمویل برگه‌های دریافت سود به بانک، باید اصل اوراق مشارکت را هم به همراه داشته باشد تا مالکیت فرد بر این اوراق، توسط بانک امرآز شود. البته، همان طور که گفته شد، خریدار اوراق مشارکت می‌تواند اوراق خود را نزد بانک به امانت گذارده و با پرداخت کارمزد جزئی، از بانک بخواهد تا سود اوراق را در سررسیدهای تعیین شده، به صورت منظم به مسابش واریز نماید.
6. باتوجه به اینکه طرح‌هایی که برای تأمین مالی آنها، اوراق مشارکت منتشر می‌شود، معمولا طرح‌های زمان‌بری هستند، بنابراین اوراق مشارکت نیز اغلب با سررسیدهای سه تا چهارساله منتشر می‌شوند. اما اگر خریدار اوراق به هر دلیل، قبل از دوره سررسید به پول خود نیاز پیدا کرد،

می‌تواند با مراجعه به یکی از شعب بانکی که اوراق را از آن خریداری کرده، ضمن تمویل اوراق مربوطه به بانک، اصل پول خود را دریافت نماید. طبیعتاً سودهای دریافتی تا تاریخ تمویل اوراق به بانک نیز به عنوان سود دوره مشارکت، متعلق به فرد می‌باشد. البته معمولاً در صورت تسویه زودتر از موعد، بانک‌ها نرخ سود قابل پرداخت به مشتری را اندکی کاهش داده (مثلاً از 20 درصد به 19 درصد) و مابه‌التفاوت نرخ جدید با نرخ پرداختی تا آن زمان را، از مشتری دریافت می‌کنند.

7. در صورتی که اوراق مشارکت در بورس یا فرابورس نیز پذیرفته شده باشند، دارنده این اوراق می‌تواند برای فروش آنها قبل از سررسید، به یکی از شرکت‌های کارگزاری بورس مراجعه کرده و نسبت به فروش اوراق خود اقدام نماید. در این صورت، طبیعتاً اوراق مشارکت نیز همانند سهام، براساس قیمتی که در بورس برای آن متقاضی وجود داشته باشد، فروخته خواهد شد و سود دارنده اوراق مشارکت نیز از بابت تسویه زودتر از موعد، کاهش نمی‌یابد.

در پایان هم به این نکته اشاره کنم که در حال حاضر، علاوه بر شرکت‌های فعال در بخش فصولی، دولت و شهرداری‌ها هم برای تأمین منابع مالی موردنیاز برای پروژه‌های عمرانی، زیربنایی و... اقدام به انتشار اوراق مشارکت می‌نمایند. سافت فصول جاده‌ای و ریلی، سد، تونل، نیروگاه، مجتمع‌های اداری و مسکونی و... نمونه‌هایی از مواردی است که دولت و یا شهرداری‌ها، برای تأمین مالی آنها اقدام به انتشار اوراق مشارکت می‌کنند و تبلیغات آنها هم در رسانه‌ها، به وفور مشاهده می‌شود.

اوراق مشتقه

اوراق بهاداری هستند که به تنهایی دارای ارزش نیستند، بلکه ارزش آنها به علت ارتباطی است که این اوراق با سایر اوراق بهادار دارند ارزش این اوراق مشتقه (Financial Derivatives) از ارزش یک یا چند دارایی واقعی مثل نفت، فلزات قیمتی، محصولات کشاورزی و یک یا چند دارایی مالی مانند سهام، ارز و غیره مشتق می‌شود. پس اوراق مشتقه، مشتق شده از یک دارایی است که این دارایی می‌تواند واقعی و یا مالی باشد. این اوراق بهادار با وجود آن که ارزش ذاتی ندارند ولی مانند یک اوراق بهادار مستقل در بورس معامله می‌شوند. در واقع مشتقه‌ها، ابزارهایی برای کاهش یا انتقال مخاطره (ریسک) به شمار می‌آیند.

ابزار مشتقه ی بسیار متنوعی در بازارهای بین المللی وجود دارند ولی مهم ترین آن ها در ایران اختیار معامله و قرارداد آتی هستند که در ادامه به طور خلاصه شرح داده می شوند.

اختیار معامله (Option)

اوراق بهاداری است که به دارنده آن حق خرید یا فروش یک دارایی خاص را در یک قیمت معین و در یک تاریخ مشخص یا قبل از آن اعطا می کند. به طور کلی قراردادهای اختیار دربرگیرنده نوعی حق هستند که می توان در صورت لزوم از آن ها استفاده کرد. اختیار معامله به دو دست Call (اختیار خرید) و Put (اختیار فروش) تقسیم می شود. اختیار خرید به فریدار این حق را می دهد که دارایی پایه را به قیمت معین و در تاریخ معین یا قبل از آن خریداری کند. اختیار فروش به فریدار حق می دهد که دارایی پایه را به قیمت معین و در تاریخ معین یا قبل از آن به فروشنده اختیار بفروشد. به عنوان مثال فرد A سهمی را که دارای اختیار فروش است به قیمت 100 تومان از فرد B خریداری می کند به شرط این که سال آینده در همان تاریخ فرد B آن سهم را 115 تومان از وی بفرد، مشروط بر اینکه قیمت تابلوی بورس به 115 تومان نرسیده باشد. اگر قیمت بالاتر باشد در بازار بالای 115 تومان می فروشد.

در قرارداد اختیار خرید، فریدار حق خرید اوراق بهاداری را در زمانی مشخص می فرد (اختیار فروش نیز به همین شکل است). به عنوان مثال فرض کنید فردی حق خرید 1000 سهم شرکت X را طی سه ماه آینده در قیمت 120 تومان به قیمت 200 تومان می فرد. طی سه ماه آینده سهم X تغییرات زیادی خواهد کرد. حال فرض کنید در زمان سررسید قیمت سهم افت کرده و 100 تومان باشد در نتیجه اختیار خرید برای فریدار سودی نخواهد داشت زیرا وی می تواند سهم را 120 تومان بفرد. در این حالت وی 200 تومان (بهای اختیار خرید) را از دست داده است. حال اگر در زمان سررسید قیمت سهام 250 تومان باشد، فریدار می تواند اختیار خود را اعمال کرده و سهم را به قیمت 120 تومان از فروشنده اختیار خرید بفرد و در بازار 250 تومان بفروشد. توجه داشته باشید که دارنده ی اختیار خرید مختار است که سهام را بفرد ولی فروشنده ی آن مجبور است که سهام را بفروشد.

از نظر اعمال حق اختیار معاملات به دو دسته اروپایی و آمریکایی تقسیم می شوند. اختیار معاملات اروپایی را فقط می توان در زمان سررسید اعمال کرد ولی در مورد آمریکایی ها طی هر زمانی قبل از سررسید امکان اعمال وجود دارد.

به طور کلی مباحث مرتبط با اختیار معاملات پیچیده تر از سهام عادی بوده و سناریوها و حالات بسیار متعددی را شامل می شود. هدف از چنین ابزاری افزایش نقدشوندگی بازار، پوشش فطر برای معاملات سهام و کاهش هزینه ی سهام داران است. به عنوان مثال فرض کنید شما اختیار فروش 1000 سهم شرکت X را در قیمت 200 تومان به قیمت 500 تومان بفزید (قیمت کنونی 220 تومان است). (اگر طی سه ماه آینده قیمت سهم به 110 تومان برسد شما می توانید اختیار فروش خود را اعمال کرده و سهم خود را به فروشنده ی اختیار فروش، 200 تومان بفروشید و از بازار 110 تومان بفزید. در چنین حالتی شما در هر سهم 90 تومان سود کرده-اید. به عبارت دیگر شما از کاهش قیمت سهم سود کرده اید! در حالت های پیچیده تر می توان چندین اختیار معامله را ترکیب کرد و نوعی استراتژی بوجود آورد (به عنوان مثال حالتی ایجاد کرد که اگر قیمت سهمی تا سه ماه بعد بین 100 تا 300 تومان بود شما سود کرده و در غیراینصورت فقط مبلغ پرداختی بابت اختیار معامله را از دست دهید). چنین ابزاری را ابزار مشتقه می گویند زیرا خود ماهیتی مستقل ندارند و برای سایر اوراق بهادار از قبیل سهام عادی، شافص و قراردادهای آتی تعریف می شوند. بیشترین کاربرد اختیار معامله برای سهام عادی و شافص است.

پیمان های آتی

از انواع پیمان های آتی می توان به قراردادهای آتی و قراردادهای سلف اشاره کرد.

قرارداد آتی (Future)

قرارداد آتی ابزار مشتقه ای است که بیشتر برای بازار کالاها، شافص و ارز کاربرد دارد. در قرارداد آتی دو طرف معامله قرار می گذارند که در زمانی مشخص (مثلا سه ماه آینده) و با قیمتی معلوم ابزار مورد معامله (کالا یا ابزارهای مالی) را معامله کنند. برخلاف اختیار معامله، در اینجا نوعی تعهد وجود ندارد. معمولا قراردادهای آتی منجر به تمویل فیزیکی کالا نشده و به صورت نقدی تسویه می شوند.

یکی از کاربردهای اصلی قراردادهای آتی پوشش فطر در معاملات دیگر است. این قرارداد به نوعی نوسان های شدید قیمت کالا در آینده را کاهش می دهد.

فرض کنید شما معامله ای با یک شرکت خارجی به ارزش صد میلیون یورو دارید. قرار است پول چهار ماه دیگر پرداخت شود. طی این چهار ماه تغییرات قیمت یورو می تواند برای شما بسیار خطرناک باشد. پس با خرید قرارداد آتی صد میلیون یورو در قیمتی معلوم (مثلا 3300 تومان) برای چهار ماه دیگر شما خود را در برابر تغییرات قیمت یورو مصون کرده و بهتر می توانید برنامه ریزی کنید. البته افراد زیادی نیز به صرف کسب سود از تغییرات قیمت وارد بازار قراردادهای آتی می شوند.

در زمان انجام معاملات قراردادهای آتی دوطرف قرارداد باید درصدی از مبلغ قرارداد را که توسط بورس تعیین می شود به عنوان ودیعه نزد بورس بسپارند. قراردادهای هر روز تسویه می شوند و در نتیجه اگر تغییرات قیمت به نفع یکی از طرفین باشد ودیعه ی او افزایش یافته و در غیراین صورت ودیعه اش کاهش می یابد. اگر مبلغ ودیعه از آستانه ای مشخص کمتر شود، باید میزان ودیعه تا حد اولیه افزایش یابد. در هر زمانی قبل از سررسید قرارداد، می توان با معامله قراردادی در جهت مقابل از بازار خارج شد (مثلا اگر قرارداد خرید 100 میلیون یورو را برای سه ماه بعد خریده اید می توانید یک ماه بعد با فروش قرارداد خرید صد میلیون یورو، از بازار خارج شوید).

قراردادهای سلف (Forward Contract)

قراردادی است که به موجب آن دو طرف تعهد می کنند یک کالا با کیفیت معین را در یک تاریخ خاص با یک قیمت مشخص مبادله کنند. براساس قرارداد سلف تمامی مبلغ باید قبلا پرداخت شود و کالا در سررسید تمویل شود.

صکوک

نوعی اوراق قرضه ی اسلامی است که براساس موازین شرع طراحی شده است. ساختار پرداخت بهره ی اوراق قرضه ی غربی مطابق با موازین شرعی نیست. ناشر اوراق صکوک، گواهی ای را به سرمایه گذاران می فروشد و سپس آن را با قیمتی مشخص دوباره از خریداران اجاره می کند. همچنین فروشنده تعهد می کند در تاریفی مشخص، اوراق را با قیمتی معلوم از خریداران بازخرید کند. ناشر اوراق صکوک باید ارتباطی مشخص و واضح بین بازده و وجه نقد ناشی از

فعالیت ها با دارایی خریداری شده ایجاد کند. به عبارت دیگر، تامین مالی باید مبتنی بر دارایی مشهود باشد.

معرفی اوراق اجاره، به عنوان یکی دیگر از انواع اوراق بهادار بدون ریسک

اگر به خاطر داشته باشید، در معرفی اوراق مشارکت گفتیم که این اوراق، به این دلیل اوراق مشارکت نام گذاری شده است که در واقع، خریدار این اوراق با منتشرکننده (ناشر) اوراق، در یک طرح مشخص مانند امداد نیروگاه، جاده، سد و... مشارکت کرده و در منافع ناشی از این طرح، سهم می شود، بنابراین، اوراق مشارکت نشان دهنده نوعی رابطه شراکت بین فروشنده و خریدار این اوراق می باشد.

در اوراق اجاره هم ارتباطی مشابه اوراق مشارکت ولی در قالب رابطه موجر و مستأجر، بین خریدار و فروشنده این اوراق برقرار می شود. اجازه بدهید با یک مثال، توضیح دهیم.

فرض کنید یک شرکت هواپیمایی برای افزایش ظرفیت حمل و نقل مسافر، نیاز به یک فروند هواپیمای جدید دارد، اما در حال حاضر، منابع مالی لازم برای خرید هواپیما را در اختیار ندارد. فکر می کنید چه گزینه دیگری به جز خرید، پیش روی این شرکت قرار دارد؟ همان طور که اگر کسی قادر به خرید منزل برای سکونت نباشد، اقدام به اجاره منزل مسکونی می کند، شرکت هواپیمایی هم می تواند هواپیمای مورد نیاز خود را اجاره کرده و در فواصل زمانی مشخص، به مالک هواپیما اجاره بها بپردازد.

این امکان از طریق انتشار اوراق اجاره، برای شرکت هواپیمایی فراهم می شود. اما چگونه؟ انتشار اوراق اجاره از طریق یک نهاد مالی به نام "نهاد واسطه" انجام می شود، به این صورت که ابتدا، نهاد واسطه اوراق اجاره را منتشر و از طریق شبکه بانکی و یا بازار سرمایه، این اوراق را برای فروش، عرضه می کند. با فروش این اوراق به سرمایه گذاران، منابع مالی لازم برای خرید هواپیما در اختیار نهاد واسطه قرار می گیرد. سپس نهاد واسطه به وکالت از سرمایه گذاران، هواپیمای موردنظر را خریداری کرده و برای دوره مشخص، به شرکت هواپیمایی اجاره می دهد. شرکت هواپیمایی هم که با استفاده از این هواپیمای جدید، توانسته است درآمد خود را افزایش دهد، در فواصل زمانی معین (مثلاً هر سه ماه یک بار)، اجاره بها را به شرکت واسطه پرداخت می کند و شرکت واسطه نیز که در واقع، وکیل سرمایه گذاران محسوب می شود، مبلغ اجاره بها را به آنها پرداخت می نماید.

در پایان دوره اجاره نیز شرکت واسط به وکالت از سرمایه‌گذاران، هواپیما را به قیمت اسمی، یعنی همان قیمتی که خریداری کرده است، به شرکت هواپیمایی فروخته و اصل پول خریداران اوراق اجاره را به آنها باز می‌گرداند. اجازه بدهید یک بار دیگر، فرایند عرضه اوراق اجاره در مثال فوق را به شکل دقیق‌تر مرور کنیم:

1- دریافت مجوزهای لازم از سازمان بورس و اوراق بهادار

2- انتشار اوراق اجاره توسط نهاد واسط و فروش این اوراق به سرمایه‌گذاران

3- خرید هواپیما توسط نهاد واسط، با منابع مالی حاصل از فروش اوراق اجاره

4- اجاره‌دادن هواپیما به شرکت هواپیمایی

5- دریافت اجاره‌بها از شرکت هواپیمایی، توسط نهاد واسط و پرداخت اجاره‌بها به سرمایه‌گذاران در فواصل زمانی تعیین شده

6- فروش هواپیما در پایان دوره اجاره به همان قیمت خرید، توسط نهاد واسط و بازگرداندن اصل پول به سرمایه‌گذاران

شکل بسیار ساده فرآیند انتشار اوراق اجاره در مثال شرکت هواپیمایی، بصورت زیر است:

نکته‌ای که باید مدنظر قرار گیرد، این است که سود حاصل از سرمایه‌گذاری در اوراق اجاره، در واقع همان مبالغ اجاره‌بهای است که خریداران اوراق، در طول دوره اجاره دریافت می‌کنند. این مبلغ، معمولاً معادل سود اوراق مشارکت و متی بعضاً، مقداری بیشتر تعیین می‌شود تا اوراق اجاره، جذابیت لازم را برای سرمایه‌گذاران داشته باشند. همچنین سود حاصل از اوراق اجاره نیز همانند سود حاصل از اوراق مشارکت، از پرداخت مالیات معاف است. نکته دیگر اینکه در اوراق اجاره نیز همانند اوراق مشارکت، خریداران اوراق به نسبت میزان سرمایه‌گذاری، مالک دارایی محسوب می‌شوند و بر همین اساس، اجاره‌بها دریافت می‌کنند، بنابراین، اوراق اجاره نیز همانند اوراق مشارکت، یک اوراق بهادار اسلامی محسوب می‌شود که به پشتوانه یک دارایی معین (مثل هواپیما) منتشر شده است.

توجه داشته باشید که اوراق اجاره، فقط برای اجاره هواپیما به کار برده نمی‌شود و تأمین منابع مالی موردنیاز برای هر نوع دارایی بادوام مانند خودروهای سبک و سنگین، ساختمان، ماشین‌آلات صنعتی و... که قابلیت اجاره‌دادن را داشته باشند، از طریق انتشار اوراق اجاره ممکن است. در ایران هم تاکنون شرکت‌ها برای موارد متعددی همچون تأمین هواپیما، توربین‌های گازی، واگن قطار، ساختمان و... اوراق اجاره منتشر کرده‌اند که در تمامی موارد، با استقبال بسیار خوب سرمایه‌گذاران مواجه شده است.

انواع اوراق اجاره

اوراق اجاره را به دو شیوه، می‌توان طبقه‌بندی کرد:

طبقه‌بندی اول، براساس نوع قرارداد اجاره است. براساس این طبقه‌بندی، اوراق اجاره به دو نوع 1- اوراق اجاره به شرط تملیک و 2- اوراق اجاره عادی تقسیم‌بندی می‌شوند.

1- اوراق اجاره به شرط تملیک

همانطور که از اسم این اوراق هم مشخص است، نوع قرارداد در این اوراق، قرارداد اجاره به شرط تملیک است. اجازه بدهید برگردیم به مثال شرکت هواپیمایی. اگر به خاطر داشته باشید، در این مثال گفتیم که نهاد واسط پس از انتشار و فروش اوراق اجاره، با پول حاصل از آن هواپیمای موردنیاز شرکت هواپیمایی را فریده و سپس هواپیما را به این شرکت اجاره می‌دهد. همچنین مبالغ اجاره‌بها را که در واقع سود سرمایه‌گذاران محسوب می‌شود، در فواصل زمانی مشخص از شرکت هواپیمایی دریافت و به سرمایه‌گذاران پرداخت می‌نماید. در مثال مذکور، گفتیم که در پایان دوره اجاره، نهاد واسط هواپیما را به قیمت اولیه، به شرکت هواپیمایی فروخته و اصل پول سرمایه‌گذاران را باز می‌گرداند. معنی اجاره به شرط تملیک، دقیقاً همین است، زیرا همزمان با انعقاد قرارداد اجاره، شرکت هواپیمایی متعهد می‌شود که هواپیما را در پایان دوره اجاره، به قیمت مشخص و تعیین‌شده از نهاد واسط خریداری کند. به بیان دیگر، هواپیما با این شرط به شرکت هواپیمایی اجاره داده می‌شود که پس از پایان دوره اجاره، آن را با قیمت معین، بفرد. این نوع اوراق اجاره را که براساس قرارداد اجاره به شرط تملیک منعقد می‌شود، اوراق اجاره به شرط تملیک می‌گویند. اوراق اجاره‌ای که تاکنون در کشور ما منتشر شده است، همگی از نوع

اجاره به شرط تملیک بوده و به همین علت، سرمایه‌گذار از ابتدا مطمئن است که در پایان دوره اجاره، اصل سرمایه خود را دریافت می‌کند.

2- اوراق اجاره عادی

اگر در مثال شرکت هواپیمایی، از قبل شرط نشده باشد که هواپیما در پایان دوره اجاره، توسط شرکت هواپیمایی خریداری شود، چه اتفاقی می‌افتد. در این صورت، نهاد واسطه که وکیل دارندگان اوراق اجاره، به عنوان مالکان هواپیما محسوب می‌شود، باید در پایان دوره اجاره هواپیما را بفروشد و سهم هریک از دارندگان اوراق را به نسبت میزان سرمایه‌گذاری آنها، پرداخت نماید. طبیعتاً ممکن است هواپیما با قیمتی بالاتر یا پایین‌تر از قیمت اولیه، فروخته شود، بنابراین، بر خلاف اوراق اجاره به شرط تملیک، در اوراق اجاره عادی، تضمینی وجود ندارد که در سررسید اوراق، عین مبلغ سرمایه‌گذاری افراد به آنها پرداخت شود و ممکن است این مبلغ، بیشتر یا کمتر از مبلغ سرمایه‌گذاری اولیه باشد. پس طبیعتاً اوراق اجاره عادی در مقایسه با اوراق اجاره به شرط تملیک، ریسک بیشتری دارد. در ایران، تاکنون اوراق اجاره عادی منتشر نشده و همه اوراق منتشر شده، اوراق اجاره به شرط تملیک بوده است.

تقسیم‌بندی دوم اوراق اجاره، تقسیم‌بندی براساس هدف از انتشار اوراق است. براساس این طبقه‌بندی، اوراق اجاره ممکن است برای یکی از سه هدف زیر تقسیم‌بندی شود:

1- اوراق اجاره با هدف تأمین دارایی:

مثالی که درباره شرکت هواپیمایی ذکر کردیم، نمونه مشخصی از اوراق اجاره تأمین دارایی است، زیرا در این مثال، شرکت هواپیمایی برای افزایش ظرفیت جابجایی مسافر، با کمبود هواپیما مواجه است و برای تأمین هواپیمای موردنظر خود، اقدام به انتشار اوراق اجاره (از طریق نهاد واسطه) می‌نماید، به این ترتیب می‌تواند بدون نیاز به پرداخت مبالغ هنگفت برای خرید هواپیما، به عنوان یک دارایی، آن را اجاره کند.

2- اوراق اجاره با هدف تأمین نقدینگی:

در مثال قبل، فرض کنید شرکت هواپیمایی، به اندازه کافی هواپیما برای جابجایی مسافر در اختیار دارد، اما با مشکل کمبود نقدینگی برای سایر فعالیت‌های خود مواجه است. برای حل این

مشکل، شرکت هواپیمایی می‌تواند یک یا چند هواپیمای خود را از طریق نهاد واسطه، به سرمایه‌گذاران (خریداران اوراق اجاره) فروخته و مجدداً از آنها اجاره نماید. به این ترتیب، شرکت هواپیمایی می‌تواند با پولی که از محل فروش هواپیمای خود به خریداران اوراق اجاره بدست می‌آورد، نقدینگی موردنظر خود را تأمین کند و در عین حال، هواپیما را هم در اختیار داشته باشد، با این تفاوت که قبلاً هواپیما تحت مالکیت شرکت هواپیمایی بوده و الان، هواپیما در اجاره شرکت هواپیمایی است و خریداران اوراق اجاره، مالک آن محسوب می‌شوند.

3- اوراق اجاره رهنی:

یکی از انواع قراردادهایی که بانک‌ها و شرکت‌های لیزینگ براساس آن به متقاضیان تسهیلات پرداخت می‌کنند، قرارداد اجاره به شرط تملیک است. براساس این قرارداد، بانک دارایی موردنظر متقاضی را خریداری کرده و در قالب قرارداد اجاره به شرط تملیک برای دوره مشخص (مثلاً 4 ساله)، به وی واگذار می‌کند. طبیعتاً در طول دوره اجاره، دارایی متعلق به بانک بوده و متقاضی، باید بابت استفاده از آن به بانک اجاره بپردازد. در پایان دوره اجاره هم متقاضی، با پرداخت مبلغ از پیش تعیین شده به بانک، دارایی را به مالکیت خود در می‌آورد. برای مثال، بانک هواپیمایی را در قالب قرارداد اجاره به شرط تملیک چهار ساله/ به یک شرکت هواپیمایی واگذار می‌کند. در این حالت بانک تا پایان دوره اجاره مالک هواپیما بوده و از شرکت هواپیمایی اجاره دریافت می‌کند.

حال فرض کنید پس از دو سال (یعنی قبل از موعد سررسید اجاره)، بانک به منابع مالی نیاز پیدا می‌کند. در این صورت بانک به عنوان مالک هواپیما می‌تواند هواپیما را به نهاد واسطه فروخته و پول موردنیاز خود را تأمین کند. طبیعتاً نهاد واسطه هم برای خرید هواپیما طبق فرآیندی که قبلاً توضیح دادیم، اوراق اجاره منتشر کرده و با فروش اوراق به سرمایه‌گذاران، مبلغ مورد نیاز برای خرید هواپیما را بدست می‌آورد. به این ترتیب، مالکیت هواپیما از طریق نهاد واسطه، به خریداران اوراق اجاره منتقل شده و از آن تاریخ به بعد اقساط اجاره بهای هواپیما نیز به عنوان سود سرمایه‌گذاری به آنها تعلق خواهد داشت. بانک هم توانسته است منابع مالی موردنیاز خود را با فروش هواپیما بدست آورد. به این نوع اوراق اجاره اوراق اجاره رهنی گفته می‌شود. زیرا بانک به عنوان بانی انتشار اوراق اجاره، هواپیمایی را که در رهن خود بوده، فروخته و از این

طریق تأمین مالی می کند. اوراق اجاره رهنی عمدتاً توسط بانک ها و شرکت های لیزینگ منتشر می شود.

افزایش سرمایه:

شرکت های بورسی می توانند به منظور توسعه ی فعالیت های خود افزایش سرمایه دهند. معمولاً پس از پیشنهاد هیئت مدیره و ارائه ی طرح توجیهی افزایش سرمایه و مشخص نمودن روش و محلی که مبلغ حاصل از سرمایه قرار است در آنجا سرمایه گذاری شود، این افزایش سرمایه به میزان مشخص، (مثلاً ۱۰۰٪) به تصویب مجمع عمومی فوق العاده می رسد، پس از آن افزایش سرمایه در اختیار هیئت مدیره قرار می گیرد و آنها پس از جلب رضایت سازمان بورس و طی مراحل قانونی اقدام به ثبت این افزایش سرمایه می نمایند و از طریق شبکه ی کدال این افزایش سرمایه را اطلاع رسانی می نماید. اصولاً افزایش سرمایه به سه حالت انجام می پذیرد:

1- افزایش سرمایه به روش صرف سهام

افزایش سرمایه ای است که از محل دریافت قیمت بازار سهم به طریق پذیره نویسی از سهامدار جدید صورت میگیرد. منافع سهامدار قدیمی از مابه التفاوت قیمت اسمی و قیمت بازار تأمین می شود. یعنی شرکت تفاوت حاصل از قیمت فروش و قیمت اسمی سهام را به مساب اندوخته منتقل می کند و یا در ازای آن سهام جدید به سهامداران قبلی می دهد.

بعنوان مثال فرض کنید شرکتی ۱۰۰۰۰ میلیون سرمایه دارد و تعداد برگه های سهام آن ۱۰ میلیون می باشد و هر سهم این شرکت در بازار، ۹۰۰۰ ریال معامله می شود و این شرکت قصد دارد، سرمایه خود را به میزان ۱۰۰٪ و از طریق صرف سهام افزایش دهد.

مبلغ مورد نیاز برای افزایش سرمایه ۱۰۰۰۰ میلیون ریال می باشد که معادل ۱۰ میلیون برگه سهام جدید است ، اگر فرضاً این شرکت سهام جدید را به مبلغ ۵۰۰۰ ریال پذیره نویسی کند، با فروش ۲ میلیون سهم مبلغ مورد نیاز جهت افزایش سرمایه تأمین می گردد و شرکت مابقی سهام جدید یعنی ۸ میلیون سهم را بین سهامداران قبلی تقسیم مینماید.

به عبارتی به ازای هر ۱۰ سهم قبلی، ۸ سهم جدید ، (بدون پرداخت وجهی)، به سهامداران قبلی تعلق می گیرد .

انتشار با صرف یا اضافه قیمت (PREMIUM ISSUE)

انتشار سهام به قیمتی بیش از ارزش اسمی را انتشار با صرف می‌نامند و مبلغ بیش از ارزش اسمی هم به صرف یا اضافه قیمت معروف است و به درصد بیان می‌شود. عوامل موثر در تعیین میزان صرف عبارتند از: ارزش دفتری جاری سهم، EPS یا درآمد هر سهم و میانگین قیمت بازار سهم در طول سه سال گذشته. این شیوه انتشار اوراق بیشتر توسط شرکت‌های معتبر و موفق پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار انجام می‌شود.

حق تقدم

2- افزایش سرمایه از محل آورده ی نقدی

یکی از روش های افزایش سرمایه که به آن افزایش سرمایه از محل آورده ی نقدی گفته می شود، با انتشار فرم حق تقدم انجام می گیرد .

در این روش شرکت به میزان درصد افزایش سرمایه، گواهینامه ی حق تقدم منتشر می کند و آن ها را به سهام داران خود می دهد.

به عنوان مثال فرض کنید شرکتی دارای 1000 سهم است و 50 درصد افزایش سرمایه دهد. در این حالت هر کسی به تعداد نصف سهام خود حق تقدم دریافت می کند. یعنی کسی که 20 سهم داشته، 10 گواهی حق تقدم دریافت می کند. مال سرمایه گذار با سه انتخاب (روبروست؛ یا در مهلت مقرر به ازای هر حق تقدم مبلغ 1000 ریال به مساب شرکت واریز کرده و در افزایش سرمایه، شرکت می کند. پس از ثبت افزایش به این روش برگه های حق تقدم به آدرس سهامداران ارسال میگردد . سهامداران پس از دریافت برگه های حق تقدم در صورت تمایل ، مبلغ اسمی سهام متعلقه (که تعداد آن در برگه حق تقدم مشخص میشود)، را در مهلت مقرر به مساب شرکت واریز نموده و پس از مدتی (معمولاً از یک تا چهار ماه) برگه های سهام جدید به سهامداران داده میشود. در حالت دوم، سهام دار می تواند در زمان مشخص شده، گواهی حق تقدم خود را مانند سهام عادی در بازار بورس به فروش برساند. در این صورت وی مبلغ فروش را دریافت می کند و دیگر در افزایش سرمایه، شرکت نخواهد داشت و حق تقدم به خریدار منتقل می شود. خریداران برگه های حق تقدم ، می بایست علاوه بر پرداخت مبلغی که بابت فرید حق تقدم به فروشنده می پردازند مبلغ اسمی تعداد حق تقدم خریداری شده را نیز به مساب شرکت واریز و به انتظار دریافت برگه های سهام بمانند. در حالت سوم، سهام دار هیچ کاری انجام نداده و

خود شرکت پس از پایان مهلت قانونی می تواند حق تقدم را به فرد دیگری فروخته و پس از کسر مبلغ مجاز، مانده ی فروش را به سهام دار دهد.

قیمت حق تقدم معمولاً بیش از ۱۰۰ تومان و کمتر از قیمت سهم در بازار می باشد. علت آن هم این است که دارنده حق تقدم باید ۱۰۰ تومان به ازای هر سهم پرداخت کند تا برگه سهم جدید برای او منتشر شود بعلاوه پس از واریز مبلغ حق تقدم از سوی سهامدار جدید باید مدود ۱ الی ۵ ماه صبر کند تا برگه سهم جدید برای او صادر شود و امکان فروش حق تقدم قبل از تبدیل به برگه سهم وجود ندارد.

برای روشنتر شدن موضوع یک مثال می زنیم:

فرض کنید شرکتی که قیمت سهام آن در بازار ۳۰۰ تومان است اقدام به افزایش سرمایه از ممل آورده نقدی می نماید. چنانچه شما سهامدار این شرکت باشید برگه حق تقدم برای شما صادر می شود و شما می توانید به ازای هر سهم جدید که به شما تعلق می گیرد ۱۰۰ تومان پرداخت کنید و در افزایش سرمایه شرکت کنید. ولی اگر تمایلی به شرکت در افزایش سرمایه نداشته باشید می توانید حق تقدم خود را در بورس بفروشید مثلاً به قیمت ۲۷۰ تومان که از این مبلغ ۱۰۰ تومان به شرکت منتقل می شود و مابقی پس از کسر هزینه های قانونی به شما تعلق دارد. چنانچه به هر دلیل اطلاعی از افزایش سرمایه شرکت نداشته باشید یا اقدامی نکنید شرکت از سوی شما اقدام به فروش حق تقدم می کند و پس از کسر ۱۰۰ تومان به ازای هر سهم جدید مابقی را به مساب شما واریز می کند. حال چنانچه شما تاکنون سهامدار این شرکت نبوده اید و مایل به خرید حق تقدم این شرکت می باشید، می توانید با خرید حق تقدم این سهم به قیمت ۲۷۰ تومان سهامدار این شرکت شوید (البته باید مدتی صبر کنید تا حق تقدم شما به برگه سهم تبدیل شود). از ۲۷۰ تومان پرداخت شده توسط شما مبلغ ۱۰۰ تومان در اختیار شرکت قرار می گیرد تا در افزایش سرمایه مصرف شود و مابقی آن پس از کسر هزینه های قانونی در اختیار سهامدار قبلی شرکت که از حق تقدم خود استفاده نکرده است قرار می گیرد.

انواع روشهای افزایش سرمایه

۱- سود انباشته، اندوخته طرح و توسعه ← سهام جایزه

$$\text{نسبت افزایش} = \frac{\text{قیمت قدیم}}{\text{قیمت جدید}}$$

۲- آورده نقدی و مطالبات ← حق تقدم

$$\text{نسبت افزایش} = \frac{\text{نسبت افزایش} \times 1000 + \text{قیمت قدیم}}{\text{نسبت افزایش} + 1}$$

سهام جایزه (Bonus Shares) ((افزایش سرمایه از محل اندوخته))

۳- افزایش سرمایه به روش جایزه «تبدیل ذخایر شرکت به سرمایه»

روش دیگر برای افزایش سرمایه، انتشار سهام جایزه است. در این روش افزایش سرمایه از محل اندوخته های شرکت و بدون پرداخت پول می باشد. زمانی که شرکت از ذخایر آزاد(اندوخته اختیاری) فراوانی برخوردار است، ممکن است بخشی از ذخایر خود را از راه انتشار سهام جایزه، در وجه سهامداران کنونی خود و به نسبت سهامی که در اختیار دارند، به سرمایه تبدیل کند در نتیجه سهامداران نباید مبلغی پرداخت کنند. مدیران شرکت می توانند با انتقال بخشی از مساب ذخایر شرکت به مساب سرمایه سهمی و ثبت دفتری عملیات، این کار را انجام دهند. پس از انتشار سهام جایزه به طور معمول، قیمت سهام شرکت بسته به تعداد سهام جایزه منتشر شده در بازار سقوط می کند، اما از آنجا که رقم سود هر سهم تغییری نمی کند، سهامدار شرکت که اکنون تعداد سهام او افزایش یافته است، پس از چندی با ترمیم قیمت سهام به سود دلفواهی دست پیدا می کند.

برای مثال، شرکتی با سرمایه 10 میلیارد تومانی را در نظر بگیرید. فرض کنید این شرکت در پایان سال، 3 میلیارد تومان سود بدست آورده و تصمیم گرفته است از این مبلغ، 2 میلیارد تومان را به افزایش سرمایه اختصاص دهد. بنابراین، سرمایه شرکت 20 درصد افزایش یافته و از 10 میلیارد تومان به 12 میلیارد تومان می رسد. همانطور که قبلاً هم توضیح دادیم، چون این سود متعلق به سهامداران فعلی شرکت است، بنابراین منافع حاصل از افزایش سرمایه نیز به سهامداران فعلی شرکت تعلق خواهد داشت. پس میزان سرمایه سهامداران نیز باید به میزان 20 درصد افزایش یابد. به عنوان مثال، فردی که تا پیش از افزایش سرمایه، مالک 100 سهم شرکت بوده است، پس از افزایش سرمایه مالک 120 سهم شرکت خواهد بود، یعنی 20 سهم جدید را به عنوان سهام جایزه دریافت کرده است. چون سهامداران شرکت برای دریافت این سهام، پولی پرداخت نمی کنند، به این سهام، سهام جایزه گفته می شود.

معمولاً در هنگام افزایش سرمایه از طریق انتشار سهام جایزه نسبت افت قیمت در مقایسه با نسبت افزایش سرمایه کمتر است.

بعنوان مثالی دیگر یکی از شرکتهایی که به این روش افزایش سرمایه داده است، سرمایه گذاری ملی ایران بود، که سرمایه خود را به میزان ۲۰۵۰ میلیارد ریال افزایش داد. که این مبلغ را از محل سود تقسیم نشده و مطالبات سهامداران تامین نمود. این شرکت حدوداً ۲۴۱ درصد افزایش سرمایه داد ولی با توجه به اینکه قیمت این سهم قبل از مجمع ۶۸۵۱ ریال و بعد از آن ۲۲۰۶ ریال شد، میتوان دید که با وجودی که افزایش این شرکت حدود ۲۴۱٪ بوده ولی افت قیمت آن با نسبت حدوداً ۲۱۰٪ بوده است.

اندوخته قانونی

سهمی از سود که طبق قانون باید در شرکت باقی بماند. طبق قانون شرکت ها موظفند هر دوره ۵ درصد از سود خود را اندوخته کنند تا زمانی که جمع مبالغ اندوخته به ۱۰ درصد سرمایه برسد که پس از آن نیازی به انباشت سود نیست. شرکت ها می توانند در افزایش سرمایه از اندوخته قانونی استفاده کنند. چون شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار غالباً در حال توسعه می باشند و پیوسته افزایش سرمایه می دهند در اغلب موارد اندوخته قانونی به مداخله خود نمی رسد.

سهام عادی چیست؟

اجازه بدهید با یک مثال بسیار ساده توضیح بدهیم. کارخانه‌ای با سرمایه یک میلیارد تومان را در نظر بگیرید. اگر کل کارخانه متعلق به یک نفر باشد، تنها آن فرد مالک کارخانه به شمار می‌رود. اگر چهار نفر به نسبت مساوی مالک کارخانه باشند، در آن صورت سهم هر کدام از آنها در کارخانه یک چهارم خواهد بود. مال فرض کنید مالکیت این کارخانه یک میلیارد تومانی بین هزار نفر بصورت مساوی تقسیم شود. در این صورت میزان مالکیت هر یک از این افراد در کارخانه یا به تعبیر دیگر، سهم هر فرد از کارخانه یک میلیون تومان خواهد بود. (یک میلیارد تقسیم بر هزار). بنابراین، سهم در تعریف بسیار ساده، بیانگر میزان مالکیت فرد از یک دارایی است.

دارنده سهام عادی، در واقع، صامب کسری از مالکیت شرکت است و تمام ریسک موجود در فعالیت اقتصادی شرکت را به میزان سهامی که در اختیار دارد، متقبل شده است. در قانون بورس ایران محدودیت‌هایی در مورد سقف مالکیت شرکت توسط افراد حقیقی و حقوقی وجود دارد. همچنین سهام دار به نسبت مالکیت خود در مجمع عمومی شرکت دارای حق رای است. تعداد سهام منتشر شده ی شرکت برابر است با سرمایه ثبت شده ی شرکت تقسیم بر ارزش اسمی.

و چون در ایران ارزش اسمی هر سهم در هنگام ورود به بازار برابر با 1000 ریال است، در نتیجه شرکتی با 10 میلیارد ریال ارزش اسمی دارای 10 میلیون سهم است.

هیچ شرکتی نمی‌تواند بیش از میزانی که در متن اساسنامه به نام سرمایه مجاز از آن یاد شده است، از راه فروش سهام اضافی سرمایه مورد نیاز خود را تامین کند، مگر پس از طی تشریفات خاص قانونی.

در کشورهای دیگر، شرکت می‌تواند سهام عادی منتشر کرده ولی آن را به فروش نرساند. همچنین شرکت قادر به بازخرید سهام خود است. از طرفی رابطه ی مستقیمی بین تعداد سهام منتشره و سرمایه ی ثبت شده شرکت وجود ندارد. تمامی این موارد براساس قوانین ایران ممنوع هستند.

در صورت تقسیم سود (Dividend) توسط شرکت، دارنده سهام عادی سود دریافت می‌کند. شما سهام عادی را هر زمان که بخواهید می‌توانید بفروشید ولی اگر شرایط بازار و کشور خوب باشد با قیمت بالاتر و اگر شرایط بازار خوب نباشد با قیمت کمتر آن را می‌فروشید.

در اینجا گریزی به انواع ارزشهای سهام یا اوراق بهادار می پردازیم:

ارزش دفتری (Book value)

ارزش هر دارایی را آن گونه که در ترازنامه شرکت آمده است، ارزش دفتری می نامند. از آنجا که دارایی های هر سال مستهلک می شوند، ارزش دفتری نیز هر سال کاسته می شود. ارزش دفتری هر سهم به این شکل محاسب می شود که تمام بدهی ها را از تمام دارایی ها کسر می کنند و آن چه به دست آمده را بر تعداد سهامی که شرکت منتشر کرده و در دست مردم است، تقسیم می کنند.

ارزش اسمی (Par Value)

در مورد سهام عادی، ارزش اسمی هر سهم مبلغی است که طبق اساسنامه روی هر سهم نوشته شده است. این رقم با ارزش بازار سهم هیچ ارتباطی ندارد. در مورد اوراق قرضه یا سهام ممتاز، ارزش اسمی هر برگ است که میزان آن تعیین کننده مقدار بهره یا سودی است که به آن تعلق می گیرد. همان طور که در بالا گفتیم ارزش اسمی هر سهم در ایران صد تومان می باشد.

ارزش جاری یا ارزش بازاری یک سهم (Market Capitalization)

قیمت فروش سهام در بازار است، این ارزش را عرضه و تقاضا مشخص می کند.

Spread

تفاوت بین دو قیمت پیشنهادی خرید و فروش سهم را می گویند و میزان آن به میزان عرضه و تقاضا در سطح بازار بستگی دارد. هرچه حجم و تعداد دادوستدهای یک سهم در بازار بیشتر باشد، این تفاوت قیمت کمتر خواهد بود

ارزش ذاتی:

ارزش یک سهم بر مبنای نرخ بازده سرمایه گذاری، هر قدر از سهم خود بازده بیشتری کسب کنیم ارزش ذاتی آن بیشتر خواهد بود.

شرکت های پذیرفته شده در بورس از طریق عرضه ی اولیه سهام خود را به فروش می رسانند. توجه داشته باشید سرمایه شرکت با ارزش آن برابر نیست.

به سرمایه ای که از راه فروش سهام عادی شرکت تامین می شود، سرمایه سهمی گفته می شود.

سهام ممتاز (Preferred Shares)

نوعی سهام است که برقی ویژگی‌های اوراق قرضه و سهام عادی را دارد. در صورت انملال شرکت، صاحبان سهام ممتاز در مقایسه با دارندگان سهام عادی در توزیع دارایی‌های شرکت مق‌تقدم دارند و پس از پرداخت سود سهام ممتاز، سهام عادی سود دریافت خواهند کرد. این نوع سهام ممکن است دارای مقرای هم باشند. اما بیشتر در صورتی مق رای فواهد داشت که پرداخت سود سهام وی به تحویق افتاده باشد.

سود سهام ممتاز به طور ثابت پرداخت می‌شود. به عنوان مثال سهام ممتازی که دارای سود ده درصد بوده و ارزش آن 1000 ریال است در آخر سال مالی 100 ریال سود دریافت فواهد کرد و در مورد سهام ممتاز با سود انباشته متی در صورتی که شرکت قادر به پرداخت سود سهام نباشد، سود این گونه سهام به صورت انباشته در سال یا سال‌های بعد پرداخت فواهد شد. گاهی سهام ممتاز پس از چند سال قابل تبدیل به سهام عادی به قیمت ارزش اسمی فواهند بود و دارندگان آن مق دارند در درصدی از سود اضافی شرکت نیز سهیم شوند و در صورتی که قابل بازفرید باشند شرکت در یک تاریخ معین مبلغ بازفرید را به سهامدار پرداخت می‌کند. همچنین ممکن است شرکت به میزان ارزش سهام ممتاز خود سهام عادی منتشر و به سهامداران پرداخت کند. اما چنانچه سهام ممتاز از نوع غیرقابل بازفرید باشد، سهامداران به طور مرتب و ثابت سود سهام ممتاز خود را دریافت فواهند کرد.

مزایای سهام در مقایسه با سایر انواع اوراق بهادار

شاید این سوال برای شما بوجود آمده باشد که اساسا فرید و فروش سهام در مقایسه با اوراق بهادار با درآمد ثابت مانند اوراق مشارکت و اوراق اجاره، چه مزایایی دارد و چرا بسیاری از سرمایه گذاران، سهام را به سایر انواع اوراق بهادار، ترجیح می دهند. در این بخش، قصد داریم چهار مزیت اصلی سهام را تشریح کنیم.

1. اولین مزیت سرمایه‌گذاری در سهام، امکان کسب بازدهی بیشتر در ازای پذیرش ریسک بالاتر است. اگر به فاطر داشته باشید، در معرفی اوراق مشارکت گفتیم که اگرچه نرخ سود این اوراق، علی‌المساب است و نرخ سود قطعی پروژه در سررسید مناسبه و پرداخت می‌گردد، اما معمولا

نرخ سود قطعی تفاوت زیادی با نرخ سود علی‌المساب نمی‌کند، بنابراین، آنچه که سرمایه‌گذار می‌تواند به عنوان بازدهی قطعی خود تلقی کند، مدودا معادل همان مبلغی است که به عنوان سود علی‌المساب به وی پرداخت می‌گردد که این میزان بازدهی، ممکن است برای بسیاری از سرمایه‌گذاران جذاب نباشد. در مورد اوراق اجاره هم اینچنین است، زیرا بازدهی این اوراق نیز مبلغ ثابتی است که در قالب اجاره بها، بصورت دوره‌ای به فریداران اوراق پرداخت می‌شود.

اما بر خلاف اوراق مشارکت و اوراق اجاره، دارندگان سهام یک شرکت، به میزان سهامی که دارند، در کلیه منافع شرکت، از جمله سود سالیانه و افزایش قیمت سهام، شریک هستند و اگر برای مثال، شرکت در طول یکسال فعالیت خود، متی صد درصد هم سود کند، این سود به سهامداران تعلق دارد. البته، باید توجه داشت که همواره، چنین سودهایی نصیب سهامداران نمی‌شود و گاهی اوقات ممکن است شرکت سود بسیار اندکی داشته باشد و متی زیان دهد که در این موارد نیز سهامداران، در زیان شرکت سهیم خواهند بود. پس ریسک سرمایه‌گذاری در سهام بیشتر و البته، بازدهی موردانتظار فریداران سهام نیز بالاتر از اوراق مشارکت و اوراق اجاره است. بنابراین، بررسی کامل شرکت‌ها و انتخاب هوشمندانه سهام آنها، بسیار مائز اهمیت است.

2. دومین مزیت سهام در مقایسه با اوراق بهادار با درآمد ثابت، امکان مشارکت سهامدار در نحوه اداره شرکت است. اگر به خاطر داشته باشید، در توضیح اوراق مشارکت و اوراق اجاره گفتیم که فریداران این اوراق، در طول دوره سرمایه‌گذاری (مثلا 4 سال) سود مشخصی را دریافت کرده و در پایان دوره هم اصل سرمایه‌شان را دریافت کرده و به سرمایه‌گذاری خود پایان می‌دهند بدون آنکه دفالتی در نحوه انجام کار داشته باشند. اما در سهام، اینطور نیست. سهامداران به نسبت سرمایه خود، دارای حق رأی هستند و می‌توانند با شرکت در مجامع عمومی شرکتی که سهامش را در اختیار دارند، درباره مسائل اساسی شرکت مانند انتخاب اعضای هیئت مدیره، نحوه تقسیم سود و... اظهار نظر کنند.

3. سومین مزیتی که شامل مال سهامداران یک شرکت می‌شود، اولویت آنها برای خرید سهام جدید آن شرکت است. فرض کنید شرکتی که هم‌اکنون سهامش مثلا با قیمت 180 تومان در بورس خرید و فروش می‌شود، قصد دارد برای تامین منابع مالی بیشتر، سهام جدید منتشر کند. طبیعتا براساس قانون، اولاً شرکت باید براساس قیمت اسمی، یعنی 100 تومان، سهام منتشر

کند و ثانياً، سهامداران فعلی شرکت، در اولویت برای خرید سهام این شرکت می باشند، نتیجه کاملاً مشخص است. سهامداران فعلی با خرید سهام جدید شرکت می توانند به ازای هر سهم، 80 تومان سود کسب کنند، زیرا سهمی را که در بورس، با قیمت 180 تومان خریدار دارد، به قیمت 100 تومان (ارزش اسمی سهم) خریداری می کنند.

4. چهارمین مزیت خرید سهام، امکان دریافت سهام جایزه از شرکت است.

حق رای در مجمع عمومی

از مهم ترین حقوق هر سهام دار، حضور در مجامع شرکت است. سهام داران می توانند در مجامع شرکت کرده و رای دهند. البته توجه داشته باشید معمولاً رای سهامداران عمده تعیین کننده بوده و رای سهامداران فرد (به ویژه از آن جا که اکثر سهام داران فرد در مجمع حضور نمی-یابند) اثر چندانی در تصمیم های مجمع ندارد.

سود سهام

هر شرکت سود خالص هر سهم را در پایان سال مالی اعلام می کند. اعلام سود به معنای پرداخت آن نیست. به عبارت دیگر شرکت می تواند سود کسب شده را صرف موارد دیگر نماید. تعیین این مساله به پیشنهاد هیئت مدیره و با تصویب مجمع عمومی شرکت است. معمولاً شرکت های تازه تاسیس که در مال رشد هستند سود پرداخت نکرده و سود را صرف طرح های خود می کنند. در صورت پرداخت سود، سهام دار به میزان سهم خود سود دریافت خواهد کرد. البته بین اعلام پرداخت سود و پرداخت آن فاصله ای وجود دارد که بسته به شرکت فرق می کند (البته ممدوده ی قانونی برای آن وجود دارد). برای این که سهام دار مشمول سود شود باید در زمان مجمع صاحب سهم باشد. به عبارت دیگر اگر شما سهام خود را یک سال نگه داشته و روز قبل از مجمع بفروشید، هیچ سودی به شما تعلق نخواهد گرفت! معمولاً با پرداخت سود نقدی، قیمت سهام شرکت به اندازه سود پرداخت شده افت می کند.

تغییرات قیمت سهم

مهم ترین سود فعالان بازار سرمایه، سود ناشی از افزایش قیمت سهم است که معمولاً بسیار بیشتر از سود نقدی است. به همین دلیل در انتخاب سهام مناسب معمولاً پرداخت سود نقدی

چندان مهم نیست. نکته ی مهم آن است که وقتی سهم شرکتی در بازار بورس معامله می شود، عوامل بسیار زیادی سبب تغییرات قیمت آن می شوند. عامل اصلی، عرضه و تقاضای بازار است که به دلایل زیادی از جمله عملکرد شرکت، مسائل سیاسی و اقتصادی و جو عمومی بازار تغییر می کند. به همین دلیل گرچه شرکت ها با عملکرد مناسب خود سبب افزایش قیمت سهم خود می شوند و در بلند مدت همواره شرکت های با عملکرد خوب از سهام بهتری برخوردارند، ولی در نهایت بازار و نیروهای آن سبب افزایش و کاهش قیمت سهم شده و ممکن است قیمت سهام شرکتی با وجود عملکرد بسیار مناسب به دلیل جو بد بازار افت کند.

دو بند اشاره شده افیر دو راه عمده کسب سود در بازار بورس هستند.

سهامدار عمده

طبق قانون به شفص محیقی یا مقوقی که بیش از ۵ درصد سهام یک وامد تجاری را دارا باشد سهامدار عمده می گویند.

در ادبیات بورس هنگامی که صمبت از سهامدار عمده است منظور شفص محیقی یا مقوقی است که مالک بیشترین درصد از سهام یک شرکت می باشد. ماهنگامی که صمبت از سهامداران عمده است، منظور کلیه اشفاصی است که مالک بیش از ۵ درصد سهام آن وامد می باشند.

سهامدار جزء

طبق قانون به شفص محیقی یا مقوقی که مالک کمتر از ۵ درصد سهام یک شرکت باشد سهامدار جزء گفته می شود.

انواع بازارها

الف -بازار کالا و خدمات:

این بازار اولین بازار تشکیل شده به وسیله انسانهاست .درواقع انسانها در گذشته و مال یاد گرفته اند که ممل متشکلی را برای فرید و فروش کالاهای خود داشته باشند و قوانین و عرف ماکم بر این بازار را رعایت کنند.در بازار کالا در قبال کالا و فدمات ، وامد پولی مورد پذیرش ، به عنوان تسهیل کننده معاملات مورد استفاده قرار میگیرد .در این بازار، ارزش هر کالا یا خدمت با

مبلغی پول تعریف و عرضه میشود و معمولاً معاملات درون این بازار ، تمت مکانیسمهای شناخته شده ای صورت میگیرد.

در این بازار کالاها و خدمات به گونه و نوعهای مختلفی تقسیم بندی میشوند و هر کدام از آنها تمت ماکمیت قوانین و عرف فاص پذیرفته شدهء خود مورد معامله قرار میگیرند .دراین نوع بازار وامد پولی ، به عنوان واسطه معاملات میتواند در بخشهای مختلف بازار به رامتی جابه جا شود و هیچگونه محدودیتی برای آن وجود ندارد .در واقع ما میتوانیم نقدینگی خود را به رامتی در بخشهای مختلف بازار و تمت قوانین آن به گردش دریاوریم.

ما میتوانیم نقدینگی خود را وارد این بازار کرده و به همان رامتی از بازار خارج کنیم .بازار کالا و خدمات، به دلیل قدمت و به دلیل تامین کنندهء نیازهای کلی انسانها از وسعت بسیار زیادی برخوردار است .در این بازار آنچه که ارزش کالا و خدمات را تعیین میکند عرضه و تقاضاست . تقاضا متناسب با نیاز انسانها تغییر میکند .در قبال افزایش تقاضا و ثبات عرضه، افزایش قیمتها حادث میشود که امروزه ما آن را به نام تورم میشناسیم، از تورم به عنوان بیماری اقتصاد نام برده میشود و اکثریت و یا بهتر است بگوییم کلیه مکومتها تلاش میکنند تا تورم را به مداخل ممکن برسانند .تورم باعث ایجاد شغلهای کاذب و کاهش تولید ، یا تمایل به تولید میشود .به همین دلیل دولتها و شبکه اقتصادی کشورها سعی میکنند با ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا ، تورم را کنترل کنند.

ب -بازار پول

بازار پول ابتدا به جهت نگهداری نقدینگی مردم تشکیل شد و به عنوان یک محل امن برای نگهداری و محافظت از پول در مقابل سرقت از آن تعبیر میشد .در ابتدا بانکها در قبال نگهداری و محافظت از پول مردم از آنها مبالغی را دریافت میکردند.

اما با گسترده شدن دنیا و مناسبات اقتصادی و ایجاد دادوستدهای گسترده وظایف و مسئولیتهای جدیدی برای بانکها تعریف شد .در این زمان ، دولتها یاد گرفتند که شاید بتوان از بانکها به عنوان ابزاری برای کاهش تقاضا در بازار کالا و خدمات استفاده کرد.

به همین دلیل شروع به تبلیغ برای جذب نقدینگی مازاد مردم در مسابهای بانکی کردند ، تا به این وسیله حجم نقدینگی در دست مردم را کاهش داده و کنترل نمایند و از سرازیر شدن ناگهانی این حجم عظیم نقدینگی به بازار کالا جلوگیری کنند و به این طریق، بتوانند تقاضا و نهایتاً تورم را در

بازار کالا و خدمات کنترل کنند. از طرف دیگر نقدینگی جمع شده در مسابهای بانکی خود میتوانند به صورت وام و تسهیلات در اختیار بخشهای تولیدی جوامع قرار گیرد و تولید را افزایش دهد.

بانکها در قبال وام و تسهیلات پرداختی به شرکتها و مؤسسات بهره دریافت میکردند و از طرف دیگر به سپرده های مردم نیز بهرهای را میپرداختند و مابه التفاوت این دو نرخ بهره به عنوان درآمد بانکها شناخته میشد.

بازار پول تا مدتها توانست نقش تعادل آفرین بین عرضه و تقاضا در بازار کالا و خدمات را بازی کند تا اینکه بمت کنترل نقدینگی در بازار پول به میان آمد.

با ایجاد بمرانها مردم به بانکها هجوم آوردند و نقدینگی مسابهای خود را طلب میکردند و در این مقطع و زمان بود که ضعف اصلی بازار پول نمایانگر شد.

در واقع بازار پول توان لازم برای کنترل و مفظ تعادل بین عرضه و تقاضا در شرایط بمرانی را به طور کامل نداشت. پس باید راه دیگری یافته و به کار گرفته میشد.

ج - بازار سرمایه

با بروز و شناخت ناتوانی بازار پول در ایجاد تعادل بین عرضه و تقاضا، با هدف جلوگیری یا کنترل تورم، بازار سرمایه به عنوان گزینه های مؤثر در جهت تعادل آفرینی مورد توجه قرار گرفت. سیاستهای مالی و اعتباری در ابتدا بازارهای سرمایه را ایجاد کرد و مساله ای به نام بورس و سهام به عنوان امری تاثیرگذار جای خود را در زندگی مردم باز کرد و مردمی که تا آن زمان مازاد نقدینگی خود را در سپرده های بانکی نگهداری میکردند، کم کم نموه سرمایه گذاری در بورس و خرید سهام شرکتهای بورسی را یاد گرفتند و به این ترتیب بازار سرمایه در جامعه ی انسانی هر روز شناخته تر شد.

در بورس اوراق بهادار که نمود بارزی از بازار سرمایه میباشد، سهام و سرمایه شرکتها مورد معامله قرار میگیرد. این امر باعث میشود که مازاد نقدینگی افراد به جای سرازیر شدن به بازار کالا، به شرکتها سرازیر شده و باعث تامین مالی شرکتها شده و در نهایت تولید را افزایش دهد.

تولید بیشتر، عرضه را متعادلتر کرده و میتواند به تقاضای فزاینده در بازار کالا و خدمات پاسخ داده و مانع تورم شود. از طرف دیگر شرکت به یک منبع ارزان قیمت تامین مالی دسترسی داشته در نتیجه، قیمت تمام شده محصولاتشان، افزایش ناگهانی نخواهد داشت. افراد قبل از خرید سهام

شرکتها و در صورت عملکرد مطلوبشان ، در سود(زیان) آنها شریک میشوند و در نتیجه تقاضا برای خرید سهام شرکت‌های سودآور هر روز بیشتر میشود و چرخه رقابت بین شرکتها برای کسب سود بیشتر و در نتیجه جذب نقدینگی وسیعتر و بیشتر شده و این رقابت سالم میتواند تمامی گروههای فعال در بازار سرمایه را منتفع سازد .شرکتها از منابع مالی ارزان قیمت، منتفع میشوند، سهامداران در سود شرکتها شریک میگردند، شراکت این دو بخش چرخه تولید را به گردش در می آورد و تولید بیشتر شکوفایی اقتصادی را به همراه خواهد داشت.

اتفاق مهم دیگری که در بازار سرمایه می افتد این است که نقدینگی به محض ورود به بازار سرمایه ، به عنوان یک شریک، درگیر بازار گشته و در مواقع بحرانی، دولتها میتوانند ورود و خروج نقدینگی از این بازار را کاملاً تحت سیاستهای خود قرار دهند .در واقع نقدینگی وارد شده در بازار سرمایه در صورتی میتواند از این بازار خارج شود که جایگزینی داشته باشد و این مهم، جبران کننده نقص بازار پول است .چرا که نقدینگی در بازار پول، میتواندست هر موقع که مایل باشد و بدون هیچ جایگزینی از بازار پول خارج شده و دولت را در اعمال سیاستهای خود بر آن بازار محدود کند.در واقع نگارنده، بازار سرمایه را اینگونه تعبیر میکند: در این زندان جذاب ، نقدینگی به انتفاع از « زندان جذاب و زیبای نقدینگی »به نقاط مثبت و سازنده بازار میپردازد و دولتها نیز این امکان و فرصت را مییابند تا بر این مهم نقدینگی اعمال سیاست کنند و افسارگسیفتگی آن را مهار نمایند .کاری که شاید در بازارهای دیگر اصلاً امکانپذیر نیست و به همین دلیل است که دولتها و مجموعه های اقتصادی وابسته ، تمایل بسیار زیادی به گسترش و تعمیق بازار سرمایه دارند .در واقع بازار سرمایه نه تنها یک وسیله ، بلکه یک نیاز غیرقابل جایگزین در این مقطع از اقتصاد جهانی است.

نوع دیگر تقسیم بندی بازار های مالی بر اساس مدت زمان

بازار پول

در این بازار ابزارهایی دادوستد می شوند که سررسید آنها حداکثر یک سال است.

بازار سرمایه

در بازار سرمایه ابزارهایی وجود دارد که سررسید آنها بیشتر از یکسال است و همچنین ابزارهای بدون سررسید مانند سهام دادو ستد می شوند.

از آنجا که رشد و توسعه اقتصادی نیازمند ایجاد سرمایه‌گذاری‌های کلان است و این سرمایه‌گذاری‌ها هیچ‌گاه نمی‌توانند براساس بازار منابع کوتاه‌مدت (بازار پول) تامین مالی شوند، ایجاد یک بازار سرمایه قوی و کارآمد زیرساخت اساسی تامین مالی بلندمدت طرح‌های اساسی هر کشور را تشکیل می‌دهد.

بازار سرمایه مکانیزمی را فراهم می‌آورد تا براساس آن امکان تجهیز پس‌اندازهای اندک به سرمایه‌گذاری‌های کلان اقتصادی فراهم شود که این اقدام براساس تخصیص بهینه منابع امکان‌پذیر می‌شود.

در بازار سرمایه تخصیص، زمانی بهینه است که بیشترین حجم منابع متوجه سودآورترین فعالیت‌ها شده و در نتیجه بهترین و توجیه‌پذیرترین فعالیت‌های اقتصادی با امکان بیشترین حجم مالی روبه‌رو خواهند شد.

در ایران رکن اصلی بازار سرمایه، بورس اوراق بهادار بوده که نقش محوری بازار سرمایه را برعهده دارد.

بازار اولیه (Primary Market):

دربازار اولیه اوراق بهادار شرکت، و به طور کلی دارایی‌هایی که برای اولین بار توسط شرکت‌ها یا دولت عرضه می‌شوند در این بازار پذیره نویسی میشوند.

در واقع پذیره نویسی سهام و افزایش سرمایه توسط شرکت‌ها در بازار اولیه صورت می‌گیرد.

آگهی پذیره‌نویسی چیست؟

یک سند رسمی اعلان فروش اوراق بهادار همچون سهام عادی، سهام ممتاز یا اوراق قرضه است که اطلاعات جامعی درباره شرکت و اوراق انتشار یافته در آن قید شده است. این آگهی نزد کمیسیون بورس و اوراق بهادار به ثبت می‌رسد و حاوی نکاتی همچون نوع فعالیت شرکت،

ترکیب هیات‌مدیره، هزینه پروژه و منابع مالی آن، وضعیت پروژه، چشم‌انداز سودآوری پروژه، حجم اوراق منتشر شده و نام تضمین‌کنندگان اوراق است.

بازار ثانویه (Secondary Market):

بازار ثانویه شامل خریداران و فروشندگان سهام و اوراق قرضه ای است که قبلاً انتشار یافته است. برای مثال اگر فردی بخواهد سهم یا ورقه ی قرضه ای را که برای اولین بار پس از عرضه توسط یک شرکت خریداری کرده به فروش برساند باید به بازار ثانویه برود.

به همین ترتیب وقتی شخصی بخواهد ، سهم یا ورقه قرضه مربوط به شرکتی را از بازار ثانویه خریداری کند،(در صورتی که آن شرکت در فهرست شرکت های پذیرفته شده در بازار سهام باشد)ناچار نیست منتظر انتشار عمومی سهام جدید آن شرکت بماند.

بورس اوراق بهادار مهم ترین نهاد بازار ثانویه برای معاملات اوراق بهادار است. تفاوت بازار ثانویه با بازار اولیه در این است که در بازار اولیه، عرضه کننده سهام را مستقیماً به سرمایه گذار می فروشد.

نکته: توجه کنید که بازار بورس بازار ثانویه است ، یعنی در بورس اوراق بهادار شرکتی تاسیس نمی شود و فقط سهام شرکت های پذیرفته شده (که قبلاً تاسیس شده اند) مورد معامله قرار می گیرند. به همین دلیل بازار بورس، بازار ثانویه است.

انواع بورس

بورس کالا ، بورس فلزات ، بورس کشاورزی، بورس اوراق بهادار ، بورس اسناد فزانه، بورس پول های خارجی(ارز)

دربورس افراد حقیقی و حقوقی توسط کارگزاران خود به دادوستد می پردازند و در آن خریدار و فروشنده می توانند یک فرد یا یک شرکت باشند.

این فرید و فروش تابع قوانین خاصی است ؛ که در مورد همه و با هر مقدار سرمایه به صورت یکسان برافورد می کند.

بورس کالا (Commodity Market):

بازار خرید و فروش کالاهای معین را میگویند که به طور منظم، دائم و فعال است، در این بازار معمولاً کالاهای خام و مواد اولیه مورد معامله قرار میگیرد، از نمونه کالاهای واسطه ای این بازار میتوان مواد خام، نفت، کاکائو، ذغال سنگ و غیره نام برد. این کالاها در بورس کالا به صورت انبوه موجود نیست بلکه تنها نمونه هایی از آن در مراکز جهت رویت خریداران وجود دارد.

درحال حاضر زمینه های فعالیت بورس کالای ایران عبارتند از:

• کانی های فلزی

• محصولات شیمیایی و پتروشیمی

• محصولات کشاورزی

• معاملات آتی (FUTURE)

اهداف و مزایای بورس کالا

مهمترین اهداف بورس کالا را می توان به شرح زیر خلاصه نمود:

• ایجاد بازاری منسجم ، سازمان یافته و قانونمند برای تسهیل داد و ستد نقدی و آتی کالا ، که در آن قیمتها به صورت شفاف و در اثر تقابل آزاد عرضه و تقاضا کشف می شود.

• سامان دهی بازار کالاهای خاص نظیر محصولات فلزی کشاورزی ، انرژی و پتروشیمی از طریق مکانیزم اجرائی ناظر بر تعهدات و منافع طرفین معامله.

• کشف قیمت کالاها براساس تعامل و تقابل عرضه و تقاضا و نیاز بازار.

• حذف واسطه گری و واسطه های غیرضروری در معاملات و خرید و فروش مستقیم بین فروشنده و خریدار.

• کاهش نوسانات مغل بازار و امکان انتقال ریسک.

• کاهش ریسک بین فروشنده و خریدار به دلیل اجرای عملیات از طریق اتاق پایاپای.

• امکان انجام معاملات نقدی و آتی کالا با استفاده از ابزارهای مناسب.

• فراهم سازی تسهیلات مالی برای خرید و فروش.

• تحلیل آماری وضعیت بازار و ارائه خدمات مشاوره در پیش بینی نوسانات بازار کالاها به منظور کمک به طرفین معاملات در برنامه ریزی و انجام به موقع تعهداتشان.

• حرکت از یک بازار سنتی به سمت بازار مدرن سرمایه و کالا و تعامل بهتر با بازارهای بین المللی.

• استفاده از مکانیزم فروش سلف در جهت کسب نقدینگی برای بنگاه های تولیدی

• استفاده از مکانیزم معاملات آتی در جهت کاهش ریسک بازار و نیز رونق بخشیدن به بازار کالا و حفظ منافع تولید کنندگان و مصرف کنندگان

بطور کلی مراجعه کنندگان به بورس کالا را می توان در دو دسته بندی جداگانه قرار داد:

• دسته اول کسانی هستند که می خواهند از ریسک نوسان کاذب قیمت ها در امان باشند و در واقع بورس های کالا، به عنوان فخرپوش شناخته می شوند، مانند تولیدکنندگان کالا، مصرف کنندگان عمده.

• دسته دوم، بر خلاف گروه اول کسانی هستند که از نوسانات قیمت استفاده کرده و سود خود را حداکثر می کنند. در بورس های کالا، این گروه با نام سوداگران (Speculator) شناخته می شوند.

تولیدکنندگان و بازرگانان مواد اولیه

همواره یکی از بزرگترین مشکلات تولید کنندگان در ایران مشکل تهیه مواد اولیه به دلیل عدم شفافیت بازار، نامعلوم بودن روند آتی قیمت محصولات و ناکارآمدی نظام تعیین قیمت و توزیع محصولات بوده است. ایجاد بورس کالا ، آهنگ نوید بخشی برای رفع مهمترین بخش از فرآیند عملیات یک واحد تولیدی است. تولیدکنندگان می توانند با استفاده از ابزارهای داد و ستد در بورس ، در برابر نوسانات قیمت ایمن شوند و با خرید و فروش قراردادهای سلف و آتی، ریسک قیمت را پوشش دهند. بازرگانان نیز می توانند با همین روش با اطمینان خاطر بیشتری از قیمتهای آتی برای صادرات و واردات محصولات موردنظرشان تصمیم گیری نمایند.

مصرف کنندگان

صنایعی که مواد عرضه شده در بورس کالا را به عنوان مواد اولیه خود دریافت می نمایند، نقش بسیار مهمی در بازاربرعهده دارند. طبیعتاً این صنایع نیز برای برنامه ریزی تولید خود، تمایل دارند از فطرات ناشی از نوسان قیمت‌ها ایمن شوند و با برآوردی مطمئن از قیمت تمام شده، به تولید اقتصادی بپردازند. برای این گروه، بورس کالا مکان مطمئنی برای خرید مواد اولیه، دریافت اطلاعات موثق در مورد روند قیمت ها و در نتیجه تضمین سود شرکت است.

سازمان های ناظر ، ارائه کنندگان خدمات جنبی و کارشناسان تحلیل گر بازار:

هر چند این نهادها و افراد به طور مستقیم در مبادلات شرکت نمی کنند، اما وجود آنها در رونق یا امنیت بازار ضروری است. شرکتهای بیمه، بانکها، انبارها، شرکتهای حمل و نقل، اتاق پیاپای و کارشناسان تحلیل گر از جمله ارائه دهندگان این خدمات و تسهیلات هستند.

بورس ارز (Foreign Exchang Market) – فارکس:

فارکس اصطلاحی است برگرفته از دو کلمه ی Foreign Exchange که به معنی تبادل ارزهای خارجی می باشد.

در این بورس، پولهای کشورهای مورد معامله قرار میگیرند، مانند دلار به یورو، یورو به پوند. این بورس به صورت رسمی در کشور ما دایر نیست، این نیاز در حال حاضر به وسیله ی بانکها، صرافیها و بازارهای غیر رسمی رفع میشود ولی در برخی از کشورها این بورس فعالیت چشمگیری دارد.

کشورها می توانند به طرق مختلف زیر نرخ تبادل ارز خود را مشخص کنند:

۱) سیستم نرخ تبادل شناور که در آن ارز، جایگاه خود را در بازار بواسطه توازن یا عدم توازن نیروهای عرضه و تقاضا می یابد.

۲) یک سیستم ثابت نرخ تبادلات که در آن ارزش ارز توسط دولت یا بانک مرکزی مشخص می شود.

۳) سیستمی که ترکیبی از نرخ شناور و نرخ ثابت دولتی است و احتمال دفالت دولت باهدف کنترل نرخ آن ارز نیز به کرات وجود دارد.

قابل ذکر است در نظام شناور ارز ، عرضه و تقاضا ارز تعیین کننده قیمت آن ارز می باشد. بنابراین افزایش عرضه یا کاهش تقاضای یک ارز در بازار موجب کاهش قیمت و افزایش تقاضا یا کاهش عرضه موجب افزایش قیمت ارز مورد معامله می شود.

وقتی ارزش پول یک کشور در مد متعارفی کاهش پیدا کند صادرات آن افزایش و واردات آن کاهش می یابد. از این طریق کسری موازنه تجاری از بین می رود و به تبع این امر اقتصاد قوی می شود، نرخ بیکاری کاهش یافته و نرخ رشد اقتصادی و فعالیت اقتصادی بالا می رود.

شاخصهای اقتصادی مهم در بازار ارز

شرکتهای برای کسب اطلاعات مربوط به اقتصاد کشورهای مختلف از شاخص های اقتصادی آن کشور استفاده می کنند. میزان شاخص های اقتصادی کشورهای مختلف را سازمان هایی مانند اتاق بازرگانی، سازمان ملل، بانک جهانی، صندوق بین المللی پول و سازمان توسعه اقتصادی ارائه می دهند.

مهمترین این شاخص ها عبارتند از:

تولید ناخالص ملی

توزیع درآمد

نرخ ارز

نرخ تورم

نرخ بهره بانک ها

مجموع سرمایه گذاری خارجی و داخلی

مصرف سرانه

مکان بازار تبادل ارز

تبادلات این بازار بر خلاف بازارهای مالی سنتی که در مکان فیزیکی خاص و قوانین سازمان یافته بخصوص انجام می شوند، در محل مشخصی متمرکز نیست و در حقیقت معاملات بین طرفهای معامله از طریق اینترنت، تلفن و یا شبکه ارتباط بین بانکی صورت می پذیرد. بازار تبادلات ارزی

نوعی بازار اصطلاحاً OTC (Over The Counter) می باشد. این نوع از بازارها مکانی مرکزی و مدیریت سازمان یافته ای ندارند از اینرو، بازار فرا بورسی نیز خوانده می شوند (خارج از بورس فروخته شده، بازاری که مکان فیزیکی ندارد)

ویژگی ها بازار تبادل ارز

امکان معامله در تمام طول ۲۴ ساعت شبانه روز

امکان معامله در هر دو جهت بازار (امکان سود در افزایش یا کاهش قیمت)

به منظور افزایش قدرت خرید . (Leverage) استفاده از اعتبار اهرمی

امکان تعیین مد سود و ضرر و انجام معاملات سفارشی در غیاب شما .

هزینه بسیار ناچیز برای انجام معاملات .

نقد شوندگی بسیار بالا (هر لحظه که تصمیم بگیرید می توانید بفروشید)

مداکثر شفافیت و کارایی

دسترسی آسان و سریع

فرصت های بیشمار معاملاتی

انعطاف پذیری بالا (از نظر زمان مضرور در بازار، بکارگیری استراتژی معاملاتی متنوع، تعداد و حجم معاملات و ...)

عدم نیاز به پرداخت مالیات، عوارض و یا حتی بهره بابت اعتباراتی که به سرمایه شما داده می شود. بدون محدودیت جنسی یا فیزیکی بدنی و با شرایط سنی همده سال به بالا و با حداقل سرمایه .

مداخل درگیری در پیچیدگی های قوانین دولتی .

کمسیون معاملاتی صفر .

امکان معامله از هر نقطه دنیا .

امنیت و ضمانت .

امکان استفاده رایگان از مساب آزمایشی.

زمان بازار تبادل ارز

بازار بین المللی ارز هر دوشنبه با باز شدن شرقی ترین بانک های دنیا آغاز به کار می کند. این بانک ها شروع به معامله ارز و در نتیجه آن استفراخ نرخ برابری ارزها نموده و معامله گران در دیگر نقاط جهان نیز در صورت تصمیم به معامله در آن هنگام (که طبیعتاً در آن هنگام خارج از ساعت کاری می باشند) بایستی معاملات خود را براساس این نرخها انجام دهند در ادامه بانک ها و دیگر موسسات مالی کشورهای آسیایی این پروسه را ادامه داده تا این پرفه به بانک های اروپا و ایالات متحده آمریکا برسد. البته در هنگام بازگشایی بازار ایالات متحده آمریکا، بازارهای آسیایی (روز کاری خود را به پایان رسانیده اند. این پرفه زمانی، پنج (روز هفته بدون یک ثانیه توقف تا جمعه شب ادامه دارد. بعبارتی دیگر بزرگترین بازار معاملاتی دنیا، بیست و چهار ساعته با دسترسی بسیار آسان و انجام معاملات بصورت ساده و سریع در اختیار شما قرار گرفته است. بازار تبادلات ارز فارمی همگام با اینترنت مرز کشورها را پشت سر گذاشته و بسیاری از سرمایه گذاران و علاقه مندان از تمامی کشورها را نیز با خود همراه نموده است. به تعبیری دیگر این بازار بمانند فورشید به دور زمین می چرخد. هر (روز کاری، ابتدا در شرقی ترین بازارها (مهمترین مراکز اقیانوسیه و آسیا بترتیب زمان بازگشایی: ولینگتون، سیدنی، توکیو، هنگ کنگ و سنگاپور می باشند) آغاز شده و با گذشت چند ساعت و در حالی که برقی بازارهای مالی آسیا هنوز در حال فعالیت می باشند، فعالیت بانک ها و مراکز مالی در خاورمیانه آغاز شده و در ساعات پایانی بازار توکیو، برقی از بازارهای اروپای شرقی و سپس دیگر مناطق اروپا آغاز به کار می کنند. به همین ترتیب در میانه ساعات کاری اروپا، تجارت در نیویورک و دیگر مراکز مالی مهم در آمریکا آغاز می شود. سرانجام این پرفه با پایان یافتن ساعت کاری ایالات متحده آمریکا کامل گردیده و مجدداً منطقه آسیا (روز دیگر و نیز بدنبال آن فعالیت خود را آغاز می نماید و این پروسه همه (روزه (بجز تعطیلات آخر هفته یعنی شنبه و یکشنبه) تکرار می گردد. این بازار در ساعت ۱۰:۳۰ بامداد دوشنبه به وقت تهران در نیوزلند آغاز و در ساعت ۱۰:۳۰ بامداد روز شنبه به وقت تهران در غرب آمریکا بسته می شود. البته ساعات ذکر شده می تواند بسته به قوانین کارگزاری های مختلف اندکی تغییر داشته باشد همچنین ساعات کاری پلت فرم های

معاملاتی نیز کاملاً تابع تغییرات تابستانه و زمستانه ساعات کشور میزبان سرویس دهنده کارگزاری شما می باشد.

بورس اوراق بهادار (Stock Market):

(Bourse) بورس کلمه ای فرانسوی است که معنای آن در زبان فرانسوی کیف پول می باشد. بورس، نهاد سازمان یافته ای است که از جمله نهادهای عمده و اساسی در بازار سرمایه محسوب می شود و در کنار سایر موسسات و سازمانها، وظایف چندگانه ای را برعهده دارد. بورس اوراق بهادار به معنای یک بازار متشکل و رسمی سرمایه است، که در آن سهام شرکتها و اوراق مشارکت، تمت ضوابط و مقررات خاص، مورد معامله قرار می گیرد. این بازار میتواند مکانی خاص یا یک شبکه ارتباطی مانند اینترنت باشد.

کارکردهای اساسی بورس مدیریت انتقال ریسک و توزیع آن، شفافیت اطلاعات، کشف قیمت، ایجاد بازار رقابتی و همچنین یکی از کارکردهای مهم آن جمع آوری سرمایه ها و پس اندازهای کوچک برای تامین سرمایه مورد نیاز فعالیتهای اقتصادی است.

محدودیت های بورس

در بورس تهران تغییرات قیمت هر سهم در طول یک روز محدود است. به عبارت دیگر قیمت هر سهم در هر روز نسبت به قیمت بسته شدن روز قبل می تواند 4 درصد بالا یا پایین برود. به عنوان مثال اگر قیمت سهم در آخر روز گذشته 1000 ریال باشد، امروز قیمت سهم حداکثر 1040 و حداقل 960 ریال خواهد شد. سهام شرکتها ممکن است به دلایل مختلفی از قبیل مجمع عمومی و تعدیل سود خود بسته شوند. در اولین روزی که نماد شرکت دوباره باز می شود، تغییرات قیمت آن نامحدود است.

یکی دیگر از محدودیت های دیگر بورس تهران حجم مبنایست. حجم مبنای درصدی از تعداد سهام شرکت است که توسط بورس تعیین می شود و برای اینکه تغییرات قیمت طی یک روز لحاظ شود باید سهام شرکت حداقل به تعداد حجم مبنای معامله شود. در غیر این صورت تغییرات قیمت به اندازه نسبت حجم معامله شده به حجم مبنای خواهد بود. فرض کنید حجم مبنای شرکتی 100 هزار سهم و تغییرات قیمت آن در روز جاری 2 درصد باشد. اگر 100 هزار سهم و بیشتر معامله شود، تغییر قیمت سهم برابر همان دو درصد خواهد بود ولی اگر به عنوان مثال

تنها 50 هزار سهم معامله شود، قیمت سهم در آخر روز به میزان 50 هزار تقسیم بر 100 هزار ضربدر 2 درصد یعنی 1 درصد افزایش خواهد یافت. به همین دلیل قیمت سهامی که با صفهای سنگین مواجه بوده و حجم معاملات آن ها پایین است در پایان روز تخییرات زیادی نخواهد یافت.

بورس اوراق قرضه (Bond Market)

چون در ایران ممنوع است و اوراق مشارکت جایگزین مناسبی برای اوراق قرضه میباشد، فقط به معرفی اوراق قرضه بسنده کردیم.

آشنایی با بازارهای فرابورس

ورود شرکتها به بازار سرمایه همواره نشاندهنده رشد شرکت و معرفی آنها در سطح کشور میباشد. شرکتهایی که سهامشان در بازارهای مالی مورد داد و ستد قرار میگیرد از درجه اعتبار بالاتری برخوردار هستند.

بنابراین ورود به بازار اوراق بهادار از جمله اهداف شرکتها محسوب میشود. اما این واقعیت که دستیابی سریع و آسان به بازار اوراق بهادار برای تعداد عمدهای از شرکتهای سهامی فعال در کشور میسر نبوده و این شرکتها از مزایای بازار سرمایه محروم بودهاند قبل از ایجاد فرابورس مشهود بوده است.

بنابراین فرابورس ایران با سافتار و جایگاه قانونی مشابه بورس ولی با شرایط پذیرش و معامله ساده تر ایجاد گردید تا حوزه شمول بازار سرمایه کشور را گسترش دهد. مهمترین وظیفه فرابورس ایران، ساماندهی و هدایت بخشی از بازار سرمایه میباشد که شرایط ورود به بورس اوراق بهادار را نداشته یا تمایل به ورود سریعتر به بازار را دارند، لذا رویههای پذیرش شرکتها و تنوع شرایط پذیرش به گونه ایست که شرکتها با امراز مداخل شرایط و در سریع ترین زمان ممکن، امکان ورود به بازار را داشته و از کلیه مزایای شرکتهای پذیرفته شده در بازار اوراق بهادار استفاده کنند. نام این بازار در ایران از معادل انگلیسی آن over the counter گرفته شده است. به همین دلیل به این بازار اختصاراً otc نیز گفته میشود. قابل ذکر است که سازمان بورس اوراق بهادار به عنوان نهاد ناظر بر فعالیتهای مالی و عملیاتی شرکتهای بورس، فرابورس و بورس کالا نظارت کامل دارد.

بازار اول

در بازار اول فرابورس علاوه بر سهام شرکتها، وامدهای صندوق های سرمایه گذاری بانام هم پذیرش و معامله می شوند. همچنین نوسان سهام شرکتها و اوراق پذیرفته شده در بازار اول فرابورس 5 درصد بدون مجم مبنا پیش بینی شده است. در آن سهام شرکتهایی معامله می شوند که آخرین سرمایه ثبت شده آن حداقل ده میلیارد ریال و یکسال از زمان بهره برداری آن گذشته و زیان انباشته نداشته باشد. در این بازار وامدهای سرمایه گذاری صندوق های سرمایه گذاری قابل معامله و وامدهای سرمایه گذاری صندوق های زمین و سافتمان که نزد سازمان بورس ثبت شده اند به شرطی امکان معامله را دارند، که حداقل سرمایه صندوق های سرمایه گذاری قابل معامله 50 میلیارد ریال و حداقل سرمایه صندوق های زمین و مسکن 200 میلیارد ریال و بانام باشند.

بازار دوم

در این بازار، صرفا سهام شرکتهای سهامی عام پذیرفته می شوند. در این بازار سهام شرکتهای زیانده، تازه تاسیس، شرکتهای سهامی خاص که قصد اجرای افزایش سرمایه و تبدیل به سهامی عام را دارند و شرکتهای کوچک پذیرفته شده مورد مبادله قرار می گیرند. در بازار دوم سهام شرکتهایی معامله می شوند که آخرین سرمایه ثبت شده آن حداقل یک میلیارد ریال و مشمول ماده 141 لایحه قانونی اصلاح قسمتی از قانون تجارت نباشد.

بازار سوم (بازار عرضه)

بازار عرضه مملی ایمن، شفاف و سودمند برای انجام معاملات عمده اوراق بهاداری است که امکان یا شرایط پذیرش در فرابورس را ندارد. انجام پذیره نویسی انواع اوراق بهادار از جمله شرکتهای سهامی عام در شرف تاسیس، دیگر ویژگی مهم بازار عرضه به مساب می آید. انجام عرضه در این بازار مستلزم گذارندن فرایند پذیرش نبوده و با انجام تشریفات اداری در فرابورس، امکان پذیر است.

در بازار عرضه فرا بورس بلوکه های سهام شرکت های سهامی (عام، خاص، تعاونی و ...)، حق تقدم خرید سهام شرکت های سهامی عام، سهام ناشی از افزایش سرمایه شرکت های سهامی عام، پذیره نویسی سهام و اوراق مشارکت، پذیره نویسی گواهی سپرده سرمایه گذاری بانک ها،

املاک و مستغلات، امتیاز بهره برداری و حق ثبت اختراعات در قالب سهام شرکتهای سهامی خاص می تواند مورد معامله قرار بگیرد.

بازار چهارم (اوراق مشارکت)

انواع اوراق با درآمد تضمین شده از جمله اوراق مشارکت، گواهی سپرده بانکی و ... که در زمان پذیرش حداقل سه ماه تا سر رسید آنها باقی مانده باشد قابل پذیرش در این بازار بوده به شرطی که بعد از پذیرش، معاملات دست دوم آنها منحصراً از طریق فرابورس انجام شود. امکان صدور اوراق مشارکت شرکتی و اوراق مشارکت قابل تعویض سهام از جمله اوراق بهادار قابل معامله در بازار اوراق مشارکت محسوب می شوند که در کنار اوراق مشارکت رهنی، اوراق مشارکت اجاره، صکوک و گواهی سپرده بانکی سرمایه گذاری عام و خاص در بازار چهارم امکان معامله را دارند.

آیا ممکن است قیمت بازار یک سهم مشخص در دو بورس جدید از هم متفاوت باشد؟
افتلاف قیمت شدید یک سهم در دو بورس مختلف نشانه وجود ناکارایی عمده در بازار سرمایه است. در چنین شرایطی است که تبادل سریع اطلاعات میان سرمایه‌گذاران فعال در این دو بورس باعث رونق جریان آربیتراژ می‌شود.

آربیتراژ (Arbitrage)

روشی است که در آن سرمایه‌گذار از تفاوت‌های قیمت یک سهام قابل دادوستد در دو یا چند بازار (بورس اوراق بهادار) سود می‌برد. او سهم را در بازاری که قیمت پایین‌تر است، خریداری می‌کند و بی‌درنگ در بازاری که قیمت بالاتر است، می‌فروشد.

به طور کلی این افتلاف می‌تواند از نوع زمانی باشد مثل بازار نقد و آتی، و هم از نظر مکانی مثل تفاوت نرخ در دو بازار در مکان‌های جغرافیایی متفاوت باشد.

این نوع آربیتراژ در بازارهای کالایی به علت وجود هزینه نگهداری و حمل و نقل و ... که باعث ایجاد قیمت‌های متفاوت برای یک کالا می‌شود، اتفاق می‌افتد.

اما افتلاف به علت تفاوت در زمان، فرصت آربیتراژی را برای هم بازارهای مالی و کالایی از طریق قرارداد آتی ایجاد می‌کند.

آربیتراژ در بازار آتی سهام زمانی اتفاق می‌افتد که فرد با مدف ریسک نوسانات قیمت در طول زمان سهم پایه را در یک بازار (نقد و آتی) خریده و در بازار دیگر به فروش برساند.

• قیمت‌های بازار آتی بالاتر از نقد باشد: آربیتراژگر می‌تواند سهم پایه را در بازار نقد خریده و به طور همزمان در بازار آتی با قیمت مشخص به فروش برساند.

خرید سهم به تعداد ۱۰۰۰۰ به قیمت ۳۰۰۰ ریال در بازار نقد و فروش یک قرارداد سایپا (هر قرارداد در نماد سایپا شامل ۱۰۰۰۰ سهم است) در بازار آتی به قیمت ۴۰۰۰ ریال:

سود ناخالص

$$\text{ریال } ۱۰۰۰۰.۰۰۰ = ۱۰.۰۰۰ \times (۴.۰۰۰ - ۳.۰۰۰)$$

کارمزد خرید در بازار نقد

$$۱۴۸.۸۰۰ = ۰.۰۰۴۹۶ \times (۳.۰۰۰ \times ۱۰.۰۰۰)$$

کارمزد فروش در بازار آتی

$$۱۹۸.۴۰۰ = ۰.۰۰۴۹۶ \times (۴.۰۰۰ \times ۱۰.۰۰۰)$$

مالیات فروش کارمزد تسویه

$$۴۰۰.۰۰۰ = (۰.۰۰۰۵ + ۰.۰۰۰۵) \times (۴.۰۰۰ \times ۱۰.۰۰۰)$$

کارمزد ورود به دوره تسویه و مالیات فروش

$$\text{(سود خالص)} \quad ۹.۲۵۲.۸۰۰ = ۱۰۰۰۰۰۰ - (۱۴۸.۸۰۰ + ۱۹۸.۴۰۰ + ۴۰۰.۰۰۰)$$

در مثال فوق سود حاصل از آربیتراژ ۹,۲۵۲,۸۰۰ ریال می‌باشد که با توجه به سرمایه مورد نیاز شامل ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بابت خرید سهم از بازار نقد و ۵,۶۰۰,۰۰۰ ریال بابت وجه تضمین اتفاد موقعیت باز سایپا ۴۰ در بازار آتی بازده این سرمایه‌گذاری برابر با ۲۶ درصد است.

شرکت های سرمایه گذاری

شرکت‌هایی هستند که در سایر شرکت‌های بورسی و یا شرکت‌های غیر بورسی سرمایه‌گذاری کرده و از محل درآمد سرمایه‌گذاری‌های خود به سهامدارانشان سود پرداخت می‌کنند. چنانچه فردی قصد سرمایه‌گذاری صرفه‌ای در بورس را نداشته باشد چندان مقرون به صرفه نیست که تمام شرکت‌های حاضر در بورس یا صنایع مختلف را بررسی کند. در این حالت فرید سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری توصیه می‌شود. مزیت دیگر فرید سهام شرکت‌های سرمایه‌گذاری تشکیل سبد سهام است که ریسک سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. البته طبیعی است که بازده این سهام نیز کمتر است. یک شرکت سرمایه‌گذاری براساس پرتفوی خود ارزیابی می‌شود. پرتفوی شرکت‌های سرمایه‌گذاری در ایران معمولاً از دو قسمت بورسی و غیربورسی تشکیل شده است.

گفتیم ریسک سرمایه‌گذاری و سبد سهام. بهتره کمی در مورد ریسک‌های موجود در بازار سهام صرف بزنیم. تو بازار سهام دو نوع ریسک وجود داره: ریسک سیستماتیک و غیر سیستماتیک

ریسک سیستماتیک (Systematic Risk)

نوسان قیمت یک سهم در مقایسه با نوسان قیمت بقیه سهام یا مساسیت بازده یک سهم نسبت به تحولات بازار سرمایه را ریسک سیستماتیک می‌نامند. این ریسک را می‌توان از طریق ایجاد یک پرتفوی متنوع کاهش داد. شرکت‌هایی که فروش آنها بسیار پرنوسان است، یا مانع مالی آنها در مد گسترده‌ای از محل دریافت وام تامین شده است، یا رشد بسیار سریعی داشته‌اند، یا نسبت‌های جاری پایینی دارند و همچنین شرکت‌های کوچک بیش از دیگران از ریسک سیستماتیک تاثیر می‌پذیرند.

سبد سهام (پرتفوی):

پرتفوی یعنی مجموعه یا سبدی از اوراق بهادار. به طور کلی سرمایه‌گذاری در مجموعه‌ای از اوراق بهادار یا پرتفوی بسیار بهتر است از سرمایه‌گذاری در یک سهم. به این دلیل که با افزایش تنوع سهام در سبد سرمایه‌گذاری ریسک مجموعه کاهش می‌یابد. علت کاهش ریسک، تاثیرات مختلفی است که شرکت‌های سرمایه‌پذیر از شرایط مختلف اقتصادی، سیاسی و اجتماعی می‌پذیرند. برای مثال ممکن است یک فبر اقتصادی بر یک سهم تاثیر منفی داشته باشد و اثری بر

سهامهای دیگر موجود در بازار نداشته باشد. شما اگر یک سهم داشته باشید ممکن است خبر اقتصادی بد موجب کاهش کل سرمایه ی شما شود و اگر چند سهام را با هم داشته باشید با وجود این خبر تنها یکی از چند سهام شما کاهش می یابد و فقط بخشی از سرمایه ی شما کم می شود. (مفصل ترش تو دوره مدیریت ریسک و سرمایه و روانشناسی بازار سهام)

ریسک غیر سیستماتیک:

ریسک همه گیر و فطری که کل بازار را تحت تاثیر قرار می دهد.

منظور از اصطلاح «مصون ماندن» یا هج (Hedging) چیست؟

روشی دیگر است برای مصون ماندن از ریسک بازار تا به وسیله آن زیانهای احتمالی ناشی از تغییر قیمت ها به حداقل برسد. در این روش، انواع گوناگون سهام خریداری می شود تا در صورت افت قیمت یک سهم افزایش قیمت سهم دیگر آن را پوشش دهد. در سرمایه گذاری بر روی گونه های دیگر دارایی، همچون اوراق قرضه، طلا، نقره، املاک و مانند آن نیز شیوه کار به همین ترتیب است. به هنگام افزایش میزان تورم نیز کافی است که پول نقد بر روی یک نوع دارایی سرمایه گذاری شود.

مزایای شرکت های سرمایه گذاری

1. وجود تنوع سرمایه گذاری بر روی انواع اوراق بهادار،
2. مدیریت پرتفوی با بالاترین میزان بازدهی و پایین ترین ریسک ممکن،
3. داشتن توجهی اقتصادی به دلیل تمصیل سود مناسب در مقایسه با هزینه های مفض شرکت،
4. کسب درآمد بیشتر از طریق اهرم و با استفاده از تسهیلات دارای هزینه بهره پایین،
5. انعطاف پذیر بودن سرمایه گذاری با توجه به بالا بودن حجم سرمایه
6. بالابودن قدرت نقدشوندگی.

ارزش پرتفوی بورسی یک شرکت سرمایه گذاری

عبارتست از ارزش روز و بازاری سهام شرکت های بورسی تحت تملک یک شرکت سرمایه گذاری. برای محاسبه ارزش پرتفوی بورسی یک شرکت تعداد سهام تحت تملک در قیمت بازار سهم

ضرب می شود. در صورتیکه ارزش پرتفوی بورسی بیشتر از ارزش روز بازار سهام موردنظر باشد نشان دهنده قابلیت رشد قیمت سهام شرکت سرمایه گذاری طی (روزهای آتی) خواهد بود.

ارزش پرتفوی غیر بورسی یک شرکت سرمایه گذاری

یک شرکت سرمایه گذاری ممکن است در زمینه ای غیر از سهام شرکت های بورسی فعالیت کند. در این حالت ارزش آن فعالیت ها و یا سهام آن شرکت هایی که خارج از بورس می باشند را پرتفوی غیربورسی می نامند. (ویکرد محافظه کارانه در ارزش گذاری فعالیت های غیر بورسی استفاده از بهای تمام شده سرمایه گذاری می باشد. اما با توجه به وجود تورم بالا در ایران، پس از گذشت چند سال بهای تمام شده از ارزش واقعی سرمایه گذاری فاصله زیادی می گیرد. (ویکرد دیگر برای محاسبه ارزش یک سرمایه گذاری غیربورسی استفاده از نسبت P/E می باشد. یعنی میتوان سود شرکت های مشابه که در بورس فعالیت می کنند را در نسبت P/E غیر بورسی آن ضرب کرد تا ارزش یک سرمایه گذاری بدست آید. در نهایت مجموع ارزش سرمایه گذاری های غیربورسی از جمع ارزش هر یک از سرمایه گذاری ها بدست می آید. شرکت های سرمایه گذاری معمولاً پرتفوی بورسی و غیربورسی خود را به صورت دوره ای از طریق ارائه اطلاعات به بورس اعلام می کنند.

نحوه ارزیابی شرکتهای سرمایه گذاری

ارزیابی شرکتهای سرمایه گذاری معمولاً به دو شیوه صورت می گیرد. در روش اول ملاک تصمیم گیریها و تحلیل ها ارزیابی سبد سهام شرکتهای سرمایه گذاری است و در روش دوم ملاک ارزیابی بر پایه سوددهی این شرکتها است. در روش اول ارزیابی ها با توجه به ارزش سبد سهام شرکت سرمایه گذاری و وزن هر صنعت در سبد سهام آن شرکت، صورت می گیرد. معمولاً قیمت سهام شرکتهای سرمایه گذاری هم جهت با قیمت سهام موجود در سبد آنها تخییر می کند. به طور مثال اگر در یک شرکت سرمایه گذاری صنعت فاسی 40 درصد سبد سهام آن را تشکیل داده باشد، هرگونه تخییری در قیمت و ارزش آن صنعت فاس صورت گیرد، این تخییر در قیمت سهام شرکت سرمایه گذاری هم صورت می پذیرد. بنابراین باید در ارزیابی شرکتهای سرمایه گذاری به وزن هر صنعت در سبد سهام آنها و نحوه تخییرات آنها توجه داشت. یکی از مشکلات این روش این است که ارزش واقعی شرکتهای خارج از بورس شرکتهای سرمایه

گذاری را نمی توان دقیقاً مشخص کرد. چراکه تا زمانی که سهام شرکتها در بورس عرضه نشده و قیمت آن براساس عرضه و تقاضای واقعی مشخص نشود ارزش گذاری آن مشکل خواهد بود. در کل برای ارزیابی شرکت سرمایه گذاری در این روش هر قدر که ارزش سبد سهام شرکت برای هرسهم از قیمت هر سهم شرکت بیشتر باشد زمان خوبی برای خرید آن سهم محسوب می شود و بالعکس. در درازمدت انتظار این است که این دو تقریباً یکسان باشند. در روش دوم ارزیابی شرکتهای سرمایه گذاری به سود این شرکتها و امکان رشد سودآوری و قابلیت سودسازی توجه می شود و قیمت سهام این شرکتها پیش بینی و براساس پیش بینی سود شرکت و نسبت P/E تعیین می شود.

شرکت سرمایه گذاری مشترک بسته

شرکت سرمایه گذاری با مالکیت عمومی یا صندوق سرمایه گذاری مشترکی است که توسط یک مدیر اداره می شود و سبد اوراق بهادار متنوعی در اختیار دارد، اما پس از عرضه عمومی اولیه سهام خود، دیگر نمی توانند سهام جدید منتشر کنند.

شرکت های سرمایه پذیر

شرکت هایی که بتوان سهام آنها را خریداری کرد شرکت های سرمایه پذیر نام دارند. بر طبق این تعریف کلیه شرکت هایی که در بورس سهام قابلیت معامله دارند شرکت های سرمایه پذیر می باشند.

صندوق های سرمایه گذاری

صندوق های سرمایه گذاری، واسطه های مالی هستند که به عموم مردم سهام می فروشند و وجوه حاصله را در پرتفوی متنوعی از اوراق بهادار سرمایه گذاری می نمایند. صندوق های سرمایه گذاری بسیار متنوعی در سطح جهان وجود دارد. ولی به طور کلی صندوق های سرمایه گذاری در سه دسته از ابزارهای مالی سرمایه گذاری می کنند: اوراق دارایی (سهام)، اوراق بدهی (اوراق قرضه شرکتی) و اوراق قرضه/مشارکت دولتی (بدون ریسک). بازده صندوق های سرمایه گذاری، با استفاده از ارزش خالص دارایی یا NAV ارزیابی شده و وامدهای آن قیمت

گذاری می شوند. یکی از انواع معروف صندوق های سرمایه گذاری، صندوق سرمایه گذاری قابل معامله در بورس (Exchange Traded Fund) یا ETF نام دارد که گرچه مانند صندوق های سرمایه گذاری معمولی است ولی مانند یک سهم در بازار سرمایه معامله و قیمت آن در نتیجه ی عرضه و تقاضا مشخص می شود. صندوق های ETF نسبت به سهام و دیگر انواع صندوق ها، دارای شفافیت اطلاعاتی بیشتر و هزینه های اجرایی کمتری می باشند. علاوه موارد فوق، سهولت معاملات آن ها در بازار، این صندوق ها را به یکی از محبوب ترین ابزارهای سرمایه گذاری در جهان تبدیل نموده است.

هر واحد سرمایه گذاری (1 سهمی) که در صندوق های سرمایه گذاری فروخته میشود، نماینده نسبت متناسبی از پرتفوی اوراق بهادار است که صندوق سرمایه گذاری به وکالت از طرف سهامداران خود اداره می نماید. نوع اوراق بهاداری که خریداری می شود به هدف صندوق سرمایه گذاری برمی گردد. صندوقها از نظر هدف غالباً به صندوقهای «رشدی، رشدی و درآمدی و درآمدی» قابل تفکیک هستند.

صندوق های سرمایه گذاری از نظر نوع سرمایه به 3 دسته عمده تقسیم می شوند:

1. صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت

2. صندوق های سرمایه گذاری غیرفعال

3. صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه متغیر

1. صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت

صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت یا صندوق های سرمایه گذاری بسته، صندوق هایی هستند که واحدهای سرمایه گذاری خود را همانند سایر شرکتها در بازار بورس و یا خارج از بورس به فروش می رسانند. میزان سرمایه آنها ثابت بوده و تنها در دوره عرضه واحدهای سرمایه گذاری و پس از تصویب مجمع عمومی اقدام به انتشار واحدهای سرمایه گذاری جدید می نمایند و پس از اتمام دوره پذیره نویسی، سرمایه گذاران می توانند واحدهای سرمایه گذاری این صندوق را فقط در بازار بورس و یا خارج از بورس معامله نمایند. شرکتهای سرمایه گذاری در ایران را میتوان در زمره این صندوق ها در نظر گرفت.

قیمت واحدهای سرمایه گذاری این صندوق ها از طریق جریان عرضه و تقاضای بازار تعیین می گردد و می تواند کمتر یا بیشتر از ارزش خالص داراییهای صندوق باشد. این صندوقها همانند

سایر شرکتها به فروش وامدهای سرمایه گذاری خود اقدام می نمایند. وامدهای سرمایه گذاری آنها در هر بازار سهامی، قابل معامله بوده و قیمت گذاری می شود.

2. صندوق سرمایه گذاری غیر فعال

این صندوق ها با جمع آوری سرمایه از محل سپرده سرمایه گذاران، اقدام به سرمایه گذاری در پرتفویی از اوراق بهادار می نمایند. سرمایه این صندوق ها ثابت بوده و از این میث شبیه صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابتند. بیشتر این شرکتها به سرمایه گذاری در اوراق قرضه تمایل دارند. این صندوق ها پس از اینکه توسط متولی (مؤسسه کارگزاری یا پذیره نویسی) ایجاد شدند، پس از اتمام دوره پذیره نویسی به امین سپرده می شوند، که امین میتواند یک شرکت سرمایه گذاری، بانک، شرکت بیمه و ... باشد.

ویژگی صندوقهای سرمایه گذاری غیر فعال (UT) به شرح زیر است:

1. دارایی های صندوق سرمایه گذاری غیر فعال، ثابت بوده و پندان در موقعیت معامله و پس از جمع آوری وجوه مورد نیاز، برای ایجاد و ، UT مبادله قرار نمی گیرد. کار مدیریت شرکت رو به اتمام است و داراییهای گردآوری شده را به امین سرمایه گذاری واگذار ، UT راه اندازی می نماید. کار امین عبارتست از انجام سرمای گذاری در اوراق بهادار (عمدتاً اوراق قرضه) مورد اعتماد و وثوق، به منظور کسب سود قابل قبول. بدین سبب تا هنگامی که امین هیچ گونه احساس فطری نسبت به کاهش اعتبار اوراق بهادار (قرضه) ننموده، آنها را برای کسب سود بیشتر نزد خود نگهداری می نماید و به مجرد بروز این احساس، به فروش اوراق اقدام می نماید. باتوجه به ثبات انتظاری (رود که هزینه های عملیاتی آن در مقایسه با سایر صندوق های ، UT حجم معاملات در سرمایه گذاری بسیار کم باشد. ولی رکود در انجام معاملات و درگیری کم در انجام جا به جایی در بازار سرمایه، از پشتوانه و استقبال کمی برخوردار بوده و نسبت به سایر صندوق های سرمایه گذاری به لحاظ نمونه ثابت اداره دارایی ها، از اهمیت کمتری برخوردار است. دارای عمر محدودی است . UT .

سرمایه گذار از میزان داراییهای شرکت بافیر است (بر خلاف صندوقهای با . UT در سرمایه متغیر که دارایی آنها متغیر است (این صندوق ها معمولاً در اوراق قرضه سرمایه گذاری می نماید. این صندوق ها با صندوقهای با سرمایه ثابت در سه موضوع ذیل تفاوت دارند:

الف) خرید و فروش دائمی و فعال، (روی اوراقی که در پرتفوی صندوق قرار دارد، صورت

نمی گیرد و معمولاً همه اوراق تا زمان بازپرداخت، نگهداری می شود، مگر این که تغییر زیادی در موقعیت اوراق یا شرایط اقتصادی رخ داده باشد.

ب) صندوق های سرمایه گذاری غیرفعال، طول عمر معینی دارند در حالی که صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت و متغیر، طول عمر معینی ندارند.

ج) بر خلاف صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه متغیر و صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت، سرمایه گذار صندوق سرمایه گذاری غیرفعال، همواره از نوع و میزان پرتفوی صندوق (اوراق قرضه) آگاهی دارد و می داند که ترکیب پرتفوی تغییر نخواهد کرد.

3. صندوقهای سرمایه گذاری با سرمایه متغیر .

این صندوق ها، پیوسته سهام جدید منتشر می کنند تا از محل وجوه حاصل از فروش سهام جدید در سایر اوراق بهادار سرمایه گذاری نمایند. سرمایه این صندوق ها متغیر بوده و صندوق هر لحظه آمادگی بازفرد سهام منتشره خود دارد.

1) ارزش خالص دارایی های صندوق با محاسبه (NAV) را به قیمت ارزش خالص داراییها ارزش بازار پرتفوی صندوق به قیمت های پایانی بازار در هر روز تعیین می شود و از طریق فرمول ذیل به دست می آید:

تعداد سهام صندوق / ارزش جاری بدهی های صندوق - ارزش بازار جاری اوراق بهادار و سایر دارایی های صندوق = NAV

بیانگر ارزش خالص هر سهم صندوق، در روز محاسبه بوده و مبنای خرید و فروش NAV سهام صندوق، در روز بعد در نظر گرفته می شود. معمولاً قیمت بازفرد سهام، معادل ارزش خالص هر سهم می باشد، ولیکن قیمت فروش سهام صندوق، درصدی بالاتر است که این مبلغ 8 درصد ارزش سهام صندوق، / اضافه، بیانگر حق کمیسیون صندوق می باشد، که حداکثر تا 5 تعیین می شود، و با افزایش حجم معاملات، درصد حق کمیسیون به تناسب و با توافق و با در نظر گرفتن سیاست صندوق کاهش می یابد. بر خلاف سهام، که قیمت آن وابسته به تغییرات هر معامله صندوق در پایان هر روز و با استفاده از قیمت های پایانی هر یک از سهام موجود در NAV، است پرتفوی، اعلام می گردد.

مقایسه صندوق های با سرمایه ثابت و صندوق های با سرمایه متغیر

وجوه اشتراک و افتراق صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه متغیر، که به لحاظ زمان وجود در تعاقب صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت بوده و به عنوان نسل جدید شرکتهای تجميع کننده منابع مالی، وارد عرصه بازارهای پول، و سرمایه شد هاند را می توان به شرح زیر برشمرد:

الف) وجوه اشتراک:

1. هر دو نوع صندوق به جمع آوری وجوه سرمایه گذاران برای فریداری اوراق بهادار اقدام می نمایند.
2. برای سرمایه گذاران کوچک سودآور خواهند بود.
3. با تنوع بخشی، خطر ورشکستگی هر دو گروه از صندوق ها، کاهش می یابد.
4. توسط مدیرانی اداره میشوند که یک تیم از محققان و مدیران باتجربه آنها را یاری مینمایند.
5. صرفه جویی های اقتصادی و هزینه های فرید و فروش اوراق بهادار، هزینه های مسابداري، مناسبات مالیاتی و سایر فعالیتها برای سرمایه گذاران کوچک خواهد داشت.

ب) وجوه افتراق:

1. بیشتر صندوق قهای سرمایه گذاری با سرمایه ثابت بر خلاف صندوق قهای سرمایه گذاری با سرمایه متغیر، ارزش خالص دارایی خود را به صورت روزانه مناسبه نکرده و نتیجه را اعلام نمی نمایند.
2. بسیاری از صندوق های سرمای هگذاری با سرمایه ثابت در بازارهای خاص، نظیر معادن طلای آفریقای جنوبی و بازارهای نوظهور، سرمایه گذاری می نمایند. اما توجه صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه متغیر، صرفاً به اوراق بهادار با قابلیت نقدشوندگی بالا معطوف است.
3. دستمزد کارگزاران در صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت بالا است.
4. در مورد صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه متغیر، قیمتی که در آن سرمایه گذار انفرادی می تواند سهام را فرید و فروش نماید، در سطح ارزش خالص دارایی است؛ ولی در صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه ثابت، قیمت سهام براساس عرضه و تقاضای بازار تعیین می شود که ممکن است کمتر یا بیشتر از ارزش خالص دارا ییهای صندوق باشد.

5. فرید و فروش سهام صندوقهای سرمایه گذاری با سرمایه ثابت، به کسر یا صرف، می تواند فرصتهای سودآوری برای دارندگان آن ایجاد نماید.

صندوق های سرمایه گذاری مشترک (Mutual Funds)

صندوق سرمایه گذاری پیازی نیست جز مجموعه ای از سهام، اوراق مشارکت و سایر اوراق بهادار. در واقع می توان آن را به صورت شرکتی در نظر گرفت که در آن افراد مختلف پول های خود را روی هم می گذارند و در سبدهی از اوراق بهادار سرمایه گذاری می کنند. زمانی که شما در یک صندوق سرمایه گذاری میکنید، در مقیقت به صورت مشاع مالک بخشی از سهامی می شوید که در یک صندوق سرمایه گذاری وجود دارد یا به اصطلاح یک سهامدار صندوق میشوید. در نتیجه، شما به جای سرمایه گذاری در یک سهم یا اوراق مشارکت خاص در یک صندوق سرمایه گذاری مشترک سرمایه گذاری می کنید. شما براساس قوانین و مقررات مرتبط، با پرداخت مبلغی در مجموعه ی سبد سرمایه گذاری می کنید. همین تنوع در سرمایه گذاری سبب کاهش خطر آن می شود و سبب افزایش جذابیت صندوق سرمایه گذاری می شود. صندوق سرمایه گذاری به سه روش به سرمایه گذاران خود سود می دهد: 1. سود ناشی از معاملات سهام یا اوراق مشارکت موجود در سبد سرمایه گذاری. 2. سود نقدی سهام و یا بهره ی پرداخت شده به اوراق مشارکت موجود در سبد سرمایه گذاری. 3. افزایش ارزش سهم سرمایه گذار در صندوق سرمایه گذاری که سرمایه گذار می تواند با فروش سهم خود در صندوق سود کسب کند. معمولاً صندوق ها این امکان را به شما می دهند که به جای دریافت سود نقدی، آن را دوباره در خود صندوق، سرمایه گذاری کنید و بدین ترتیب مالک تعداد بیشتری از واحدهای صندوق شوید.

گواهی صندوق سرمایه گذاری یکی از بهترین ابزارهای مالی طراحی شده است. زیرا سرمایه گذاری در آن بسیار آسان بوده و دارای صرفه به مقیاس است. به عبارتی نیاز نیست افراد خود را درگیر تحلیل سرمایه گذاریها کنند بلکه به راحتی این امور را در اختیار متفحصین این کار قرار می دهند. به علاوه با تجمیع سرمایه های کوچک، سرمایه هنگفتی به دست می آید که در بازار سرمایه به عاملی مولد تبدیل می شود. اما بزرگ ترین مزیت یک صندوق سرمایه گذاری امکان متنوع سازی است. متنوع سازی ایده توزیع سرمایه در میان ابزارهای مختلف سرمایه گذاری با نسبت های متفاوت است. متنوع سازی سرمایه گذاری به شدت ریسک را کاهش می دهد. صندوق سرمایه گذاری برای فرید انواع مختلف سهام (متی صدها یا هزارها) تنظیم شده است.

یک فرد برای خرید انواع گوناگون سهام، اوراق مشارکت و غیره باید هفته ها زمان و وقت صرف کند، تا بدین وسیله به متنوع سازی سبد سرمایه خود بپردازد. اما با خرید یک گواهی یا سهم از صندوق های سرمایه گذاری می تواند در چند ساعت این کار را انجام دهد.

با این اوصاف سرمایه گذاری که از تفصص کافی در بازارهای مالی برخوردار نبوده و فرصت کافی برای پیگیری روند قیمت سهام مختلف و پرتفوی خود را ندارند، با عضویت در صندوق های سرمایه گذاری می توانند ریسک خود را کاهش دهند. به فوبی می دانیم که عموم سهامداران از دانش کافی در بازار سرمایه برخوردار نیستند و همین مساله موجب بروز مشکلات زیادی برای آنها شده است. وجود صندوق های سرمایه گذاری علاوه بر کاهش ریسک سرمایه گذاری، دارایی سهامداران را حفظ کرده و بازدهی مناسبی را در اختیار آنان قرار می دهد.

صندوق های سرمایه گذاری مشترک در ایران

از عمر رسمی صندوق های سرمایه گذاری در ایران مدت زیادی نمی گذرد. این صندوق ها به عنوان جایگزینی برای سبدهای مشتاع ایجاد گردیده اند. با ایجاد صندوق های سرمایه گذاری، "سبدهای مشتاع" که پیش از این توسط تعدادی از کارگزارانی که مجوز سبدگردانی از سازمان بورس و اوراق بهادار دریافت نموده اند تشکیل شده بودند به کار خود خاتمه دادند. برای مطلع شدن از پگونگی فعالیت و نظارت بر این صندوق ها لازم است که سرمایه گذاران با مطالعه دقیق اساسنامه و امیدنامه هر صندوق با جزئیات آن آشنا شوند و با توجه به استراتژی ها و انتظارات خود از سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار در مورد خرید وامدهای سرمایه گذاری این صندوق ها تصمیم مناسبی اتخاذ نمایند. در این راستا سازمان بورس و اوراق بهادار به منظور گسترش امکان سرمایه گذاری و متنوع نمودن ابزارهای در دسترس سرمایه گذاران، اقدام به ارائه مجوز تشکیل صندوق سرمایه گذاری مشترک به شرکتهای کارگزاری که دارای مجوز ارائه خدمات مشاوره و سبدگردانی هستند، نموده است.

برای خرید وامدهای سرمایه گذاری صندوق ها می توان به یکی از شعب معرفی شده در پیوست اساسنامه هر صندوق مراجعه کرده، فرم پذیره نویسی/درخواست صدور وامد سرمایه گذاری را تکمیل نمود. بدین ترتیب مالکیت وامدهای سرمایه گذاری صندوق در دو زمان ممکن است صورت گیرد. اول، دوره پذیره نویسی اولیه و قبل از شروع فعالیت صندوق که هر وامد سرمایه گذاری به ارزش پایه 1.000.000 ریال فروخته خواهد شد. دوم، پس از موفقیت در جذب حداقل

سرمایه در مرحله پذیره نویسی و آغاز فعالیت صندوق سرمایه گذاری است. از آن پس صدور وامدهای سرمایه گذاری برای متقاضیان به قیمت صدور اعلام شده یک روز پس از تکمیل فرم درخواست مربوطه نزد شعب معرفی شده توسط مدیر در اساسنامه صورت خواهد گرفت. کلیه دریافتها و پرداختهای سرمایه گذاران با صندوق باید از طریق مساب بانکی معرفی شده صورت گیرد و سرمایه گذاران باید فیش بانکی مربوطه را به همراه فرم تکمیل شده درخواست صدور وامد سرمایه گذاری به نماینده شعبه تمویل داده، پرینت تکمیل شده رسید پذیره نویسی/درخواست صدور وامد سرمایه گذاری را متمماً از نماینده شعبه دریافت نمایند تا در صورت لزوم جهت پیگیری صدور گواهی سرمایه گذاری قابل ارائه باشد. لازم به یادآوری است که حداقل سرمایه گذاری لازم در صندوق های سرمایه گذار در حال حاضر، فرید 10 وامد سرمایه گذاری توسط هر سرمایه گذار و بیشترین مقدار مجاز برای هر سرمایه گذار فرید 5 درصد حداکثر وامدهای سرمایه گذاری یک صندوق است. برای خروج از سرمایه گذاری و اصطلاحاً ابطال وامد سرمایه گذاری نیز همانند مرحله صدور، لازم است که سرمایه گذار با مراجعه به یکی از شعب معرفی شده توسط مدیر در اساسنامه، فرم مربوطه را از نماینده شعبه دریافت نموده و با تکمیل این فرم تقاضای ابطال تمام یا تعدادی از وامدهای سرمایه گذاری خود را ارائه نماید. مبنای محاسبه، قیمت ابطال وامد سرمایه گذاری روز بعد از تاریخ درخواست ابطال خواهد بود و پس از کسر هزینه های مربوط به ابطال حداکثر ظرف 7 روز کاری از تاریخ درخواست ابطال وجه مربوطه به مسابی که سرمایه گذار معرفی نموده است واریز خواهد گردید. در صورتی که سرمایه گذار بخشی از وامدهای سرمایه گذاری خود را ابطال نماید برای بخش باقیمانده آن گواهی سرمایه گذاری جدیدی صادر خواهد شد که این صدور مشمول هزینه صدور گواهی نخواهد بود.

مزایای صندوق های سرمایه گذاری

1. مدیریت مرفه ای: یکی از مزایای مهم صندوق های سرمایه گذاری آن است که توسط گروهی از تحلیل گران و افراد مرفه ای مدیریت می شوند و همین مساله نکته ی بسیار مهمی برای سرمایه گذاران به ویژه سرمایه گذاران فرد و غیر مرفه ای به شمار می رود.
2. تنوع: براساس تئوری نوین پرتفوی، با افزایش تنوع در سرمایه گذاری می توان خطر سرمایه گذاری را کاهش داد و کاهش قیمت یک سهم را با افزایش در سایر اوراق بهادار جبران کرد.

معمولاً سبد صندوق های سرمایه گذاری بزرگ حاوی ده ها سهم و یا اوراق مشارکت متنوع است تا خطر سرمایه گذاری به حداقل برسد.

3. یکی از مهم ترین مزایای صندوق های سرمایه گذاری قابلیت بازخرید سهام صندوق، توسط خود صندوق است که باعث افزایش درجه نقدشوندگی شده و وامدهای سرمایه گذاری این صندوق ها را در ردیف اوراق بهادار شبه نقد قرار داده و جانشین پول می دانند. این نقدشوندگی یکی از مهمترین ویژگیهایی است که صندوق ها به سیستم مالی ارائه نموده اند.

4. مزیت دیگر صندوقهای سرمایه گذاری، اعمال مدیریت مرفه ای و تخصصی یکسان بر وجوه کلیه سرمایه گذاران (جزء یا عمده - حقیقی یا حقوقی) است. بدین مفهوم که میزان سرمایه، تأثیری بر نحوه اعمال مدیریت مدیران صندوق بر وجوه سرمایه گذاران ندارد، زیرا این وجوه به صورت متشاع در اوراق بهادار سرمایه گذار می شود.

5. مزیت بعدی خرید و فروش آسان وامدهای سرمایه گذاری صندوق، برای سرمایه گذاران است. زیرا خود صندوق، هم فروشنده و هم خریدار سهام است و تمامی صندوق ها با اعلام یک شماره تلفن رایگان، بدون مضور سرمایه گذار و با افتتاح یک شماره حساب مخصوص به نام سرمایه گذار، عملیات خرید و فروش آنها را انجام میدهند. از آنجایی که وامدهای سرمایه گذاری صندوق های سرمایه گذاری با سرمایه متغیر، در بازار بورس معامله نمی شوند، مشمول مراحل وقت گیر قانونی و اداری به منظور دریافت و پرداخت وجوه، اخذ سهام و ... نیست.

6. مزیت هزینه های کمتر عملیاتی: از آنجا که وجوه در اختیار صندوق، به شیوه های مرفه ای و در مقیاسی وسیع اداره می شوند، لذا هزینه های مبادلاتی نسبتاً کمی را در مقایسه با سرمایه گذاریهای انفرادی متقبل میشوند. که این امر خود به افزایش بازدهی سرمایه گذاری منجر میگردد.

7. مزیت ارائه خدمات به سهامداران: صندوق ها خدمات بسیار مناسبی به سرمایه گذاران ارائه می نمایند؛ که از مهمترین آنها میتوان به سرمایه گذاری مجدد وجوه (بند اول)، پرداخت وجوه حاصل از سرمایه گذاری به سهامداران در اسرع وقت، خرید و فروش تلفنی (بند 5) و انتقال سریع و بدون هزینه وجوه سرمایه گذاران در بین صندوقهای هم خانواده اشاره نمود.

معایب صندوق های سرمایه گذاری

1. مدیریت مرفه ای: همانطور که مدیریت مرفه ای یکی از مزایای صندوق های سرمایه گذاری است یکی از معایب آن نیز به شمار می رود. چون مدیران مرفه ای ممکن است به فکر منافع خود باشند و همواره در جهت بهتر شدن بازدهی سرمایه گذاران عمل نکنند (به ویژه اگر درآمد آن ها ارتباط پندانی با سود صندوق نداشته باشد).
2. تنوع زیاد: تنوع بیش از حد ممکن است سبب کاهش بازده سرمایه گذار شود زیرا اگر در یک سهم سود زیادی کسب کنید به دلیل آنکه آن سهم بفش کوچکی از سبد را تشکیل می دهد، بازده شما تغییر پندانی نخواهد داشت.

ارزش خالص دارایی ها یا NAV(NET ASSET VALUE)

همانطور که گفته شد شما با پرداخت مبلغی مالک بفشی از صندوق سرمایه گذاری می شوید . NAV یا ارزش خالص دارایی ها در واقع ارزش مجموعه ی سرمایه گذاری صندوق تقسیم بر تعداد سهام آن است که در پایان هر روز معاملاتی با توجه به تغییرات قیمت سهام، اوراق بهادار و سود های نقدی تعلق گرفته به آن محاسبه می شود که به این مبمٹ به طور مفصل و در تحلیل های فاندامنٹال پرداخته خواهد شد.

تفاوت صندوق و شرکتهای سرمایه گذاری مشترک

در بورس ایران دو گروه ادعای سرمایه گذاری تفصصی دارند اول گروه سرمایه گذاریها و دومی صندوق های سرمایه گذاری مشترک بورسی، گروه اول در مقایسه با گروه دوم از قدمت طولانی تری برخوردار است و خود به عنوان یک صنعت بورسی نیز بشمار می رود. به گزارش بورس نیوز اما گروه دوم عمر کوتاهی دارند و جزو صنایع بورسی نیستند . ولی این گروه علی رغم عمر کوتاه توانسته اند با عملکرد سریع و علمی اعتماد بسیاری از فعالان بازار سرمایه را بخود جلب نمایند به نوعی می توان گفت این تازه وارد در بفش سرمایه گذاری توانسته صنعت پر سابقه سرمایه گذاری ها را در بورس پشت سر گذارد .

البته ذکر این نکته ضروری است که این دو گروه سرمایه گذار یعنی صندوقها و شرکت های سرمایه گذاری از میٹ عملکرد تفاوت های زیادی دارند بطوریکه شرکت های سرمایه گذاری با

دید بلند مدت تری اقدام به سرمایه گذاری می نمایند به عبارت دیگر با دید مدیریتی اقدام به فرید می نمایند و علاوه بر نوسان قیمت سهام از میث سود تقسیمی نیز برای سهامداران فود مرفی برای گفتن دارند.

حجم مبنا:

مجم مبنا به عنوان مجمی از معامله سهام یک شرکت در یک جلسه معاملاتی است که بتواند تاثیرگذار بر روی تغییر قیمت سهم در آن روز گردد. به عبارتی دیگر، نسبت تغییر به نسبت سهام معامله شده از مجم مبنا بستگی دارد. لازم به ذکر است که اگر نسبت تعداد سهام معامله شده در روز جاری به مجم مبنا، بزرگتر از یک باشد، به جای آن عدد یک قرار می گیرد. با اعمال این روش، پذیرش میانگین وزنی قیمت معاملات هر روز یک نماد، به عنوان آفرین قیمت آن روز و قیمت مبنا جهت اعمال دامنه نوسان قیمت روز معاملاتی بعد، مشروط به انجام معامله تا مجم معینی از سهام گردیده است.

مجم مبنا از تاریخ 29/05/82 به اجرا گذاشته شد. فرمول مجم مبنا در ابتدا به این گونه بود که شش ده هزارم تعداد سهام شرکت در یک روز باید مورد داد و ستد قرار می گرفت تا قیمت آن سهم بتواند مشمول تغییر مثبت یا منفی شود. از تاریخ 15/1/83 با یک تعدیل، این نسبت به هشت ده هزارم تعداد سهام شرکت تغییر یافت.

به عنوان مثال؛ اگر شرکتی دارای تعداد 500.000.000 سهم باشد، مجم مبنای آن شرکت برابر 400.000 سهم خواهد بود. از تاریخ 02/04/86 با هدف کاهش مجم مبنا شرکتهای بزرگ (شرکت های دارای سرمایه بیشتر از 3000 میلیارد ریال) این ضریب مناسبه از هشت ده هزارم به چهار ده هزارم کاهش یافت. همچنین از تاریخ 21/05/86 مجم مبنای شرکت هایی که سرمایه آنها بین 1000 تا 3000 میلیارد ریال بود بر مبنای پنج ده هزارم تعداد سهام آنها اعمال گردید. در آفرین مصوبه سازمان و بورس اوراق بهادار مورخ 10/8/1388 مجم مبنای شرکت هایی که سرمایه آنها 10 میلیارد سهم یا بیشتر است، معادل سه در 10 هزار سرمایه مشخص شد.

قیمت نهایی

مماسبه قیمت پایانی هر سهم در انتهای ساعت معاملات به دو روش صورت می گیرد

الف: میانگین وزنی از معاملات انجام شده

ب: حجم مبنا:

$$P_2 = P_1 + \left[\left(\bar{P}_2 - P_1 \right) * \frac{N}{M} \right]$$

$$\text{if } \begin{cases} \frac{N}{M} \geq 1 & 1 \\ \frac{N}{M} < 1 & \frac{N}{M} \end{cases}$$

P_2 قیمت پایانی روز جاری

P_1 قیمت پایانی روز قبل

$\bar{P}_2$ میانگین وزنی قیمت در روز جاری

N تعداد سهام معامله شده

M حجم مبنا شرکت مورد نظر

تعداد سهام شرکت = ۱۰۰ میلیون سهم

حجم مبنا = ۸۰.۰۰۰ سهم

قیمت پایانی روز قبل = ۱۰.۰۰۰ ریال

میانگین وزنی قیمت روز جاری = ۱۰.۴۰۰ ریال

$$P_2 = 10.400$$

الف: تعداد سهام معامله شده بیشتر از حجم مبنا باشد

$$P_2 = 10.200$$

ب: تعداد سهام معامله شده کمتر از حجم مبنا باشد

(برای مثال ۴۰.۰۰۰ سهم معامله شده باشد)

حد نوسان قیمت سهم و حق تقدم

دامنه نوسان روزانه

دامنه نوسان قیمت سهام، محدوده مجاز برای تغییر قیمت سهم در یک جلسه معاملات می باشد. دامنه نوسان قیمت مانع از نوسانات شدید قیمتها و تلاطم بازار می شود. تاثیر دامنه نوسان قیمت سهام در مواقعی که بازار دچار آشفتگی شده، کاملاً مشهود است. در شرایط آشفتگی بازار معمولاً سرمایه گذاران تمت تاثیر جو روانی بازار قرار گرفته و تصمیمات غیرمنطقی و شتابزده ای اتخاذ می نمایند. که اینگونه تصمیمها در میان سرمایه گذاران انفرادی بیش تر بوده و احتمال زیان این سرمایه گذاران در زمان آشفتگی بازار بسیار بالا می باشد. بر اساس قوانین بورس اوراق بهادار، حداکثر نوسان قیمت یک سهم از مثبت ۴درصد تا منفی ۴درصد طی یک روز می تواند باشد و بر همین اساس حداکثر نوسان قیمت حق تقدم یک سهم از مثبت ۸ درصد تا منفی ۸ درصد می تواند باشد. البته در روز باز شدن سهم یا حق تقدم، حد نوسان وجود ندارد.

۱- اولین روز معامله پس از برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه

۲- اولین روز معامله پس از تصویب افزایش سرمایه

۳- اولین روز معامله پس از انتشار اطلاعیه تعدیل EPS شرکت با بیش از ۱۰ درصد تغییر

نماد معاملاتی

برای تسهیل انجام معاملات توسط سیستم کامپیوتری، برای هر نوع از اوراق بهادار، نماد خاصی طراحی شده که متشکل از چند حرف می باشد. اولین حرف این نماد، مشخصه صنعت یا گروهی است که شرکت در قالب آن فعالیت میکند. سایر حروف نیز خلاصه ای از نام شرکت است و معمولاً به گونه ای انتخاب می شود که به فوبی نام شرکت اصلی را تداعی کند. مثلاً نماد "وآتی" که مختص "شرکت سرمایه گذاری آتیه دماوند" است، بر اساس اولین حرف "و" نشان می دهد که شرکت در گروه شرکتهای سرمایه گذاری (واسطه گری مالی) بوده و سایر حروف "آتی" نیز مخفی است از نام "آتیه دماوند" یا مثلاً "شبهان" نشان می دهد که شرکت در گروه صنایع "شیمیایی" فعالیت می کند و "بهرن" "آن مبین" نفت بهران "است.

در صورتی که به جای سهم، حق تقدم آن معامله شود، در آخر نماد، معمولاً حرف "ع" که نشان دهنده حق تقدم آن سهم است، درج میشود. مانند "وآتیج" که معرف حق تقدم شرکت سرمایه گذاری آتیه دماوند می باشد.

توقف نماد معاملاتی

انجام هرگونه تغییر در اساسنامه شرکت همانند ممل شرکت، آدرس شرکت، میزان سرمایه و سایر موارد مشابه تنها در صورتی ممکن است که نماد معاملاتی شرکت بسته شود. یعنی معامله بر روی سهام شرکت طی مدت فوق الذکر صورت نمی گیرد و بعد از انجام امور یاد شده، سهام با قیمتی جدید وارد تابلو خواهد شد.

تعدیل EPS هم از جمله مواردی است که بسته شدن نماد را در پی دارد.

نماد معاملاتی اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس در مواردی به شرح زیر متوقف خواهد شد:

1. قبل از برگزاری مجامع عمومی صامبان سهام شرکتهای پذیرفته شده و قبل از برگزاری جلسه هیأت مدیره ای که طی آن مقرر است در فصوص اختیارات تفویض شده توسط مجمع عمومی فوق العاده در فصوص افزایش سرمایه تصمیم گیری شود،

2. در صورتی که اوراق بهادار، مطابق مقررات، مشمول تغییر طبقه بندی از تابلو یا تالاری گردد که در آن فعال است،

3. در صورتی که ناشر اوراق بهادار، مطابق مقررات سازمان، ضوابط اطلاع رسانی را رعایت نکرده باشد.

4. در صورتی که مسابرس و بازرس قانونی نسبت به صورت های مالی شرکت های پذیرفته شده یا مساب های اوراق بهادار اظهارنظر "مردود" یا "عدم اظهار نظر" ارائه نموده باشد

5. در صورتی که معاملات اوراق بهادار مظنون به استفاده از اطلاعات نهانی یا دستکاری قیمت توسط برخی از افراد باشد.

به استثنای بند نخست که شرکت موظف به اعلام مراتب مطابق ضوابط مربوطه می باشد، سازمان بورس و اوراق بهادار در سایر موارد، اطلاعیه توقف معاملات اوراق بهادار را حداکثر تا پایان همان روز پس از توقف نماد معاملاتی، با ذکر دلیل توقف، زمان توقف و شرایط بازگشایی نماد، برای عموم منتشر می نماید و مسبب مورد به صورت کتبی به اطلاع شرکت (سازنده می شود).

سود هر سهم (EPS):

خلاصه ی اصطلاح (earning per share) یا سود هر سهم است. هر گاه کل سود پس از کسر مالیات را به تعداد سهام تقسیم نماییم سود هر سهم بدست می آید. سود پیش بینی شده در قیمت هر سهم تاثیر مستقیم دارد.

در مباحث فاندamental به دو نوع EPS برافورد خواهیم کرد که عبارتند از EPS پیش بینی شده و EPS تمقق یافته یا EPS مقیقی.

تعدیل EPS : شرکتها در ابتدای سال مالی خود EPS پیش بینی می کنند، که به آن EPS پیش بینی شده می گویند ولی گاهی اوقات این سود کمتر و گاهی بیشتر از EPS پیش بینی شده می شود. به هنگام تعدیل EPS با بررسی مشفص می شود که سود واقعی بیشتر یا کمتر از مبلغ پیش بینی شده است یا میزان واقعی برابر با میزان پیش بینی شده می باشد.

درصد پوششی EPS:

میزان سود تمقق یافته هر سهم از مبلغ پیش بینی شده برای یک دوره زمانی.

سود نقدی هر سهم (DPS):

به مقدار سودی که شرکت تقسیم می کند و بطور نقدی به دست سهامداران می رسد، DPS گفته می شود، اینکه چه میزان از سود تمقق یافته ی هر سهم به صورت نقدی توزیع شود و چه میزان در شرکت باقی بماند تصمیمی است که در مجمع عادی سالیانه توسط هیئت مدیره به مجمع پیشنهاد داده می شود و سپس به تصویب سهامداران می رسد.

نسبت P/E

ضریب تبدیل عایدات آتی و نمایانگر اقبال بازار نسبت به سهم موردنظر می باشد. همچنین نشان دهنده سال های باقیمانده تا بازگشت اصل سرمایه نیز می باشد. این نسبت در فضای بازار وجود دارد و درجه مطلوبیت سهم را بیان می کند. P/E حاصل قیمت سهم به سود آتی آن می باشد.

منظور از سهام گران قیمت چیست؟

سهامی است که در مقایسه با رقم EPS (درآمد هر سهم) اعلام شده برای آن یا نسبت P/E (نسبت قیمت به سود هر سهم) آن، قیمت بیش از اندازه‌ای پیدا کرده است. سهام شرکت‌هایی که سودآوری بالایی پیدا کرده‌اند و از وضعیت مناسب و با ثباتی در بازار برخوردار هستند، این موقعیت برای آنها پیش می‌آید.

شاخص چیست؟

متما شما هم تاکنون، بارها و بارها، در صدا و سیما و سایر رسانه‌ها، شنیده‌اید که مثلاً شاخص بورس امروز با 50 واحد رشد، به عدد 32 هزار واحد رسید. همچنین گاهی اوقات (رسانه‌ها از کاهش شاخص بورس خبر می‌دهند. اما تا به حال به این موضوع فکر کرده‌اید که شاخص بورس، بیانگر چیست و چرا افزایش یا کاهش آن، اهمیت دارد؟ اساس نوسانات شاخص چه مفهومی دارد؟ در این جلسه، قصد داریم درباره شاخص‌های بورس و انواع آنها صحبت کنیم.

شاخص، در مفهوم کلی، معیاری است که براساس آن می‌توان پی‌ریزی را تشفیص داد. در بورس هم شاخص‌ها، در واقع معیارهای مهمی هستند که با بررسی و تحلیل آنها، می‌توان وضعیت گذشته و حال بورس را از جنبه‌های مختلف، ارزیابی و متی روند آینده بورس را پیش‌بینی کرد، بنابراین، طبیعتاً باتوجه به نقش بسیار مهمی که شاخص‌های بورس، در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران ایفا می‌کنند، نوسانات شاخص‌ها نیز برای سرمایه‌گذاران بسیار هائز اهمیت است. شاخص‌های بورس، انواع مختلفی دارند که هر کدام، وضعیت بورس را از جنبه خاصی نشان می‌دهد، بنابراین سرمایه‌گذاران در تحلیل شاخص‌های بورس باید به کارکرد هر شاخص توجه کافی داشته باشند. در ادامه، مهمترین شاخص‌های بورس را به شما معرفی می‌کنیم.

شاخص بورس:

اعدادی که وضعیت بازار را طی دوره‌های قبل و جاری نشان می‌دهند شاخص نامیده می‌شوند. کلمه ی شاخص بورس (index) در کل به معنای نمودار یا نشان دهنده یا نماینده می باشد. شاخص بورس در واقع نشان دهنده ی جهت و مقدار تغییرات کل بازار بورس می باشد. مهم ترین شاخص بورس شاخص قیمت سهام است.

برای سرمایه گذاری در هر بورس باید قبل از ورود، وضعیت آن بررسی شود و روند سوددهی آن در سال های قبل بررسی شود برای این بررسی شاخص های مختلفی وجود دارد که به هر کدام جداگانه می پردازیم.

شاخص کل قیمت (TEPIX)

شاخص کل که به آن شاخص قیمت و بازده نقدی هم می گویند، بیانگر سطح عمومی قیمت و سود سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس است، به بیان ساده تر، "تغییرات شاخص کل در واقع بیانگر میانگین بازدهی سرمایه گذاران در بورس است."

لازم است در این فصول مقداری توضیح دهیم. بازدهی سرمایه گذاران در بورس از دو طریق بدست می آید. اول دریافت سود نقدی سالیانه و دوم، تغییر قیمت سهم در طول دوره سرمایه گذاری. برای مثال، فردی را در نظر بگیرید که سهام شرکت الف را در ابتدای سال، با قیمت 150 تومان خریداری می کند. اگر قیمت سهام این فرد در پایان سال، به 180 تومان افزایش یابد و شرکت، در پایان سال نیز 15 تومان به عنوان سود نقدی، به ازای هر سهم توزیع کند، این فرد مجموعاً 45 تومان سود از محل افزایش قیمت سهم و دریافت سود نقدی بدست آورده است و بنابراین، بازدهی وی در پایان سال، 30 درصد خواهد بود، زیرا سرمایه وی از 150 تومان به 195 تومان افزایش یافته است.

تغییرات شاخص کل نیز دقیقاً بیانگر میانگین بازدهی بورس است، بنابراین، اگر به عنوان مثال، شاخص کل بورس در ابتدای سال، 20 هزار واحد باشد و در پایان سال، با 10 هزار واحد افزایش، به 30 هزار واحد برسد، به این معناست که میانگین بازدهی بورس از محل افزایش قیمت سهام شرکت ها و تقسیم سود نقدی بین سرمایه گذاران در آن سال، 50 درصد بوده است:

دو نکته قابل توجه در فصول شاخص کل می بایست مدنظر سرمایه گذاران باشد:

نکته اول اینکه افزایش شاخص کل، لزوماً به معنای سودآوری سهام همه شرکت های حاضر در بورس نیست، همانطور که کاهش شاخص کل نیز لزوماً به معنای ضرردهی سهام همه شرکت ها در بورس نیست، زیرا همانگونه که گفته شد، شاخص کل، بیانگر میانگین بازدهی بورس است و چه بسا، در برخی موارد، علیرغم رشد قابل توجه شاخص کل بورس، برخی سهام با افت قیمت مواجه شده و سهامداران خود را با زیان مواجه سازند و یا در شرایطی که شاخص کل با کاهش

مواجهه است، برقی سرمایه‌گذاران که سهام ارزنده‌ای را در سبد سهام خود دارند، سود قابل قبولی بدست می‌آورند. بنابراین، سرمایه‌گذاران نباید صرفاً با اتکا به اخبار رشد شافص کل و بدون بررسی کامل درفصوص ارزش ذاتی سهام، اقدام به سرمایه‌گذاری در بورس کنند و متی در شرایط رشد مستمر شافص کل نیز در انتحاب سهام، کاملاً دقت نمایند.

نکته دوم ارتباط بین شافص کل و سبد سهام است. متماً به خاطر دارید که یکی از اصول بسیار مهم سرمایه‌گذاری در بورس، تشکیل سبد سهام متنوع است. هر اندازه سبد سهام یک سرمایه‌گذار، متنوع‌تر و به ترکیب سهام شرکت‌های موجود در بورس نزدیک‌تر باشد، بازدهی آن سرمایه‌گذار نیز به متوسط بازدهی کل بورس که توسط شافص کل نشان داده می‌شود، نزدیک‌تر خواهد بود، تا آنجا که اگر فردی بتواند ترکیب سهام موجود در سبد سهام خود را بطور کامل، منطبق بر ترکیب تمامی سهام حاضر در بورس نماید، بازدهی وی نیز بطور کامل منطبق بر نوسانات شافص کل بورس خواهد بود و مثلاً با رشد 30 درصدی شافص، وی نیز مدوداً 30 درصد سود بدست خواهد آورد.

شاخص مالی

عبارت است از روند بازدهی و تخییرات در ارزش سهام شرکت های سرمایه گذاری.

شاخص صنعتی

عبارت است از بازدهی شرکت های غیر سرمایه گذاری. یعنی شافص کل منهای شافص مالی. و نشان دهنده تخییرات در ارزش سهام شرکت‌های صنعتی میباشد و برای هر صنعت بطور جداگانه محاسبه میگردد.

شاخص ۵۰ شرکت فعال تر

بورس هر چند وقت یکبار (معمولاً بصورت فصلی) بر اساس وضعیت معامله شرکت ها و نقدشوندگی آنها ۵۰ شرکت فعالتر یا برتر را اعلام می کند این شافص (روند رشد آنها را بازگو می کند. منظور از ۵۰ شرکت فعال شرکت‌هایی هستند که قدرت نقد شوندگی سهامشان بیشتر از سایر شرکتها بیشتر باشد. به عبارت دیگر تقاضا برای سهام این شرکتها از سایر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس بیشتر است.

انتخاب ۵. شرکت فعال براساس شش معیار، در دوره های سه ماهه صورت میگیرد که همه این معیارها در رابطه میزان نقدشوندگی سهام شرکت است.

۱. تعداد سهام معامله شده ۲. ارزش سهام معامله شده ۳. تعداد روزهای معامله ۴. دفعات معامله ۵. میانگین تعداد سهام معامله شده ۶. میانگین ارزش جاری سهام شرکت

شاخص آزاد شناور:

به تصویب شورای عالی بورس و اوراق بهادار، شاخص جدیدی به بازار سهام وارد گشته که بر اساس سهام شناور آزاد شرکت ها محاسبه می شود .

سهام شناور:

سهام آزاد شناور نیز برای محاسبه شاخص ۳ شرکت بزرگ استفاده می شود که به صورت فصلی مورد باز نگری قرار می گیرد. سهام شناور آزاد، درصدی از تعداد سهام یک شرکت است که در اختیار سهامداران جزء (کمتر از پنج درصد) باشد. میزان کمی سهام شناور آزاد عددی است که از نتیجه کسر تعداد سهام در دست سهامداران راهبردی از کل سهام شرکت به دست می آید . منظور از سهامداران راهبردی سهامدارانی هستند که در کوتاه مدت قصد واگذاری سهام خود را نداشته و معمولاً برای اعمال مدیریت خود این سهام را مفظ نمایند. با این فرض، در محاسبه سهام شناور آزاد تعداد سهام متعلق به دارندگان سهام راهبردی از تعداد کل سهام موجود کسر می شود. مثلاً فرض کنید هشتاد درصد سهام شرکتی در اختیار یک مؤسسه باشد که هیچ وقت هم نخواهد آن سهام را به فروش برساند، پس این شرکت فقط بیست درصد سهام شناور آزاد دارد که مورد داد و ستد قرار میگیرد. این نسبت در تعیین درصد نقدشوندگی سهام، تأثیرگذار خواهد بود. اگر سهمی نسبت سهام شناور آزاد بیشتری داشته باشد، امکان دستکاری قیمت آن کمتر می شود زیرا حجم منابعی که برای دستکاری آن لازم است، خیلی زیاد میباشد. اما شرکتی که کوچک است و سهم شناور آزاد آن کم می باشد، به سادگی دچار دستکاری قیمت می شود.

سرمایه گذاری

سرمایه گذاری یعنی صرف نظر کردن از مصرف در زمان حال به امید مصرف بیشتر در آینده. سرمایه گذاری در بورس اوراق بهادار به معنای خرید سهام معمولاً با دو دیدگاه انجام می شود. ۱. بهره بردن از افزایش قیمت آن و یا ۲. سرمایه گذاری برای بهره بردن از سود سالیانه سهم

دیدگاه های سرمایه گذاری

بر این اساس دیدگاه های سرمایه گذاری به ۳ دسته تقسیم می شوند: کوتاه مدت، میان مدت، بلند مدت معمولاً به سرمایه گذاری با دید ۳ تا ۴ ماه کوتاه مدت گفته می شود و به سرمایه گذاری با دید ۳ ماهه الی یکسال میان مدت و به سرمایه گذاری با دید بیش از یکسال معمولاً بلند مدت گفته می شود.

نحوه سرمایه گذاری در بورس

همانطور که پیشتر اشاره شد، کالایی که در بورس اوراق بهادار مورد دادوستد قرار می گیرد، سهام شرکت های پذیرفته شده در بورس است. در حقیقت اشخاص با خرید سهام شرکت های بورسی، به عنوان سهامدار شرکت مزبور تلقی می شوند. سهامداران شرکت های بورسی به دو گروه اصلی، سهامداران حقیقی و سهامداران حقوقی تقسیم می شوند. همچنین اشخاص (حقیقی و حقوقی) به منظور خرید سهام در بورس، نیاز به یک کد معاملاتی دارند. این کد معاملاتی که از سه حرف اول نام شخص یا شرکت و یک عدد پنج رقمی تشکیل می شود، یگانه است، به این معنا که هر شخص حقیقی یا حقوقی تنها یک کد معاملاتی در اختیار دارد. اشخاص حقیقی برای گرفتن کد معاملاتی با در اختیار داشتن کپی شناسنامه و کد ملی باید به یکی از کارگزاری های بورس اوراق بهادار مراجعه کنند. همچنین اشخاص حقوقی نیز برای گرفتن کد معاملاتی باید کپی روزنامه رسمی شرکت خود را در اختیار یکی از کارگزاران بورس قرار دهند.

تالار بورس:

جایی است که کارگزاران به خرید و فروش سهام می پردازند که به دو بخش تالار اصلی و تالار فرعی تقسیم می شود.

همچنین برای آگاهی مردم در تالار بورس تابلویی نمایانگر قیمت لحظه ای هر سهم می باشد.

تالار فرعی

تالاری است که شرکت ها ابتدا در آن پذیرفته می شوند و در آن تالار آزمایش می شوند اگر توانستند خود را با قوانین وفق دهند در تالار اصلی پذیرفته می شوند.

تالار اصلی

تالاری است که شرکت هایی که توانسته اند خود را با قوانین سازمان بورس وفق بدهند به آنجا راه پیدا می کنند.

شرایط خاص پذیرش سهام عادی در تابلوی اصلی بازار اول

متقاضی پذیرش سهام عادی در تابلوی اصلی بازار اول، باید دارای شرایط زیر باشد:

- 1- سهامی عام بوده و سرمایه ثبت شده آن از یک هزار میلیارد ریال کمتر نباشد.
- 2- تمام سرمایه آن منقسم به سهام عادی بوده و امتیاز خاصی برای بعضی سهامداران در نظر گرفته نشده باشد.
- تبصره: سهام شرکت هایی که بخشی از سهام آنها دارای شرایط ویژه باشد، در صورت تأیید هیئت پذیرش، با رعایت مقررات مربوطه قابل پذیرش خواهد بود.
- 3- حداقل 20 درصد از سهام ثبت شده آن شناور بوده و تعداد سهامداران آن حداقل هزار نفر باشد.

تبصره: مناسبه سهام شناور آزاد براساس مصوبه شورای عالی بورس انجام خواهد شد.

- 4- حداقل باید سه سال سابقه فعالیت در صنعت مربوط داشته و طی این مدت موضوع فعالیت آن تغییر نکرده باشد. همچنین از مدت مأموریت حداقل دو نفر از مدیران فعلی آن، حداقل شش ماه سپری شده باشد.

تبصره: هیئت پذیرش می تواند سوابق قبلی فعالیت متقاضیانی را که در اثر ادغام یا تغییر ساختار تشکیل شده اند، مشروط بر آن که منطبق با فعالیت فعلی آنها باشد به عنوان سابقه فعالیت بپذیرد. در هر صورت متقاضی باید دارای حداقل یک سال سابقه فعالیت با ساختار فعلی باشد.

5 - در سه دوره مالی متوالی منتهی به پذیرش که حداقل دو دوره آن سال مالی کامل باشد، سودآور بوده و همچنین چشم انداز روشنی از تداوم سودآوری و فعالیت شرکت در صنعت مربوط وجود داشته باشد.

6- زیان انباشته نداشته باشد.

7- براساس آفرین صورت های مالی سالانه مسابرسی شده، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی ها، حداقل 30 درصد باشد. در مورد متقاضیانی که مشمول ماده 8 این دستورالعمل هستند، نسبت یادشده بر مبنای ضوابط ناظر بر متقاضی، تعیین می شود.

8- اساسنامه متقاضی باید منطبق با اساسنامه نمونه مصوب هیئت مدیره سازمان و الزامات و شرایط تعیین شده توسط سازمان و سایر مراجع ذیصلاح، تدوین شده باشد.

9- سود عملیاتی شرکت در دو دوره مالی منتهی به پذیرش از کیفیت بالایی برخوردار بوده و مجموع جریان خالص وجه نقد ناشی از فعالیت های عملیاتی آن طی این دوره ها مثبت باشد.

10- گزارش مسابرس در مورد صورت های مالی دو دوره مالی منتهی به پذیرش، عدم اظهارنظر یا اظهارنظر مردود نباشد. در صورت اظهارنظر مشروط مسابرس، بندهای شرط ناشی از عدم انجام تعدیلات قابل توجه در درآمدها، هزینه ها، سود، زیان، بدهی ها و تعهدات متقاضی نباشد.

11- دعوای حقوقی له یا علیه شرکت، دارای اثر با اهمیت بر صورت های مالی، وجود نداشته باشد.

12- به تأیید مسابرس، از سیستم اطلاعات مسابرداری (از جمله مسابرداری مالی و مسابرداری بهای تمام شده) مطلوب و متناسب با فعالیت خود و شرایط پذیرش در بورس (از جمله توانایی تهیه و افشای اطلاعات مالی به موقع و قابل اتکا) برخوردار باشد.

اعضای هیئت مدیره و مدیرعامل متقاضی دارای سابقه محکومیت قطعی کیفری یا تخلفاتی مؤثر طبق قوانین و مقررات حاکم بر بازار اوراق بهادار یا سوء شهرت مرفه ای نباشند.

چنانچه تأسیس و فعالیت متقاضی مشمول رعایت ضوابط خاص یا افذ مجوزهای قانونی باشد، متقاضی موظف است علاوه بر رعایت مفاد این دستورالعمل، موارد یادشده را نیز رعایت کند.

هرگونه انتقال، به استثنای انتقالات قهری، نسبت به بیش از 50 درصد سهام متعلق به سهامداران عمده، منوط به اظهارنظر کتبی بورس و موافقت هیئت پذیرش خواهد بود.

شرایط خاص پذیرش سهام عادی در تابلوی فرعی بازار اول

متقاضی پذیرش سهام عادی در تابلوی فرعی بازار اول به استثنای موارد زیر، تابع شرایط خاص پذیرش در تابلوی اصلی بازار اول و مفاد این دستورالعمل است:

- 1- سهامی عام بوده و سرمایه ثبت شده آن از پانصد میلیارد ریال کمتر نباشد.
- 2- درصد سهام شناور و تعداد سهامداران آن به ترتیب کمتر از 15 درصد سرمایه ثبت شده و 750 نفر نباشد.
- 3- بر اساس آخرین صورت‌های مالی سالانه مسابرسی شده، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها، حداقل 20 درصد باشد.
- 4- در دو دوره مالی منتهی به پذیرش، سودآور بوده و همچنین چشم‌انداز روشنی از تداوم سودآوری و فعالیت شرکت در صنعت مربوط وجود داشته باشد.
- 5- حداقل باید سه سال سابقه فعالیت در صنعت مربوطه داشته و طی این مدت موضوع فعالیت آن تغییر نکرده باشد. همچنین از مدت مأموریت حداقل دوفهر از مدیران فعلی آن، حداقل شش ماه سپری شده باشد.
- 6- هیئت‌پذیرش می‌تواند سوابق قبلی فعالیت متقاضیانی را که در اثر ادغام یا تغییر ساختار تشکیل شده‌اند، مشروط بر آنکه منطبق با فعالیت فعلی آنها باشد به‌عنوان سابقه فعالیت بپذیرد. در هر صورت متقاضی باید دارای حداقل دوسال سابقه فعالیت با ساختار فعلی باشد.

شرایط خاص پذیرش سهام عادی در بازار دوم

متقاضی پذیرش سهام عادی در بازار دوم به استثنای موارد زیر، تابع شرایط خاص پذیرش در تابلوی اصلی بازار اول و مفاد این دستورالعمل است:

- 1- سهامی عام بوده و سرمایه ثبت شده آن از دویست میلیارد ریال کمتر نباشد.
- 2- درصد سهام شناور و تعداد سهامداران آن به ترتیب کمتر از 10 درصد سرمایه ثبت شده و 250 نفر نباشد.
- 3- بر اساس آخرین صورت‌های مالی سالانه مسابرسی شده، نسبت حقوق صاحبان سهام به کل دارایی‌ها، حداقل 15 درصد باشد.

- 4 - در یک دوره مالی منتهی به پذیرش، سودآور بوده و همچنین چشم‌انداز روشنی از تداوم سودآوری و فعالیت شرکت در صنعت مربوط وجود داشته باشد.
- 5- به تشخیص هیئت پذیرش حداقل یک بازارگردان داشته باشد.
- 6- حداقل باید دو سال سابقه فعالیت در صنعت مربوطه داشته و طی این مدت موضوع فعالیت آن تغییر نکرده باشد.
- 7- هیئت پذیرش می‌تواند سوابق قبلی فعالیت متقاضیانی را که در اثر ادغام یا تغییر سافتار تشکیل شده‌اند، مشروط بر آنکه منطبق با فعالیت فعلی آنها باشد به‌عنوان سابقه فعالیت بپذیرد. در هر صورت متقاضی باید دارای حداقل یک سال سابقه فعالیت با سافتار فعلی باشد.

شرایط انتقال سهام پذیرفته شده بین بازارها و تابلوها

بورس موظف است براساس اطلاعات پایان اسفندماه هر سال، حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد، شرکت‌های پذیرفته شده در تابلوی فرعی بازار اول را در صورت امر از شرایط تابلوی اصلی بازار اول و همچنین شرایط زیر، پس از تأیید هیئت پذیرش، به تابلوی اصلی بازار اول منتقل کند:

- 1- حداقل یک سال از پذیرش آن‌ها در تابلوی فرعی بازار اول گذشته باشد.
 - 2- حداقل روزه‌های معاملاتی شرکت از سی و پنج درصد کل روزه‌های معاملاتی در سال کمتر نبوده و بدون امتساب معاملات عمده، حداقل چهار و نیم درصد از سهام ثبت شده شرکت، در دوره یاد شده معامله شده باشد.
- بورس موظف است براساس اطلاعات پایان اسفندماه هر سال، حداکثر تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد، شرکت‌های پذیرفته شده در بازار دوم را در صورت امر از شرایط تابلوی فرعی بازار اول و همچنین شرایط زیر، پس از تأیید هیئت پذیرش، به تابلوی فرعی بازار اول منتقل کند:
- 1- حداقل یک سال از پذیرش آن‌ها در بازار دوم گذشته باشد.
 - 2- حداقل روزه‌های معاملاتی شرکت از سی و پنج درصد کل روزه‌های معاملاتی در سال کمتر نبوده و بدون امتساب معاملات عمده، حداقل سه درصد از سهام ثبت شده شرکت، در دوره یاد شده معامله شده باشد.

بورس موظف است براساس اطلاعات پایان اسفندماه هر سال، مذاکرات تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد، شرکت‌های پذیرفته‌شده در تابلوی اصلی بازار اول را که شرایط پذیرش در تابلوی مذکور را از دست داده‌اند، پس از تأیید هیئت پذیرش به تابلوی فرعی بازار اول منتقل کند.

بورس موظف است براساس اطلاعات پایان اسفندماه هر سال، مذاکرات تا پایان اردیبهشت ماه سال بعد، شرکت‌های پذیرفته‌شده در تابلوی فرعی بازار اول را که شرایط پذیرش در تابلوی مذکور را از دست داده‌اند، پس از تأیید هیئت پذیرش به بازار دوم منتقل کند.

سرمایه‌گذار نهادی

شرکت‌های سرمایه‌گذاری مشترک، شرکت‌های سرمایه‌گذاری محدود، شرکت‌های بیمه عمر که اندوخته اعضا را به شکل سهام و اوراق قرضه نگهداری می‌کنند، همه از نمونه‌های سرمایه‌گذار نهادی هستند. این دسته از سرمایه‌گذاران به دلیل حجم بالای دادوستدهایی که انجام می‌دهند، همواره نقش به سزایی در عملکرد بازار به عهده دارند. غیبت سرمایه‌گذاران نهادی در بازار اوراق بهادار پیامدهای جبران‌ناپذیری در پی خواهد داشت.

کارگزار نهادی

کارگزاری که در بازار به کار خرید و فروش سهام برای صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک اشتغال دارد، به کارگزار نهادی معروف است. این گونه کارگزاران دادوستدهای بزرگ را انجام می‌دهند.

کارگزار (BROKER)

کارگزاران، شفصیتهای مقوقی هستند که خرید و فروش سهام توسط آنها صورت می‌گیرد و در ازای انجام سفارش مشتری، کارمزدی براساس ارزش ناخالص دادوستد انجام شده، توسط کارگزاران دریافت می‌شود. در همه معاملات، کارگزاران وکیل تام‌الافتیاء فروشنده و خریدار هستند و بدون واسطه آنها هیچ کس نمی‌تواند در تالار بورس خرید و فروش کند.

برخی کارگزاران خدمات کاملی همچون نگهداری سهام و اوراق قرضه مشتری، ارائه پیشنهادها و رهنمودهای سرمایه‌گذاری، طراحی سبد سرمایه‌گذاری برای مشتری و اداره سبد اوراق بهادار مشتری ارائه می‌کنند.

مضومردم در تالار بورس الزامی نیست بلکه آنها جهت مشاهده تابلوی قیمت های تالار بورس و مشورت کردن با سایر سهامداران و دلگرمی دادن به یکدیگر در هنگام افت قیمت ها در تالار معاملات بورس مضومری یابند.

سفارش های خرید و فروش

اشخاص محقی و محوقی پس از دریافت کد معاملاتی، می توانند با مراجعه به یکی از شرکت های کارگزاری نسبت به ثبت دستور خرید اقدام کنند.

فرم درخواست خرید اوراق بهادار شامل مشخصات فردی شخص، کد معاملاتی، نام سهم یا مق تقدم شرکت بورسی، تعداد سهام مورد تقاضا و قیمت خرید است. در محقیقت اشخاص باید برای خرید سهام یا مق تقدم، پیش از ارائه دستور خرید، نسبت به واریز وجه مورد نیاز به مساب کارگزاری اقدام کنند. دستور خرید می تواند به دو صورت انجام شود. در حالت اول شخص خریدار می تواند حداکثر قیمت خرید را در فرم درخواست خود مشخص کند، به این معنا که کارگزار موظف است، حداکثر تا قیمت تقاضا شده نسبت به خرید سهام برای متقاضی اقدام کند. در حالت دوم شخص، سقف قیمتی مشخصی را برای خرید سهام پیشنهاد نمی کند، به این معنا که خریدار به کارگزار مجوز می دهد در هر قیمت اقدام به خرید سهام مورد تقاضا کند. همچنین با توجه به انتشار برگه های سهام خریداری شده توسط تالارهای بورس در روز بعد از خرید، خریداران می توانند از روز دوم، اقدام به فروش سهام خریداری شده کنند. انجام عملیات فروش سهام نیز شبیه به خرید است، به این صورت که خریدار باید با مراجعه به دفتر شرکت کارگزاری، پس از تکمیل فرم فروش و تعیین قیمت مورد نظر، اقدام به فروش سهام خود کند. البته افیرا خرید و فروش آنلاین نیز به امکانات بازار سرمایه افزوده شد. به این معنا که پس از دریافت کد بورسی از طرف کارگزاری نام کاربری و کلمه عبوری به شخص تعلق می گیرد که از طریق آن می توان به صورت مستقیم و بدون دفالت کارگزار از طریق وبسایت های مشخص شده در کارگزاری ها و نرم افزارهای معاملاتی ویژه به صورت مستقیم و لمظه ای به خرید و فروش سهام پرداخت. براساس آخرین مصوبات سازمان بورس و اوراق بهادار، درصدی از قیمت سهام خریداری شده یا فروش رفته به عنوان کارمزد کارگزاری و سازمان بورس از مساب معامله گر کسر می گردد.

با توجه به شروطی که می توان در قسمت قیمت گنجاند، انواع سفارش زیر به وجود می آید:

1- سفارشی به قیمت بازار

در صورتیکه کلمه “روز” یا “جاری” در قسمت بهای سهام درج شود، سفارش به قیمت بازار شکل می گیرد. بر اساس این نوع سفارش، معامله با بهترین قیمت رایج در بازار صورت می گیرد و با این شیوه قیمت گذاری، کارگزار سعی خواهد کرد در حالت فرید، سهم مورد نظر را به پایین ترین قیمت خریداری کند و در حالت فروش، آن را به بالاترین قیمت به فروش رساند. این شیوه تعیین قیمت فرید و فروش، معمولاً انعطاف عمل زیادی را برای کارگزار ایجاد می کند و بنابراین سرعت زیادی به معامله می بخشد. ولی در عین حال، برای مشتریان این فطر را نیز دارد که ممکن است قیمت معاملاتی نسبت به قیمت مورد نظر مشتری متضرر گردد.

2- سفارشی قیمت معین

مشتری می تواند قیمت خاصی را در قسمت فالی مربوط درج کند. در این صورت سفارش به قیمت مشخص به وجود می آید. طبق این نوع سفارش، کارگزار تنها در قیمت خاص مورد نظر مشتری اقدام به معامله خواهد کرد. این شیوه تعیین قیمت، احتمال تأخیر قیمت را کاهش می دهد ولی موجب می شود انعطاف عمل کارگزار در معامله نیز کم شود.

3- سفارشی محدود

مشتری می تواند در قسمت قیمت، سقف یا کف قیمت تعیین کند. مثلاً حداکثر ریال برای فرید و یا حداقل ریال برای فروش. (با این شیوه عمل، انعطاف عمل کارگزاران در محدوده قیمت تعیین شده تا مدودی بیشتر شده، انجام سفارش نیز تسریع می شود. از طرفی مشتری نیز اطمینان بیشتری نسبت به دامنه قیمت معاملاتی و قیمت معامله خواهد یافت.

کارگزاران از ساعت ۸/۳۰ صبح قادر به ثبت سفارشات می باشند. اما شروع معاملات در ساعت ۹ صبح امکان پذیر خواهد بود.

نمونه قرار گیری سفارشات خرید و فروش به ترتیب زیر می باشد:

سفارشات خرید		سفارشات فروش	
تعداد	قیمت	تعداد	قیمت
۲۰۰	۸۰۰۰	۱۰۰	۸۰۰۰
۲۵۰	۷۷۰۰	۱۵۰	۸۲۰۰
۱۲۰	۷۷۰۰	۱۰۰	۸۲۵۰
۱۰۰۰	۷۰۰۰	۱۵۰	۸۳۰۰

در صورت برابری قیمت سفارش خرید و سفارش فروش معامله انجام خواهد گرفت (به شکل بالا توجه کنید).

پس از انجام معامله لیست سفارشات خرید و فروش به شکل زیر تغییر خواهد یافت.

سفارشات خرید		سفارشات فروش	
تعداد	قیمت	تعداد	قیمت
۱۰۰	۸۰۰۰	۱۵۰	۸۲۰۰
۲۵۰	۷۷۰۰	۱۰۰	۸۲۵۰
۱۲۰	۷۷۰۰	۱۵۰	۸۳۰۰
۱۰۰۰	۷۰۰۰		

فرم خرید و فروش حضوری

بسمه تعالی

شرکت بورس اوراق بهادار تهران

فرم درخواست خرید
اوراق بهادار

شماره: ۸۸۸۹

شماره سفارش

نام و کد شرکت کارگزاری

تاریخ:

خواهشمند است اوراق بهادار مربوط به شرکت های مندرج در ذیل را به:

نام شخص حقیقی / حقوقی: نام خانوادگی:

نام پدر: شماره شناسنامه / شماره ثبت: شماره سریال شناسنامه:

سال تولد / تاریخ ثبت: صادره از / محل ثبت: شماره تلفن:

نشانی:

شماره ملی (۱۰ رقمی): کد پستی (۱۰ رقمی):

کد خریدار: خریداری فرمایید.

نوع اوراق بهادار	نام شرکت ناشر	تعداد	مبلغ سرمایه گذاری	حد اکثر قیمت	تاریخ اعتبار درخواست

مبلغ: ریال ملی ☐ فیش بانکی ☐ تعداد: فقره چک به شماره: مهده بانک: به ضمیمه
تسلیم گردید. بدینوسیله تعهد نمودم هر مبلغ کسری را بابت خرید اوراق بهادار یا کارمزد بپردازم.

ملاحظات و شرایط ویژه:

محل امضای خریدار (شخص حقیقی / صاحبان امضاء مجاز شخص حقوقی):	شرکت کارگزاری:
تاریخ تکمیل:	احراز هویت خریدار و دریافت درخواست فوق مورد تایید است و طبق آن عمل خواهد شد.
ساعت:	نام و نام خانوادگی:
دقیقه:	مهر و امضاء:
مهر و امضاء:	

این درخواست بدون امضاء و یا مهر خریدار و مهر و امضاء شرکت کارگزاری فاقد اعتبار است.

نسخه اول - کارگزار نسخه دوم - خریدار نسخه سوم - پایگانی

بسمه تعالی

شرکت بورس اوراق بهادار تهران

فرم درخواست فروش و کالنامه
فروش اوراق بهادار

شماره : ۹۲۰۰	نام و کد شرکت کارگزاری	شماره سفارش
تاریخ :		

خواهشمند است اوراق بهادار مربوط به شرکت های مندرج در ذیل را به :

نام شخص حقیقی / حقوقی : نام خانوادگی :

نام پدر : شماره شناسنامه / شماره ثبت : شماره سریال شناسنامه :

سال تولد / تاریخ ثبت : صادره از محل ثبت : شماره تلفن :

نشانی :

شماره ملی (۱۰ رقمی) : کد پستی (۱۰ رقمی) :

کد فروشنده : که استاد آن پیوست می باشد به فروش رسانید.

ضمناً به آن شرکت محترم کارگزاری و کالت نام با حق توکیل به غیر می دهم تا کلیه مراحل و تشریفات ثبت و انتقال اوراق بهادار را بطور کامل به نیابت از اینجانب انجام دهد.

مهر و امضاء فروشنده :

نوع اوراق بهادار	نام شرکت ناشر	تعداد	تعداد (به حروف)	حد اقل قیمت	تاریخ اعتبار درخواست

نحوه عمل باوجه حاصل از فروش پس از کسر کارمزد و سایر کسور: ☐ به حساب بانکی شماره: نزد بانک شعبه بنام اینجانب واریز شود. ☐ از طریق صدور چک بنام اینجانب پرداخت شود. ☐ در حساب کارگزاری جهت خرید اوراق بهادار باقی بماند.

ملاحظات و شرایط ویژه :

محل امضای فروشنده (شخص حقیقی / صاحبان امضاء مجاز شخص حقوقی) :	شرکت کارگزاری :
تاریخ تکمیل : ساعت : دقیقه : مهر و امضاء :	وصول اوراق بهادار ، احراز هویت فروشنده و دریافت درخواست فوق مورد تایید است و طبق آن عمل خواهد شد. نام و نام خانوادگی : مهر و امضاء :

این درخواست بدون امضاء و یا مهر فروشنده و مهر و امضاء شرکت کارگزاری فاقد اعتبار است .

نسخه اول - کارگزار	نسخه دوم - فروشنده	نسخه سوم - بایگانی
--------------------	--------------------	--------------------

بسمه تعالی

سازمان کارگزاران بورس اوراق بهادار تهران

شماره ۹۳۱۱۵۳۴

۱۸۴۷۱۱۰۰ = ۴۶ = ۱۷

«گواهینامه نقل و انتقال و سپرده سهام - تابلو فرعی»

گواهی می‌شود دارایین سهام و سهام سپرده شده شرکت ...

(میلادی عام)

به ارزش اسمی هر سهم ... ریال و یا سرمایه ... ریال متعلق به ...

کلمه / آگهی ... به شماره شناسنامه / ثبت ...

و معادل معنوی / ثبت ... در پایان روز ۱۳۸۴/۸/۲۳ به تائید سازمان بورس

اوراق بهادار تهران به شرح زیر است:

دارایین سهام = ۲۰۵۹ =

تمتدک سهام سپرده شده و قابل سلفقه = ۲۰۵۹ =

امضای اتاق پایانی

تذکر: کتبه گواهینامه‌های صادر شده در تاریخهای گذشته از درجه اعتبار ساقط است.

کد بهامدار ...

کد شرکت ...

کارگزار خریدار

کارگزار فروشنده *

کارمزد معاملات فرابورس و بورس

سرمایه گذار برای انجام معاملات کارمزدهای زیر را پرداخت می کند:

کارمزد کارگزاران

کارمزد معاملات کارگزاران در بازار اول و دوم و کارمزد عرضه در بازار سوم توسط کارگزاران رقم 0/4 درصد ارزش معاملات از فریدار و 0/4 درصد ارزش از معاملات فروشنده، هرکدام تا سقف 100 میلیون ریال تعیین شده است. کارمزد معاملات کارگزاران از معاملات بازار اوراق مشارکت معادل 0/063 درصد ارزش معاملات از فروشنده و فریدار تا سقف 6/12 میلیون ریال مصوب شده است.

کارمزد فرابورس

فرابورس در هر معامله معادل 0/056 درصد ارزش معامله تا سقف 120 میلیون ریال از فریدار و معادل 0/084 درصد ارزش معامله تا سقف 180 میلیون ریال از فروشنده افز می کند.

کارمزد بورس

شرکت بورس برای اینکه شرایط خرید و فروش را فراهم کرده است کارمزدی معادل 0/004 درصد ارزش هر معامله را تا سقف 200 میلیون ریال دریافت می کند، 60 درصد این مبلغ توسط فروشنده و 40 درصد توسط خریدار پرداخت می شود.

کارمزد سازمان بورس و اوراق بهادار

0/1 درصد ارزش معامله تا سقف 200 میلیون ریال که 60 درصد توسط فروشنده و 40 درصد توسط خریدار به عنوان کارمزد به سازمان بورس و اوراق بهادار پرداخت می شود.

کارمزد شرکت سپرده گذاری مرکزی (کارمزد تسویه)

0/01 درصد ارزش معامله تا سقف 200 میلیون ریال که 60 درصد توسط فروشنده و 40 درصد توسط خریدار به عنوان کارمزد به شرکت سپرده گذاری مرکزی پرداخت می شود.

مالیات نقل و انتقال

0/5 درصد ارزش معامله که توسط فروشنده پرداخت خواهد شد و بجز این مالیات سهامداران هیچ مالیات دیگری پرداخت نمی کنند.

در نتیجه کارمزدی که خریدار باید بپردازد، مدودا ۰/۵ درصد است، و کارمزدی که فروشنده باید بپردازد مدودا ۰/۵ درصد می باشد. مثلاً اگر ۱ میلیون تومان به مساب کارگزاری جهت خرید سهام واریز نمایید مبلغ ۵۰۰۰ تومان از آن کسر شده و از مابقی آن برای شما سهام خریداری می شود. اما در زمان فروش کارمزد 1/05 درصد وجه حاصل از فروش است. مثلاً اگر کل مبلغ فروش سهام شما ۱ میلیون تومان شود در عمل مبلغ ۱۰۵۰۰ تومان از آن به عنوان کارمزد فروش، مالیات و تسهیلات بورس کسر می شود و مابقی به فروشنده سهام داده می شود. پس در نتیجه در یک خرید و فروش ما باید مدودا 1/55 درصد کارمزد بپردازیم.

فروش	خرید	جزئیات کارمزد
0/004	0/004	کارمزد کارگزار
0/0008392	0/000560	کارمزد شرکت بورس
0/00006	0/00004	کارمزد شرکت سپرده گذاری
0/0006	0/0004	حق نظارت سازمان بورس
0/005	0	مالیات
0/0105	0/005	جمع کارمزد

معاملات آنلاین سهام و نکات حائز اهمیت

طی سالهای اخیر شرکتهای کارگزاری به منظور تسهیل معاملات و ارائه بهتر خدمات به مشتریان نشان اقدام به راه اندازی سامانه معاملات برفط کرده اند. در این قسمت قصد داریم به چند نکته اساسی که سرمایه‌گذاران برای خرید و فروش برفط (آنلاین) سهام باید مدنظر داشته باشند، اشاره کنیم:

1. دسترسی به سامانه معاملات برفط سهام، کاملاً رایگان است و شرکتهای کارگزاری، به این منظور، هیچ گونه وجهی را از مشتریان دریافت نمی‌کنند. تنها هزینه‌ای که سرمایه‌گذار برای خرید یا فروش اوراق بهادار باید بپردازد، همان کارمزد و مالیات بسیار اندک است که در مطالب گذشته به آن اشاره شد.

2. باتوجه به اینکه دسترسی به سامانه معاملات برفط (آنلاین)، از طریق نام کاربری و رمز عبور امکان‌پذیر است، سرمایه‌گذار باید در مفظ و صیانت از آن دقت کافی را داشته باشد و از فاش کردن اطلاعات مربوط به نام کاربری و رمز عبور خود برای دیگران خودداری کند. همچنین به‌منظور رعایت امنیت بیشتر در استفاده از سامانه معاملات برفط، سرمایه‌گذار باید حداکثر هر سه ماه یک بار، رمز عبور خود را تغییر دهد.

3. سامانه‌های معاملات برفط (آنلاین) سهام، به گونه‌ای طراحی شده‌اند که با حداقل پهنای باند اینترنتی کار می‌کنند؛ بنابراین، سرمایه‌گذاران به‌راحتی و متی با استفاده از اینترنت خانگی می‌توانند از نقاط مختلف در سراسر کشور، نسبت به خرید و فروش سهام در بورس اقدام کنند.

4. با استفاده از سامانه معاملات برفط (آنلاین)، می‌توان همواره از آخرین وضعیت موجودی مساب بانکی، سوابق معاملات در بورس و سبد سهام خود مطلع شد؛ بنابراین، بهتر است همواره اطلاعات مربوطه را کنترل کرده و امیانا اگر مغایرتی در این اطلاعات وجود دارد، موضوع را برای پیگیری بیشتر، به شرکت کارگزاری اطلاع دهید.

5. اگرچه سامانه‌های معاملات برفط سهام، معمولاً سافت‌وار کلی و الگوی یکسانی دارند، اما ممکن است برخی تفاوت‌های جزئی نیز بین این سامانه‌ها وجود داشته باشد، بنابراین توصیه

می‌شود سرمایه‌گذاران قبل از استفاده از سامانه معاملات برفط، از طریق مطالعه بروشورهای راهنما و یا کسب آموزش‌های لازم، آشنایی کافی با نحوه استفاده از این سامانه و کارکردهای متنوع آن را کسب نمایند.

6. برای مشاهده فهرست کارگزاران بورس، می‌توانید به سایت رسمی سازمان بورس و اوراق بهادار به نشانی www.seo.ir مراجعه کنید.

نحوه انجام عرضه های اولیه

عرضه های اولیه مربوط به پذیرش و فروش سهام شرکتهایی است که برای اولین بار در فرابورس یا بورس پذیرفته شده اند. حداقل دو روز قبل از انجام عرضه اولیه پیامی مانند نمونه زیر از طریق ناظر بازار پخش می شود.

کارگزاران محترم عضو فرابورس، به اطلاع می رساند؛ پیرو اطلاعیه شماره الف/۹۲/۰۶۵۲ مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۰۴ این مدیریت، روز چهارشنبه مورخ ۱۳۹۲/۱۲/۰۷ تعداد ۳۶،۴۰۰،۰۰۰ سهم معادل ۵ درصد از سهام شرکت تولید برق عسلویه مپنا (سهامی عام) برای اولین بار پس از پذیرش در بازار دوم فرابورس ایران در نماد بمپنا عرضه می گردد. برای اطلاع از جزئیات بیشتر می توانید به اطلاعیه مذکور واقع در وب سایت رسمی شرکت فرابورس ایران به نشانی www.ifb.ir مراجعه فرمائید. مدیریت بازار فرابورس ایران

این پیام تا روز عرضه اولیه توسط ناظر به صورت روزانه اطلاع رسانی می‌شود.

در اوایل ساعات معاملاتی روز عرضه اطلاعیه ای مبنی بر **مسدود نمودن دسترسی معامله گران بر خط (آنلاین) در نماد** مانند پیام توسط ناظر درج می شود :

مسدود نمودن دسترسی معامله گران بر خط (آنلاین) در نماد بمپنا ۱

کارگزاران محترم عضو فرابورس، به اطلاع می‌رساند؛ با توجه به عرضه اولیه شرکت تولید برق عسلویه مپنا (سهامی عام) در نماد معاملاتی بمپنا ۱، مقتضی است تا اطلاع ثانوی هر گونه دسترسی معامله گران بر خط در نماد بمپنا ۱ مسدود گردد. هر گونه مسئولیت ناشی از عدم مسدود بودن دسترسی معامله گران بر خط هر کارگزاری بر عهده آن کارگزاری خواهد بود. بدیهی است پس از فرآیند کشف قیمت توسط ایستگاههای کاری کارگزاران و اعلام ناظر بازار طی پیام ناظر، می‌بایست دسترسی معامله گران بر خط (آنلاین) توسط کارگزاران فعال گردد. بدیهی است تا قبل از زمانی که متعاقباً توسط پیام ناظر بازار اعلام خواهد شد، دسترسی معامله گران بر خط (آنلاین) نمی‌بایست فعال باشد. همچنین سهمیه در نظر گرفته شده برای هر معامله گر بر خط (آنلاین) نیز متعاقباً اعلام می‌گردد. مدیریت بازار فرابورس ایران

بعد از درج این اطلاعیه ها رقابت بین ایستگاههای کارگزاری جهت کشف قیمتی به روش رقابتی آغاز می‌شود که هر ایستگاه دارای حجم محدود برای سفارش در این مرحله را داراست، لازم به ذکر است در این مرحله دسترسی فقط مربوط به کارگزاران بوده و دسترسی دیگران از جمله آنلاین ها قطع می‌باشد. بعد از این مراحل رقابت کارگزاران شروع شده و بر اساس قیمت پیشنهادی اکثریت کارگزاران قیمت معامله تعیین می‌شود. بعد از مرحله کشف قیمت اطلاعیه ای به شرح زیر توسط ناظر در می‌گردد :

عرضه شرکت تولید برق عسلویه مپنا (بمپنا) به معامله گران برخط (آنلاین)
کارگزاران محترم عضو فرابورس، به اطلاع می‌رساند؛ تعداد ۱۶،۴۰۰،۰۰۰ سهم شرکت تولید برق عسلویه مپنا در نماد بمپنا ۱ رأس ساعت ۱۱:۵۰ به قیمت کشف شده (قیمت ۱۱،۱۰۰ ریال) با سهمیه در نظر گرفته شده برای هر یک از معامله گران بر خط (آنلاین) حداکثر ۶۰۰ سهم صرفاً جهت خرید توسط معامله گران بر خط (آنلاین)، بازگشایی خواهد شد.

مدیریت بازار فرابورس ایران

که در این اطلاعیه قیمت خرید هر سهم و حداکثر تعداد مجاز و زمان دقیق شروع ثبت سفارش خرید برای آنلاین ها مشخص شده است. چون قیمت معین است خرید بر اساس زمان ثبت سفارش می‌باشد.

برخی اصطلاحات مورد نیاز

تصاحب یک شرکت (Acquisition)

گاهی یک شرکت بزرگ با خرید عمده سهام یک شرکت کوچک‌تر یا ضعیف‌تر کنترل آن را به دست می‌گیرد. از آنجا که به طور معمول قیمت بالایی برای این گونه سهام پرداخت می‌شود، سرمایه‌گذاران باهوش از این موقعیت نهایت استفاده را می‌برند.

تصاحب یک شرکت (Take - Over)

به دست آوردن مالکیت یک شرکت از طریق خرید بیش از پنجاه درصد سهام آن را تصاحب شرکت می‌نامند. در نتیجه این اقدام، شرکت فروخته شده در شرکت خریدار ادغام می‌شود. به این ترتیب، شرکت جدید می‌تواند از مزایای بزرگ شدن مقیاس عملیات خود استفاده کند.

موسسه مالی (Financial Institution)

هر موسسه یا سازمانی که سرمایه مورد نیاز خود را با پول‌های مردم تامین کند و این سرمایه را در دارایی‌های مالی مانند سهام، اوراق قرضه و مانند آن سرمایه‌گذاری کند یا آن را در مساب‌های

سپرده بانکی بگذارد یا به دیگران وام بدهد، موسسه مالی نامیده می‌شود. موسسه‌های کارگزاری، بانک‌ها، صندوق‌های پس‌انداز، شرکت‌های بیمه و صندوق‌های بازنشستگی از جمله موسسات مالی هستند.

قیمت بازار (Market Price)

آخرین قیمتی است که سهم با آن قیمت در بورس اوراق بهادار به فروش رفته است.

سهم بازار (Market Share)

درصدی از کل بازار فروش یک محصول است که یک شرکت به خود اختصاص داده است.

بهترین عرضه:

کمترین قیمت پیشنهادی برای فروش سهم هر شرکت

بهترین تقاضا:

عبارت است از بیشترین قیمت پیشنهادی برای خرید سهم هر شرکت

سرمایه گذاری فعال، خطرات و فواید

معامله متعدد چیست؟

بهترین راه برای درک معاملات فعال تفاوت قائل شدن بین آن و سرمایه گذاری بلندمدت است. در سرمایه گذاری بلند مدت، فرد به خرید سهام یا دیگر ابزارهای سرمایه گذاری می پردازد و معتقد است سرمایه گذاری مناسب در بلندمدت سودده خواهد بود. این به معنای نادیده گرفتن افت و خیزهایی است که روزانه در قیمت سهام یا شاخص بازار به وجود می آید. این دسته از سرمایه گذارها که از استراتژی خرید سهام و حفظ آن استفاده می کنند معمولاً به دو دلیل چنین روشی را برمی گزینند: 1- آنها معتقدند سود حاصل از خرید و فروش متعدد سهام در مقایسه با سود حاصل از حفظ سرمایه گذاری برای بلندمدت بسیار کمتر است و 2- آنها بر این باور هستند که پیش بینی افت و خیزهای روزانه در قیمت سهام یا دیگر ابزارهای مالی غیرممکن است. برعکس، معامله گران فعال مایلند از افت و خیزهایی که هر روز در قیمت سهام پدید می آید بهره ببرند بنابراین به خرید سهام می پردازند و دائماً بر قیمت ها و روند بازار نظارت دارند و

به ممض رشد قیمت، سهام یاد شده را می فروشند. این دسته از سرمایه گذارها بر خلاف سرمایه گذار های بلند مدت که معتقدند پتانسیل سوددهی سهامی که خریداری کرده اند در بلندمدت بسیار بالاست و سود قابل ملاحظه ای را نصیب شان می کند با تخییری کوچک که در قیمت ها به فرید یا فروش سهام می پردازند این گروه گاه در یک روز بارها سهامی را فریده و می فروشند زیرا در پی سود های کوتاه مدت هستند. سرمایه گذاران پرمعامله تمایلی ندارند شاهد افول قیمت سهام خود باشند بنابراین به ممض رشد قیمت آن را می فروشند. آنها برای سود بردن به میزانی بالاتر از مد سود متوسط بازار، پتانسیل سود را در تخییرات کوتاه مدت و موقت بازار جویا می شوند. این امر به معنای تشخیص یک روند در بازار و پیش بینی تمول آن در آینده نزدیک است. در حالت عادی قیمت سهام شرکت ها در بلندمدت روندی صعودی طی می کنند اگرچه در بلندمدت یعنی چندماه یا چند سال روند مثبت است اما در هر روز افت و فیز های متعددی در قیمت سهام گوناگون به وجود می آید. معامله گران فعال از همین افت و فیز ها جهت کسب سود استفاده می کنند. به این دسته از سرمایه گذارها از آن جهت فعال گفته می شود که برای آنها فعالیت بازار در روز یا هفته بسیار مهم است. این تمولات یا فعالیت های بازار فرصتی را برای سرمایه گذار ها برای افزایش ارزش دارایی سرمایه ای پدید می آورد. افزایش ارزش دارایی سرمایه ای حاصل بالا رفتن قیمت سهام به بیش از قیمت فرید است و تا سهام یاد شده فروخته نشود این افزایش ملموس نخواهد بود. سرمایه گذاران فعال با فرید و فروش مکرر، در روز یا هفته عملاً شاهد افزایش ارزش دارایی سرمایه ای آنهاست. سبک معامله این سرمایه گذاری ها چارچوب زمانی را که ایشان در آن به استفاده از روندهای بازار می پردازند مشخص می کند. برخی از این سرمایه گذاری ها به دنبال روندها طی چند ماه و برخی به دنبال روندها طی چند هفته هستند و برخی نیز چند ساعت را چارچوب زمانی خود قرار می دهند. هر چقدر چارچوب زمانی کوتاه تر باشد تخییرات بازار مشخص تر هستند و معامله گر فعال تر است و معاملات بیشتری را انجام می دهد البته تمقیقات نشان می دهد تعداد بیشتر معامله به معنای سود بالاتر نیست. از سوی دیگر برای کسب سود بالاتر از مد متوسط بازار ضروری نیست تعداد معاملات افزایش یابد. برای تحقق این هدف یعنی کسب سود بالاتر باید با یک استراتژی مناسب فرصت های فرید و فروش سهام را به مذاکثر رساند. یک معامله گر فعال تلاش می کند در دو انتهای یک روند قیمتی، به فرید و فروش سهام بپردازد. او سعی می کند سهام را به

پایین ترین قیمت فریده و به بالاترین قیمت بفروشد. برای تشفیص زمان فروش باید از ابزارهای تحلیل تکنیکال که افت و خیز حقیقت ها را به شکل نمودار نشان می دهند استفاده شود. هر چه معامله گر فعال در دو سوی طیف قیمتی سهام به خرید و فروش بپردازد، ریسکی که می پذیرد بیشتر است. به مذاکثر رساندن سود و عملکردی بهتر از بازار داشتن صرفاً با کسب سود حاصل نمی شود. سرمایه گذاران فعال باید از زیان نیز اجتناب کنند. به عبارت دیگر وی همواره به دنبال نشانه هایی است که حاکی از تغییر قیمت سهام هستند. اگر او در تشفیص این نشانه ها دچار اشتباه شود زمانی به فروش می پردازد که قیمت ها سیر نزولی را آغاز کرده اند یا بر عکس زمانی سهام خود را می فروشد که هنوز رشد قیمت آن مدتی ادامه خواهد داشت اما اگر او تجربه کافی داشته باشد هنگامی که نشانه ها آشکار می شوند او می داند که زمان فروج از این سرمایه گذاری فرا رسیده و باید به سراغ سهامی دیگر برود. این در حالی است که سرمایه گذاران با نگاه بلندمدت اگر به ارزش ذاتی سهام تمت تملک خود اطمینان داشته باشند آن را مفض می کنند متی اگر قیمت آن برای مدتی کوتاه کاهش یابد.

ریسک معامله متعدد

با آنکه معاملات مکرر این مزیت را دارد که سرمایه گذار سودی بالاتر از مد متوسط بازار کسب کند اما ریسک هایی نیز در این روش سرمایه گذاری وجود دارد. در سرمایه گذاری فعال، بازه زمانی معاملات کوتاه مدت است و این امر فرصت های بزرگی را در اختیار سرمایه گذاران قرار می دهد اما از آنجا که تمولات بازار سریع است، سرمایه گذار باید بداند چطور تمولات بازار و قیمت ها را تفسیر کند و نسبت به آنها واکنش نشان دهد. بدون مهارت در تشفیص نشانه ها و واکنش نشان دادن، سرمایه گذاری نه تنها فرصت ها را از دست می دهد بلکه دچار ضرر های بزرگی می شود. بدین ترتیب آموختن سرمایه گذاری فعال هم زمان بر و هم پرهزینه است. هرکس مایل است از این روش سرمایه گذاری استفاده کند باید به آن نکته ها دقت کند. از سویی دیگر معاملات مکرر رایگان و بدون هزینه صورت نمی گیرند.

ضروری است تمام سرمایه گذار ها در فواصل زمانی معین به ارزیابی مجدد و تغییر سافتار سبد دارایی ها و نیز سبک سرمایه گذاری خود بپردازند. با گذشت زمان، سرمایه گذاران تجربه و دانش بیشتری کسب می کنند و برهمین مبنا نگاه شان به بازار مالی تغییر می کند.

در اکثر موارد سرمایه گذارها به این نتیجه می رسند که می توانند گزینه های متنوع تری برای سرمایه گذاری انتخاب کنند و متی نمونه سرمایه گذاری خود را تغییر دهند. آن دسته از سرمایه گذارها که مایلند سودی بالاتر از سود متوسط بازار کسب کنند ممکن است به معاملات متعدد که روشی خاص برای سرمایه گذاری است، روی آورند البته این امکان وجود دارد که این افراد بخشی از سبد دارایی خود را طبق استراتژی معامله متعدد اختصاص می دهند.

تحلیل تکنیکال

سرمایه گذاران پرمعامله برای تشفیص زمان آغاز و پایان روندها به ابزارهای تفصیصی نظیر ابزارهای تحلیل تکنیکال امتیاج دارند. تحلیل تکنیکال ابزارهای تفصیصی برای تفسیر روند قیمت هاست و بهترین زمان خرید یا فروش یک سهام را با استفاده از نمودار نشان می دهد. برخلاف تحلیل بنیادی در تحلیل تکنیکال قیمت مهم ترین عامل نشان دهنده جهت تغییر حرکت سهام در کوتاه مدت محسوب می شود. سه اصل مهم در تحلیل تکنیکال به شرح زیر است:

1. قیمت کنونی سهام تا اندازه زیادی بازتاب نیروهای موثر بر این سهام از جمله عوامل سیاسی، اقتصادی و اجتماعی است.
2. قیمت ها طبق یک الگو و یک روند تغییر می کنند
3. تاریخ تکرار می شود.

در ابزارهای تحلیل تکنیکال با استفاده و بر مبنای این سه اصل شافص ها و قواعدی حاصل می شود که به سرمایه گذاران فعال کمک می کند آینده را پیش بینی کنند. داده های مربوط به قیمت طبق این شافص ها و قواعد پردازش می شوند و از این طریق الگوهای تغییر قیمت ها نمایان می شوند. نتیجه محاسبات روی نمودار قرار می گیرد و روندها مشخص می شود. البته برای معاملات متعدد از تحلیل بنیادین نیز می توان استفاده کرد اما اکثر سرمایه گذاران فعال و با تجربه ترجیح می دهند از تحلیل تکنیکال استفاده کنند. این تحلیل ترکیبی از علم و هنر است و استفاده از آن مستلزم صبر و پشتکار است.

گوسفندها در بورس

از زمان های قدیم فعالان بازار به دو دسته تقسیم می شدند: گاوها و فرس ها.

گاوها همیشه نماد افراد موفق و پربازده و فرس ها نماد افراد شکست خورده بوده است. اما از ابتدای امسال و با رشد فزاینده شافص نسل جدیدی از معامله گران پا به عرصه مضور گذاشته اند که در هیچ کدام از دو دسته فوق نمی گنجند. این افراد غالباً بر مبنای هیجان روز بازار و بر مبنای سبزترین نماد، سنگین ترین صف فریدو مثبت ترین نماد اقدام به فرید می کنند. ملاکشان برای فروش نیز عبارت است از : وقتی که نماد قرمز می شود، صف فروش می شود... پس موقع فروخ است!!

افراد فوق بدون هیچ تملیلی و فقط بر مبنای مشاهده عینی ساده اقدام به فرید و فروش می کنند شاید برای خیلی از فعالان قدیمی بازار این سوال از ابتدای امسال پیش آمده است که چگونه شافص در نصف هفته منفی کامل (تقریباً روزی 1٪) می شود و نیمه دیگر هفته بلافاصله شافص مثبت کامل (تقریباً روزی 1٪) می گردد؟ جواب سوال ساده است : مضور گوسفندها در بورس اگر دقت کرده باشید در (روزهایی که شافص منفی می شود فشار فروش به صورت غیر معمولی افزایش می یابد. در این شرایط گاوها و فرس ها چند روزی را صبر می کنند تا بازار به حالت طبیعی بازگردد و آن موقع تصمیم به فرید یا فروش می گیرند. اما در این شرایط گوسفندها با فروش گله ای سهم های خود عملاً خود را اسیر شافص منفی 1 (روزه می کنند. این روال چند روزی ادامه می یابد.

پس از تنها چند روز که گوسفندها تمام سهم های خود را فروخته اند حالا آنها پول دارند ولی هیچ سهمی ندارند. این جا است که دوباره به فرید همان سهم هایی که چند روز پیش فروخته اند می پردازند و باز هم بدون هیچ تملیلی شروع به فرید هیجانی می کنند. در چنین شرایطی نیز آنها غالباً در صف فرید و در مثبت کامل اقدام به فرید می کنند.

آری دوستان این از دلایل شافص هیجانی است که یک روز 1٪ منفی و فردا 1٪ مثبت می باشد متأسفانه در بازار 90٪ افراد بدون هیچ تملیلی و بر اساس شایعه، افبار، شنیده ها و اقدام به فرید فروش می کنند و در فوشبینانه ترین حالت فقط 10٪ افراد از مداخله روش های تملیلی (بنیادی و تکنیکال) استفاده می کنند.

توصیه های نهایی برای دوره مقدماتی

اگر قصد سرمایه گذاری در بورس را دارید، اول مطمئن شوید که هدف سرمایه گذاری بلندمدت است و شما نمی توانید مثل بانک ها، به راحتی به پولتان دست پیدا کنید. بنابراین پولی را وارد

بورس کنید که مربوط به پس اندازتان باشد. در این حالت اگر مثلاً ۵ میلیون تومان پس انداز داشتید، ۵۰ تا ۶۰ درصد آن را سهم بفرید و بقیه پس اندازتان را در بانک نگه دارید. من توصیه می‌کنم هرگز در سرمایه‌گذاری‌های خود تندرستی نکنید. دلیلی ندارد که شما خودرو و یا مسکن خود را برای سرمایه‌گذاری در بورس بفروشید. اگر شنیده‌اید که می‌گویند سرمایه‌گذاری در مسکن، خودرو دیگر بازدهی ندارد، منظورشان این نیست که اصلاً فانه نفرید بلکه منظور این است که پول و سرمایه خود را صرف خرید کالاهای سرمایه‌ای مازاد از نیاز خود نکنید. مثلاً اگر زمین و ملک اضافه دارید، آن را بفروشید و سهام بفرید. برای سرمایه‌گذاری در بورس، اول باید از بین کارگزاران فعال در بورس تهران یک نفر را انتخاب کنید.

باید عادت کنید که در بورس، توصیه پذیر نباشید، راه خودتان را بروید، تجربه کنید و لذت ببرید. بورس اوراق بهادار، بازاری است که زنده است. جان دارد و هر روز بزرگ‌تر می‌شود. شما هم سعی کنید متناسب با آن هر روز بزرگ‌تر شوید. اینکه برخی از دوستان توقع دارند که بقیه به آنها کمک کنند، قدری فنده دار است. اصولاً سعی کنید به شایعات گوش نکنید و بلندمدت فکر کنید. مریضی «سرمایه‌گذاری شتاب زده»، این روزها بدجوری به بازار سهام رسوخ کرده است. نباید عجله کرد. باید ایستاد و ریسک کرد و در نهایت لذت برد. همیشه یادتان باشد. هیچ نسخه کتابی؛ هیچ تجربه شفصی و هیچ رهنمود علمی نمی‌تواند شما را در بورس تهران، راهنمایی کند. پس بهتر است در این بزرگراه با تفکر و تأمل حرکت کنید. به بعضی وقت‌ها لازم است که شما خلاف جریان آب شنا کنید یا با چراغ خاموش در بزرگراه برانید، اما در این مورد مطمئن باشید که هر رویداد در بورس تهران، تحلیل فاص خود را می‌طلبد. بنابراین دنبال روشی باشید که شما را همیشه به روز و به اصطلاح «آپ دیت» نگه دارد. استفاده از روزنامه و سایت‌های اینترنتی مرتبط، قطعاً به شما کمک خواهد کرد. فقط کافی است از طریق موتورهای جست‌وجوگر اینترنتی، به دنبال «بورس و سهام» بگردید. مداخل فهرست ۵۰ وبلاگ و وب سایت به شما معرفی خواهد شد که می‌تواند قسمتی از اطلاعات مورد نیاز شما را تأمین کند. این تازه اول کار است. شرکت‌ها با واژه‌ای به نام شفافیت، میانه‌ای ندارند. اخبار از مجاری رسمی منتشر نمی‌شود و اغلب افراد، سعی می‌کنند اخبار غیررسمی و مورد نیاز خود را منتشر کنند. با این حال برای دیدن آخرین وضعیت سهام، اطلاعات شرکت‌ها و اطلاعات داد و ستدهای روزانه، می‌توانید از سایت‌های گوناگون استفاده کنید.